

Nr 108.

*Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen med förslag till lag om
uppläggande av nya fastighetsböcker för landet m. m.;
given Stockholms slott den 19 februari 1932.*

Under åberopande av bilagda i statsrådet och lagrådet förda protokoll vill Kungl. Maj:t härmed, jämlikt § 87 regeringsformen, föreslå riksdagen att antaga härvid fogade förslag till

- 1) lag om uppläggande av nya fastighetsböcker för landet; och
- 2) lag med särskilda bestämmelser om handläggning av inskrivningsärenden.

Under Hans Maj:ts

Min allernådigste Konungs och Herres frånvaro:

GUSTAF ADOLF.

N. Gärde.

Förslag
till
Lag
om uppläggande av nya fastighetsböcker för landet.

Häri genom förordnas som följer:

1 §.

För varje domsaga å landet skall uppläggas fastighetsbok, gemensam för lagfarts- och in-teckningsärenden.

Uppläggandet av fastighetsboken skall ske under härads-hövdningens ledning och på hans ansvar, där ej Konungen annorlunda föreskriver.

2 §.

I fastighetsboken skola upptagas samtliga inom domsagan belägna fastigheter; dock skall fastighet, som är anslagen till boställe eller from stiftelse eller utarrenderad för kronans räkning eller eljest under dess omedelbara disposition, icke upptagas i fastighetsboken i annat fall än då det erfordras för inskrivning rörande fastigheten.

3 §.

Fastighetsboken skall uppläggas på grundval av upprättat fastighetsregister (jordregister eller fastighetsregister enligt de för stad meddelade bestämmelser).

Varje fastighet skall upptagas å särskilt upplägg; dock må fastigheter, som äro i en ägares hand, sammanföras å gemensamt upplägg, om det lämpligen kan ske.

Med fastighet förstås i denna lag vad som enligt gällande bestämmelser skall såsom särskild fastighet redovisas i fastighetsregister.

4 §.

I fastighetsboken skall fastighet upptagas under den beteckning, som den har i fastighetsregistret.

5 §.

Till upplägget för varje fastighet skola överföras å fastigheten senast meddelad lagfart, i fastigheten gällande in-teckningar för fordran så ock, där ansökan om lagfart eller om in-teckning för fordran är vilande eller beroende på

prövning, inskrivningen härom. Jämväl övriga inteckningar och andra inskrivningar skola överföras, så framt de icke uppenbarligen sakna betydelse.

6 §.

Där för verkställande av överföring till vederbörligt upplägg i fastighetsboken erforderlig upplysning ej annorledes kan vinnas, skall undersökning anställas vid sammanträde med sakägare och andra, som kunna antagas äga kännedom om förhållandena. Till biträde vid undersökningen må lantmätare eller annan sakkunnig person anlitas. Sammanträde må hållas å ort, där fastigheten är belägen. Vid sammanträdet föres protokoll.

Kallelse till sammanträdet skall avsändas i rekommenderat brev och innehålla anmaning att vid sammanträdet förete tillgängliga handlingar, vilka kunna tjäna till upplysning i saken. Där så prövas erforderligt, må kungörelse om sammanträdet införas i ortstidning eller uppläsas i församlingens kyrka.

För inställelsen njute den, som inkallats, där så prövas skäligt, ersättning enligt de grunder, som gälla för vittnen i brottmål. Beslut härutinnan meddelas av den, som håller sammanträdet; och må i händelse av missnöje talan föras enligt 27 kap. 1 § rättegångsbalken.

Kostnaden för sammanträdet bestrides av statsverket.

7 §.

Finnes vid undersökning, som i 6 § sägs, eller eljest, att fastighet vid inskrivning angivits med felaktig eller missvisande beteckning eller i övrigt oriktigt redovisats, skall vid överföringen till fastighetsboken rättelse i inskrivningen vidtagas. Rättelse må dock ej ske, med mindre kända sakägare kallats till sammanträde eller eljest satts i tillfälle att i ärendet avgiva yttrande.

Är den, för vilken tillfälle beretts att avgiva yttrande, missnöjd med rättelsen, har han att vid äventyr av talans förlust inom ett år därefter instämma den eller dem saken rör.

Skriftligt besked om rättelsen, innefattande tillika vad den, som är missnöjd, har att iakttaga, skall ofördröjligen avsändas i rekommenderat brev till varje känd sakägare. Meddelande om rättelsen skall ock tillsändas den, som för fastighetsregistret.

8 §.

Sedan de till viss fastighet hörande inskrivningarna blivit överförda till fastighetsboken, skall inskrivningsärende rörande fastigheten ej längre antecknas i lagfarts- eller inteckningsboken utan införing i stället göras i den nya boken.

9 §.

Vad i denna lag är stadgat om fastighet skall i tillämpliga delar gälla om frälseränta.

10 §.

Närmare bestämmelser angående fastighetsboken och tillämpningen i övrigt av denna lag meddelas av Konungen, som tillika beträffande de särskilda domsagorna meddelar erforderliga föreskrifter angående bedrivandet av arbetet med fastighetsbokens uppläggande.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1933; dock skall med uppläggandet av fastighetsbok för domsaga inom Kopparbergs län anstå, intill dess Konungen annorlunda förordnar.

Förslag

till

Lag

med särskilda bestämmelser om handläggning av inskrivningsärenden.

Härigenom förordnas som följer:

Om inskrivningsärendens upptagande och behandling.

1 §.

Ärenden angående lagfart å fång till fast egendom och inteckning i sådan egendom så ock andra ärenden, vilka efter vad därom är föreskrivet skola antecknas i lagfarts- eller inteckningsprotokollet (inskrivningsärenden), skola upptagas och behandlas av inskrivningsdomaren i rättens ställe; och skall vad i lag eller författning finnes stadgat i avseende å rätten eller domaren härefter lämpas.

2 §.

Inskrivningsdomare vare i domsaga å landet domaren eller den, som därtill är särskilt förordnad, och i stad med rådstuvurätt den av rättens lagfarna befattningshavare, som därtill är satt.

Om så erfordras, må flera inskrivningsdomare finnas.

3 §.

Inskrivningsärenden må upptagas allenast å särskilda inskrivningsdagar.

Inskrivningsdag må, där det prövas lämpligt, hållas särskilt för viss del av domsagan eller staden, så ock å annan ort än den, där domstolens kansli finnes.

4 §.

Inskrivningsdag skall hållas en gång i veckan, så framt förhållandena ej annat föranleda.

Går tiden, inom vilken inteckning bör förnyas, till ända innan nästa inskrivningsdag infaller, må inteckningen förnyas å dag, som inskrivningsdomaren på anmälan av inteckningens innehavare utsätter.

5 §.

Konungen bestämmer för varje domsaga och stad, å vilka dagar och tider inskrivningsdag skall hållas, samt meddelar erforderliga föreskrifter, då fråga uppkommer om tillämpning av 2 § andra stycket eller 3 § andra stycket.

Om kungörande av inskrivningsdag och vad därmed sammanhänger förordnar Konungen.

6 §.

Ansökan i inskrivningsärende anses ej gjord innan den upptages å inskrivningsdag.

7 §.

Då lagfart eller inteckning sökes, skall den till grund för ansökningen åberopade handlingen vara åtföljd av två till riktigheten styrkta avskrifter. Äro ej avskrifter ingivna, besörje inskrivningsdomaren mot stadgad avgift handlingens avskrivande.

8 §.

Över samtliga inskrivningsärenden skall genom inskrivningsdomarens försorg föras dagbok, utvisande för varje ärende dagen då ansökan eller anmälan inkommit, den som ingivit den till grund för densamma åberopade handlingen, dennas beskaffenhet och utgivningsdag, den ifrågasatta inskrivningsåtgärden samt den egendom, som därav beröres.

9 §.

Om inskrivningsdomarens beslut eller annan i inskrivningsärende vidtagen åtgärd meddelas besked genom bevis, som tecknas å den till grund för ansökningen åberopade handlingen. Innefattar beslutet, att ansökan ej bifallits, skola i beviset upptagas jämväl skälen för beslutet. Beviset skall innehålla uppgift å det rum i fastighetsboken, vari inskrivningen verkställes.

Då lagfart beviljas, meddelas tillika särskilt bevis enligt vad därom är stadgat.

10 §.

Där enligt lag eller författning ansökan bör göras eller fullföljas eller annan åtgärd i inskrivningsärende vidtagas sist å det ting eller tingssammanträde, som först infaller sedan visst förhållande inträtt eller viss därifrån räknad tid förflutit, skall vad sålunda föreskrivits fullgöras senast å den inskrivningsdag, som först infaller efter det förhållandet inträtt eller den angivna tiden därefter förflutit.

11 §.

Över inskrivningsdomarens beslut må klagan föras hos hovrätten.

Om inskrivningsakter.

12 §.

Beträffande domsaga å landet eller stad med rådstuvurätt, där det med hänsyn till fastighetsförhållandena och andra omständigheter prövas lämpligen kunna ske, må Konungen, efter häradshövdingens eller rådstuvurättens

hörande, förordna om inrättande av akter för tillvaratagande av handlingar och utredning i inskrivningsärenden.

Har sådant förordnande meddelats, skola, i stället för vad i lag eller författning är stadgat om protokoll i inskrivningsärenden, bestämmelserna i 13—19 §§ lända till efterrättelse.

13 §.

I dagboken skola, utöver vad i 8 § sägs, antecknas personerna i det rättsförhållande inskrivningsärendet angår, i ärendet meddelat beslut eller vidtagen åtgärd jämte uppgift å det rum i fastighetsboken, vari inskrivningen verkställts, så ock erforderliga uppgifter för stämpelavgiftens beräkning samt dennas belopp.

14 §.

För varje fastighet skall inrättas en akt. I denna sammanföras handlingar i huvudskrift eller avskrift, som äro av betydelse för inskrivning i fastighetsboken. Äro flera fastigheter huvudsakligen besvärade av samma inteckningar, må för dem alla inrättas en gemensam akt.

15 §.

Har i inskrivningsärende sökanden eller annan lämnat uppgift eller avgivit förklaring av betydelse för ärendets prövning, eller har särskild utredning i ärendet funnits nödig, skall vad därutinnan antecknats upptagas i akten och bestyrkas av inskrivningsdomaren.

16 §.

Bifalles ansökan i inskrivningsärende, varde i enlighet därmed inskrivning gjord i fastighetsboken. Bifalles ej ansökningen, skall i fastighetsboken ske inskrivning, innefattande allenast att ansökningen avslagits eller förklarats vilande eller att ärendet uppskjutits; anteckning om skälen för beslutet upptages i akten.

Sker anmälan om förhållande, som efter vad i lag eller författning är stadgat skall antecknas i lagfarts- eller inteckningsprotokollet, varde inskrivning därom gjord i fastighetsboken.

17 §.

Då inteckningshandling uppvisas för åtgärd av annan inskrivningsdomare, skall anteckning därom göras i särskilt protokoll över sådana ärenden.

18 §.

Vad i särskilda författningar finnes stadgat om insändande till hovrätt av lagfarts- och inteckningsprotokoll skall äga motsvarande tillämpning i fråga om dagboken jämte handling, på grund av vilken lagfart eller inteckning sökts.

19 §.

Närmare bestämmelser angående akter och vad därmed sammanhänger meddelas av Konungen.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1933.

Genom denna lag upphävas 19 och 20 §§ förordningen den 16 juni 1875 angående lagfart å fång till fast egendom samt 62 och 63 §§ förordningen samma dag angående inteckning i fast egendom ävensom de eljest i lag eller författning meddelade stadganden, som ersatts genom bestämmelser i denna lag.

Utdrag av protokollet över justitiedepartementsärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 15 januari 1932.

N ä r v a r a n d e:

Statsministern EKMAN, ministern för utrikes ärendena friherre RAMEL, statsråden GÄRDE, HAMRIN, VON STOCKENSTRÖM, STADENER, GYLLENSWÄRD, HOLMBÄCK, JEPSSON, HANSÉN, RUNDQVIST.

Chefen för justitiedepartementet, statsrådet Gärde, anmäler fråga om *reform av inskrivningsväsendet vid domstolarna* samt anför:

»Jämlikt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 26 april 1929 uppdrog chefen för justitiedepartementet samma dag åt presidenten K. Schlyter att verkställa utredning angående möjligheten att — med bibehållande i huvudsak av bestående ordning för inskrivningsärendenas handläggning vid underrätterna och utan rubbning av gällande lönesystem för domstolsämbetenas innehavare — helt eller delvis ersätta de nuvarande protokollen i nämnda ärenden med ett dagboks- och aktsystem samt i förbindelse därmed genomföra ändamålsenliga anordningar av fastighetsbokföringen. Tillika förordnades hovrättsassessorn E. Anderberg att i erforderlig utsträckning biträda vid utredningen. På hemställan av presidenten Schlyter anmodade chefen för justitiedepartementet, jämlikt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 28 mars 1930, numera justitierådet G. Grefberg att såsom sakkunnig inom departementet jämte presidenten Schlyter deltaga i samma utredning.

Till fullgörande av sitt uppdrag avlämnade de sakkunniga den 3 december 1930 betänkande¹ med förslag till lag om handläggning av inskrivningsärenden, lag om ändrad lydelse av förordningen den 16 juni 1875 angående särskilda protokoll över lagfarter, in-teckningar och andra ärenden ävensom kungörelse med närmare föreskrifter om dagbok och aktbildning i inskrivningsärenden samt om fastighetsbok jämte motiv. Förslagen innebära huvudsakligen, att nya fastighetsböcker uppläggas för landet på grundval av fastighetsregistret (jordregister samt fastighetsregister för stad), att handläggningen av inskrivningsärenden såväl på landet som i stad överflyttas från rätten till inskrivningsdomare, samt att protokollen i inskrivningsärendena ersättas av dagbok jämte akter.

¹ Statens off. utredn. 1930: 29.

Över de sakkunnigas betänkande hava yttranden avgivits av domhavandena, rådhusrätterna, hovrätterna, länsstyrelserna, kammarkollegiet, lantmäteristyrelsen efter överlantmätarnas hörande, fastighetsregisterkommissionen, Dalautredningen, riksarkivet, järnvägsstyrelsen, vattenfallsstyrelsen, domänstyrelsen, arméförvaltningens fortifikationsdepartement, föreningen Sveriges häradshövdingar, föreningen Sveriges stadsdomare, Sveriges advokatsamfund, Svenska bankföreningen, Svenska sparbanksföreningen, Konungariket Sveriges stadshypotekskassa och Svenska kommunaltekniska föreningen.

Såsom de sakkunniga i sitt betänkande närmare utvecklat, äro de regler, som angå inskrivning av rättsförvärv rörande fast egendom, för hela samhällsekonomin av utomordentlig betydelse. Av inskrivningsväsendets tillförlitlighet beror i hög grad fastighetskrediten, som är grundläggande såväl för byggnadsverksamheten i städer och andra samhällen som ej minst för jordbrukets bestånd och utveckling. Det starka intresse, som på detta område gör sig gällande i avseende å den allmänna omsättningens trygghet, har ock i olika länder påkallat särskilda åtgärder. I dessa har alltmera kommit till uttryck en strävan att förläna de offentliga inskrivningsurkunderna en rättsligen garanterad tillit. Så har ock skett vid den genomgripande reform av det danska inskrivningsväsendet, som ägt rum under år 1926. Enligt det danska systemet kan den, som fått sitt rättsförvärv inskrivet och varit i god tro, allenast i vissa fall mötas med invändning rörande förvärvets giltighet. I dessa fall inträder emellertid staten som garant för de verkställda inskrivningarnas riktighet, och inskrivningen kan alltså av den, som inlåter sig i en rättshandling rörande fastigheten, tilläggas obetingad tillit. För de risker, staten sålunda ikläder sig gent emot den enskilde, uppbär staten vissa premier i form av inskrivningsavgifter.

Det svenska inskrivningsväsendet har sedan gammalt sökt att vinna den eftersträfvade tryggheten huvudsakligen genom en inskrivningen föregående prövning av det ifrågakomna rättsförvärvets laglighet. Denna prövning avser i främsta rummet en granskning av rättsförvärvets formella riktighet. Vid ansökan om lagfart har domstolen alltså att undersöka, huruvida köpehandlingen upprättats i föreskriven form. Men det stannar ej härvid. I stor utsträckning har domstolen att ingå i bedömande av de materiella förutsättningarna för rättsförvärvet. Med den nu tillämpade ordningen torde i stort sett vara sörjt för att inskrivning icke sker av ogiltiga rättsförvärv. I varje fall torde den svaghet, som i nu angivna hänseende kan finnas, icke vara av den betydelse, att den i och för sig nödvändiggör en omedelbar övergång till ett annat system. De sakkunniga hava ej heller ansett sig böra för närvarande förorda en sådan omläggning.

Bristerna i vårt inskrivningsväsen framträda mer i andra riktningar. I främsta rummet göra sig dessa gällande i avseende å den ofullständiga och ofta missvisande fastighetsredovisningen. Vad särskilt angår fastighetsböckerna för landet äro dessa icke så inrättade, att de alltid motsvara de faktiskt rådande fastighetsförhållandena. Tvekan föreligger sålunda ej sällan, vilken fastighet en inskrivning verkligen avser. Härtill kommer, att fastig-

hetsböckerna till följd av det sätt, på vilket de äro upplagda, ofta sakna all överskådlighet.

En svaghet i det nuvarande systemet är att protokollet och icke fastighetsboken äger vitsord som inskrivningsurkund. Vid en reform av inskrivningsväsendet bör uppenbarligen eftersträvas att stärka fastighetsbokens betydelse i förevarande hänseende.

En annan anmärkning, som med fog kan riktas mot inskrivningsärendenas behandling, är att förfarandet är onödigt invecklat och tyngande. Jämväl snabbheten lämnar, vad angår landsbygden, åtskilligt övrigt att önska. Detta förhållande sammanhänger därmed, att ärendena handläggas allenast vid domstols-sammanträden och av rätten. Visserligen hava numera tingssammanträdena i stora delar av landet blivit väsentligt talrikare än tidigare, men uppenbarligen är det alltjämt en stor olägenhet, att dessa ofta synnerligen brådskande ärenden icke kunna vinna en mera skyndsam handläggning.

De överväganden, som inom justitiedepartementet ägnats dessa spörsmål, hava lett till utarbetande av två särskilda, i överensstämmelse med grundtankarna i de sakkunnigas betänkande upprättade förslag, det ena till *lag om uppläggande av nya fastighetsböcker för landet* och det andra till *lag med särskilda bestämmelser om handläggning av inskrivningsärenden*.

Förslagen avse allenast den formella sidan av inskrivningsväsendet. Vissa av de sakkunniga föreslagna stadganden av materiellträttslig innebörd hava sålunda ansetts icke böra i detta sammanhang upptagas.

Jag anhåller nu att få redogöra för dessa lagförslag. Härvid ämnar jag först behandla de särskilda huvudfrågorna i förslagen, därefter i en särskild avdelning beröra reformens genomförande och slutligen övergå till förslagens närmare utformning.

Uppläggande av nya fastighetsböcker för landet.

Fastighetsböcker inrättades i vårt land genom förordningar den 16 juni 1875 angående lagfart å fång till fast egendom och angående inteckning i fast egendom samt kungörelse den 14 september samma år huru lagfarts- och inteckningsböcker skola inrättas och föras. Enligt 18 § lagfartsförordningen och 61 § inteckningsförordningen skall vid rätten föras bok i överensstämmelse med lagfarts- och inteckningsprotokollen, så inrättad, att därav lätteligen kan ses varje egendom, därå lagfart eller vari inteckning blivit sökt, tiden då det skett, sökandens namn, fånget och visst vid fånget fästade villkor eller beloppet av fordran eller beskaffenhet av annan rättighet, varför inteckning är sökt, ävensom tiden då lagfart eller inteckning blivit beviljad, förklarad vilande eller avslagen, så ock i fråga om inteckning, tiden då den blivit förnyad, nedsatt, annorledes förändrad eller dödad.

Emellertid hava fastighetsböckerna icke anordnats på samma sätt för stad och för landet. I stad antecknas lagfarts- och inteckningsärenden i en gemensam fastighetsbok, varemot fastighetsböckerna för landet föras särskilt för lagfarts- och särskilt för inteckningsärenden. Av än större betydelse är skill-

Nuvarande
fastighets-
böcker.

naden i det sätt, varpå fastighetsbokens innehåll fördelas på särskilda upplägg. I fastighetsböckerna för stad har varje fastighet sitt särskilda upplägg. Fastighetsböckerna för landet däremot — vilka, utom i Kopparbergs län,¹ inrättats på grundval av jordebokens indelning av den fasta egendomen — hava i allmänhet särskilda upplägg endast för de under särskilda nummer i jordeboken uppförda hemman och lägenheter. Då i jordeboken icke redovisas de förändringar, som uppkommit och alltjämt uppkomma genom jorddelning, ske inskrivningar rörande alla de fastigheter, som bildats av den ursprungliga jordeboksenheten, å ett och samma upplägg.

Förberedelser till nya böcker.

Lagberedningen 1904.

Förslag om skapande av nytt underlag för fastighetsbokföringen för landet framfördes av lagberedningen i skrivelse den 3 maj 1904. Däri framhöll lagberedningen, efter en redogörelse för de brister, som vidlåde vårt gällande system för lagfart och inteckning, jämfört med det i främmande rättsordningar utbildade fastighetsbokssystemet, hurusom åt fastighetsböckerna måste givas ökad specialisering, så att i regel varje särskild fastighet, vare sig den utgjorde en från äldre tid för sig bestående, i jordeboken under särskilt nummer upptagen enhet eller en från sådan enhet genom hemmansklyvning, ägostyckning eller avsöndring i behörig ordning avskild del, erhöle sitt särskilda upplägg, där de fastigheten rörande inskrivningar upptoges utan sammanblandning med andra. Så anordnade fastighetsböcker kunde emellertid icke — såsom fastighetsböckerna för landet — grundas å jordeboken; ett för ändamålet användbart, fullt tillförlitligt underlag måste därför först tillskapas. Vid sidan av nämnda behov, vilket syntes få betecknas såsom oavvisligt, framträdde emellertid det önskvärda i att åt det ifrågavarande arbetet giva ytterligare utsträckning. Fastighetsbokens närmaste uppgift vore att giva en åskådlig och uttömmande bild av de rättsförhållanden, som vore fästa vid en viss fastighet. Dess betydelse och värde ökades i väsentlig mån, om ur fastighetsboken — omedelbart eller genom hänvisning till annan tillförlitlig källa — kunde hämtas upplysning om själva föremålet för dessa rättsförhållanden, sålunda om fastighetens läge, gränser, areal i olika ägoslag m. m. Först därigenom erhöle de rättsliga intressen, som vore fästa vid fastigheten, sitt fullt konkreta underlag. Betydelsen av en dylik anordning för rättssäkerheten läge i öppen dag; en sådan hörde naturligt tillsammans med ett verkligt fullt tidsenligt fastighetsbokssystem. Men ett dylikt katastersystem hade även andra från det allmännas synpunkt maktpåliggande uppgifter att fylla, och de helt visst betydande kostnader, som med dess upprättande skulle vara förenade, syntes därför icke böra verka avskräckande.

Vid föredragning i statsrådet den 30 september 1904 av lagberedningens skrivelse förordnade Kungl. Maj:t, att utredning skulle verkställas, huruvida åt de uppgifter angående fastighetsförhållandena, vilka skulle upptagas i jordeboken, kunde givas den omfattning och i övrigt sådan anordning, att därigenom bereddes jämväl ett ändamålsenligt underlag för fastighetsbokföringen.

¹ Se kungörelsen den 18 mars 1887 om införande av lagfarts- och inteckningsböcker vid häradsrätterna i Kopparbergs län.

Utredningen uppdrogs åt särskilda, för ändamålet tillsatta kommitterade. Dessa avlämnade den 20 november 1905 betänkande, som bland annat innefattade förslag till förordning angående jordregister. I betänkandet anfördes i avseende härå bland annat följande:

Jordregister.

De huvudsakliga anmärkningar, som kunde göras emot våra fastighetsböcker, jämförda med motsvarande böcker i andra länder, avsåge dels böckernas bristande överskådlighet, i det att ett flertal särskilda fastigheter ofta upptoges på samma upplägg, och dels det förhållandet, att de på samma upplägg förda fastigheter i regeln icke hade sådana beteckningar, att de kunde sägas vara i boken individualiserade. Även fränsett bristen på överskådlighet och saknaden av särskilda beteckningar å bruksningsdelarna, kunde mot våra fastighetsböcker göras den anmärkning, att de i regeln ej utvisade direkt eller indirekt, vilken å marken utlagd fastighet inskrivningen avsåge, vilket vållade svårighet att individualisera fastigheter ävensom oreda och osäkerhet i äganderättsförhållandena. Visserligen vore upplysningar, medelst vilka fastigheter kunde individualiseras, att hämta ur jordeböcker och mantalslängder, lagfarts- och inteckningsprotokoll, lagfarts- och inteckningsböcker samt de i lantmäterikontoren förvarade kartor och handlingar, men då dessa urkunder förvarades på olika ställen och många upplysningar kunde vinnas endast genom tidsödande forskning, bleve det ofta förenat med svårigheter och kostnader att hopsamla erforderliga uppgifter, varjämte i fråga om ett stort antal fastigheter icke ens efter granskning av berörda urkunder sådana upplysningar kunde vinnas, att fastigheten bleve nöjaktigt individualiserad. För undanröjande av de olägenheter, som vore förbundna med de nuvarande fastighetsböckerna, och för beredande av trygghet i jordbesittning samt ordning och reda i rikets för närvarande på många ställen ganska invecklade jordförhållanden, syntes det därför vara nödvändigt, att ett annat underlag bereddades för fastighetsböckerna. så att i dem kunde, på sätt lagberedningen framhållit, upptagas varje särskild fastighet, vare sig den utgjorde en från äldre tid för sig bestående, i jordeboken under särskilt nummer upptagen enhet eller en från sådan enhet genom lantmäteriförrättning eller eljest i behörig ordning avskild del, och därigenom erhållas en matrikel över rikets jord, sådan denna vore å marken delad i särskilda, i rättsligt hänseende skilda fastigheter.

Emellertid kunde det ifrågasättas, om det under nuvarande förhållanden vore lämpligt eller möjligt att upprätta en kataster i den betydelse, i vilken detta ord användes i de större kulturländerna. För en modern kataster erforderades, utom register över alla fastigheter, en särskild förteckning över varje fastighets särskilda delar eller parceller samt en noggrann uppmätning och kartläggning av varje parcell för att i skattehänseende kunna åstadkomma en sorgfällig beräkning av fastigheternas skatteförmåga. Det vore tvivelaktigt, huruvida den mätning, som Sveriges jord i samband med lantmäteriförrättningar undergått, vore av beskaffenhet att kunna läggas till grund för ett fullt modernt katasterverk. Dessutom funnes i vårt land stora arealer, som ännu icke varit föremål för någon mätning. Hit vore att räkna dels ägorna till alla de byar och hemman, som ej undergått skifte, dels ock ett särskilt slag av fastigheter, vilka allenast i enstaka fall varit föremål för mätning, nämligen de genom jordavsöndring uppkomna lägenheter. För att här i landet kunna grunda en kataster på ett exakt kartverk skulle alltså erfordras, om ej att all landets jord bleve i enlighet med nyare mätningsmetoder uppmätt, åtminstone att de många byar, hemman och lägenheter, vilkas areal ej vore uppmätt, bleve föremål för mätning. Men denna mätning komme naturligen att bliva både synnerligen dyrbar och tidsödande och skulle därjämte, då tvistiga frågor om rågångar och andra äganderättsspörsmål uppenbarligen skulle

vid bestämmandet av de särskilda fastigheternas gränser och ägovälden i stor mängd uppstå, giva anledning till många och långvariga rättegångar. Av dessa skäl och då i vårt land för närvarande ej föreläge behov att för beskattningsändamål erhålla en noggrann beräkning av fastigheternas avkastningsförmåga, vilket varit det huvudsakliga ändamålet med inrättandet av utlandets katasterverk, samt en fastighetsmatrikel, som kunde bliva ett fullt användbart och tillförlitligt underlag för fastighetsbokföringen i riket, enligt kommitterades mening ändock kunde erhållas, hade det syntts obehövt och olämpligt att till grundval för fastighetsboksväsendet lägga ett katasterverk av förutnämnda slag. I stället hade kommitterade gått ut ifrån att, därest de till en och samma jordeboksenhet hörande fastigheter gäves sådan beteckning, att även därigenom framginge, att de medelst utbrytning ur samfällighet blivit särskilda fastigheter, och man låte fastighetsböckerna ansluta sig till förhållandena å marken, så att ett upplägg i böckerna gjordes för varje särskild fastighet, ett jordregister, som medgäve specialisering av inskrivningarna i fastighetsböckerna och undanröjde bristerna i vårt nuvarande fastighetsboks-väsen, utan synnerliga svårigheter skulle kunna inrättas på det sätt, att i registret gjordes ett upplägg för varje av de i jordeboken uppförda hemman, kvarnar, fisken, torp och andra lägenheter och att varje genom laga skifte, hemmansklyvning, ägostyckning eller jordavsöndring eller annorledes behörigen utbruten del av jordeboksenheten inregistrerades i särskilt rum å upplägget.

I statsverkspropositionen till 1908 års riksdag (punkt 25, andra huvudtiteln) föreslog Kungl. Maj:t, att riksdagen måtte bevilja erforderliga medel för inrättande av ett jordregister i huvudsaklig överensstämmelse med kommitterades förslag till förordning angående jordregister med de däruti vid omarbetning inom justitiedepartementet gjorda förändringar och i enlighet med de närmare föreskrifter, som av Kungl. Maj:t skulle meddelas. Vad sålunda föreslagits bifölls av riksdagen (riksdagens skrivelse nr 133).

Kungl. Maj:t utfärdade därefter den 13 juni 1908 förordning angående jordregister. Beträffande Kopparbergs län och Hamra kapellag i Los socken av Gävleborgs län gävos särskilda bestämmelser i en förordning av den 25 april 1913.

Det sålunda inrättade jordregistret, som föres läns- och sockenvis av överlantmätaren, är en fastighetsmatrikel, som på ett överskådligt sätt redovisar de vid varje tidpunkt rättsligen förefintliga fastigheterna. Varje fastighet, som införes i jordregistret, åsättes ett registernummer, bestående av fastighetens nummer enligt jordeboken eller enligt rubriken på upplägget i jordregistret jämte en sifferexponent (1^1 , 1^2 , 1^3 o. s. v.). Jordregistret utgör en sammanställning av uppgifter från ett flertal olika källor. Till grund för jordregistret ligger i främsta rummet jordeboken, vilken i samband med jordregistrets uppläggande undergått en betydande revision. I regel har varje jordeboksenhet sitt särskilda upplägg i jordregistret. Dock förekomma även upplägg, som upptaga delar av en jordeboksenhet eller flera jordeboksenheter eller delar därav. Med ledning av skiftesakter, i särskild ordning uppräta- tade förteckningar över avsöndrade lägenheter samt vissa andra handlingar införas å varje upplägg under särskilda registernummer envar av de lotter, i vilka vederbörande jordeboksenhet eller del därav delats genom fastställd eller laga kraftvunnen lantmåteriförrättning, ävensom envar under jordeboksenheten

lydande, för alltid avsondrad lägenhet eller därmed jämförlig fastighet. I den mån genom jorddelning eller sammanläggning nya fastigheter bildas, införas dessa i jordregistret under nya registernummer. Däremot har sämjedelning icke ansetts kunna läggas till grund för registrering.

I ändamål att snarast möjligt vinna överensstämmelse mellan de beteckningar, under vilka en fastighet upptogs i jordregistret samt i lagfarts- och inteckningsprotokoll jämte fastighetsböcker, ålades domhavandena genom kungörelse den 25 juni 1909 att, så vitt ske kunde, i fastighetsboken införa registerbeteckningen för varje där upptagen fastighet, som i jordregistret vore upptagen under gällande registernummer. Tillika anvisades domhavandena att i fastighetsboken införa registerbeteckningen även för de fastigheter, vilkas registernummer icke vore gällande, därest sådant befunes vara ägnat att bereda lättnad vid utfärdandet av gravationsbevis. Sedan registerbeteckningen för en fastighet införts i fastighetsboken, hava domhavandena för betecknande av fastigheten att använda både fastighetens äldre beteckning enligt boken och registerbeteckningen.

Arbetet med jordregistrets upprättande, för vilket vid olika tillfällen beviljats anslag, har utförts av lantmäterimyndigheter i samverkan med länsstyrelser, domare och häradsskrivare. Jordregistret är numera upplagt för samtliga socknar inom riket utom två socknar i Kopparbergs län, där arbetet dock närmar sig slutet.

I skrivelse den 31 december 1907 framhöll lagberedningen, att ett underlag, motsvarande det av jordregisterkommittén för rikets landsbygd föreslagna, även erfordrades för fastighetsbokföringen i städerna, samt hemställde om utarbetande av föreskrifter angående registerföring av fastigheter i stad, motsvarande den, som skulle äga rum enligt det föreslagna jordregistret för landsbygden. I anledning av denna skrivelse uppdrog Kungl. Maj:t den 15 maj 1908 åt särskilda kommitterade — fastighetsregisterkommittén — att dels utarbeta förslag till föreskrifter angående registerföring av fastigheter i stad, dels ock utreda, i vilken omfattning dessa föreskrifter borde vinna tillämpning jämväl beträffande sådana orter å landsbygden, för vilka funnes tomtindelning såsom för stad.

Lagberedningen 1907.

Fastighetsregisterkommittén avgav den 30 september 1911 betänkande i ärendet, varefter frågan blev föremål för ytterligare utredning genom 1914 och 1916 års fastighetsregisterkommissioner. Det av sistnämnda kommission utarbetade förslaget till lag om fastighetsbildning i stad m. m., som efter viss omarbetning förelades 1917 års riksdag genom propositionen nr 23, blev med vissa ändringar antaget av riksdagen. Den härefter utkomna lagen den 12 maj 1917 om fastighetsbildning i stad innehåller i sitt sjunde kapitel huvudbestämmelserna om fastighetsregister för stad. Ytterligare bestämmelser hava meddelats i en av Kungl. Maj:t sistnämnda dag utfärdad förordning.

Fastighetsregister för stad.

Fastighetsregistret, som fyller åtskilliga funktioner av rättslig och administrativ art, upplägges med ledning av en efter förut befintligt kartmaterial eller efter särskild mätning upprättad registerkarta. Registret visar, hur

jorden vid varje tidpunkt är indelad i fastigheter. Det består av tomtbok för de rättsligen bestående tomterna samt stadsägobok för övriga fastigheter. Såsom bihang till registret föres dels en tomtbildningslängd, som redovisar den administrativt fastställda men ej rättsligen genomförda tomtindelningen, dels en förteckning över områden, som vid mättningsförrättning undantagits för delägares gemensamma behov eller lämnats oskiftade, dels ock en förteckning över vägar, gator, torg och andra allmänna platser m. m. Fastighetsregister må enligt Kungl. Maj:ts förordnande inrättas för samhälle å landet, där den för städerna gällande ordning för bebyggande skall iakttagas. Sådana förordnanden hava meddelats i åtskilliga fall, bland annat för 59 municipalsamhällen. Fastighetsregistret har hittills anmälts upplagt för 101 städer samt 33 köpingar, och arbetet därmed pågår för 12 städer och 10 köpingar. Det beräknas, att under den närmaste tiden registret skall föreligga upplagt för de allra flesta samhällen, för vilka registerarbetet ännu pågår.

Lagberedningens förslag 1907 och 1909.

I den av lagberedningen den 31 december 1907 framlagda andra avdelningen av förslag till jordabalk — vars bestämmelser i huvudsak oförändrade upptogos i den i oktober 1909 framlagda tredje avdelningen av nämnda förslag — föreslogs inrättande av nya fastighetsböcker med annan uppställning än den förutvarande (1 kap. 1—7 §§). Ett fastighetsregister, som enligt vad lagberedningen förutsatte skulle redovisa de å marken i behörig ordning avskilda fastigheterna, skulle såväl å landet som i stad ligga till grund för fastighetsböckernas förande. De registrerade fastigheterna skulle i fastighetsboken återfinnas under samma beteckning, varunder de förekomme i registret. Varje sådan fastighet skulle i regel upptagas å särskilt upplägg i fastighetsboken. Upplägget av fastighetsböckerna skulle ankomma å landet på domaren och i stad på rätten. Uppgifternas överförande från de gamla till de nya böckerna skulle ske ex officio utom beträffande fordringsinteckningar, vilka skulle införas i de nya böckerna, först i den mån de förnyades. I sådana fall då av tillgängliga handlingar icke kunde vinnas säker upplysning, till vilket upplägg viss inskrivning hörde, skulle för frågans utredning anställas undersökning vid sammanträde, som vad landet anginge skulle hållas av domaren med biträde av tre nämndemän. Sådant sammanträde finge hållas å den ort, där den ifrågavarande fastigheten vore belägen. Till sammanträdet skulle inkallas sakägare, och domaren finge till sitt biträde anlita lantmätare eller annan sakkunnig person.

Fastighetsböcker för fögderi-städer m. fl.

Övergången till ny, på jordregister och fastighetsregister för stad grundad fastighetsbokföring skulle enligt lagberedningens tanke försiggå i nära anslutning till registrens uppläggande. Emellertid fick frågan om nya fastighetsböcker — i likhet med lagberedningens förslag angående inskrivningsväsendet i övrigt — tills vidare anstå. I detta viloläge har först under senaste decenniet inträtt en mera väsentlig förändring, i det att fastighetsbokföringen för vissa tätbebyggda samhällen eller områden å landet blivit ordnad i överensstämmelse med de grundsatser, som gälla för städernas fastighetsböcker.

Initiativet till en mera allmän övergång till stadsfastighetsbokföring för de tätbebyggda samhällena å landet utgick från dåvarande häradshövdingen i Sollentuna och Färentuna härads domsaga Knut Dahlberg, som i skrivelse den 9 mars 1922 hemställde om åtgärder till underlättande av förvaltningen av vissa domsagor. I skrivelsen, vari Dahlberg närmast berörde förhållandena i domsagorna i Stockholmstrakten, framhölls att det sätt, varpå fastighetsbokföringen blivit ordnad, givit upphov till svårigheter, vilka tagit sig uttryck i en för allmänheten ytterligt besvärande långsamhet i expeditionen, en med hänsyn till beskaffenheten av stora delar av kansliarbetet orimlig arbetstunga för domhavanden samt en för allmänheten och domhavanden lika vådlig osäkerhet i avseende å riktigheten av de för det ekonomiska livet så betydelsefulla gravationsbevisen. Efter att hava givit vissa exempel på huru inskrivningarnas antal å ett upplägg kunde växa i oerhörd omfattning anförde Dahlberg bland annat följande:

En övergång till stadsbokföring beträffande Djursholms stad, samtliga köpingar och åtminstone större delen av fastigheterna inom municipalsamhällena syntes Dahlberg vara den oundgängliga förutsättning, utan vilken uppkommande frågor om rättskipningens organisation inom Stockholmsdomsagorna icke borde tagas under övervägande.

En dylik förändring av bokföringen syntes emellertid nödvändig ej endast för lättande av domarens arbetsbörd och förebyggande av för honom och allmänheten besvärande arbetsbalans. Den krävdes även för att, på sätt förhållandet vore i städerna, domaren skulle kunna förvärva verklig kännedom om fastighetsförhållandena och deras utveckling inom de 'rörliga' delarna av domsagan och kunna med stöd av sådan kännedom gå befolkningen till handa med råd och upplysningar. För närvarande syntes domaren i allmänhet vara i okunnighet om samhällsbildningens fortgång, samhällenas och deras särskilda parcellers läge, municipalbildningens omfattning, stadsplan och tomtindelning. Kartor och handlingar angående dessa förhållanden funnes ej för honom tillgängliga. Allt vad å domarkansliet förekomme vore, att de inströmmande lagfarts- och inteckningsärendena protokollbehandlades och utan någon ordning infördes under något till sin omfattning obegränsat upplägg, som motsvarade den gamla jordeboksenhet, på vars mark stadsbildningen försigginge.

Frånsett alla övriga olägenheter vore det givet, att detta sakernas tillstånd vore ägnat att hos domaren förringa intresset för fastighetsförhållandena inom samhällena. Det vore ej jord, som han arbetade med, utan endast papper, vars reella motsvarighet på marken vore undandragen hans kännedom.

För vinnande av det omedelbara målet, enkelhet och överskådlighet i fråga om lagfarter och inteckningar, vore det tillräckligt att införa parcellerna, en på varje upplägg, i viss ordning, som följde antingen jordregistrets beteckningar eller de beteckningar, som vid avsöndringar eller ägostyckningar eller tomtindelningar blivit dessa åsatta. En fördel härvid vore, att en mängd 'döda' rum i de gamla böckerna kunde utelämnas.

Genom en sådan anordning av fastighetsbokföringen skulle reda och överskådlighet komma att träda i stället för den orediga hoppyttringen. Och domarens stora onus, gravationsbevisen, komme icke vidare att vålla något besvär; gravationsbevisen kunde uppsättas av ett skrivbiträde och justeras efter boken av domhavanden. Det arbete, varå han tidigare utan tillfredsställande resultat använt timmar, skulle med full trygghet kunna göras på en mycket kort stund.

För att möjliggöra berörda anordningar borde enligt Dahlbergs mening Kungl. Maj:t *dels* meddela generellt tillstånd för domhavanden att, efter anmälan till Kungl. Maj:t, överföra den i domsagorna belägna jord, som inginge i städer eller köpingar, till stadsfastighetsböcker, *dels ock* på ansökan i varje särskilt fall efter vederbörlig prövning lämna tillstånd till dylik omföring antingen beträffande visst municipalsamhälle eller beträffande viss jordeboksenhet, vare sig den inginge i municipalsamhälle eller icke.

I anledning av Dahlbergs skrivelse, som föredrogs i statsrådet den 9 juni 1922, blev 21 § i 1875 års kungörelse angående lagfarts- och inteckningsböckers inrättande och förande — vari ursprungligen stadgades, att för stad, som lydte under landsrätt, så ock för köping skulle gälla vad om fastighetsböcker för landet vore stadgat, så framt ej Kungl. Maj:t på särskild framställning anordnande — på det sätt ändrad, att municipalsamhälle i förevarande hänseende likställdes med stad under landsrätt och köping. Genom kungörelse den 8 juni 1923 jämfälldes jämfäl annat tätare bebyggt område å landet med nämnda kategori av samhällen.

I enlighet med de sålunda givna föreskrifterna hava under de senaste åren beträffande ett avsevärt antal samhällen och områden å landet meddelats förordnanden, att fastighetsböcker såsom för stad skola uppläggas. Den omfattning vari detta skett framgår av särskild förteckning, vilken torde såsom *bilaga* få åtfölja detta protokoll. I denna förteckning hava jämfäl upptagits dels de städer, för vilka före tillkomsten av nyssnämnda författningsändringar förordnande om uppläggande av stadsfastighetsböcker meddelats, dels Gotlands norra domsaga, där sådant förordnande föranletts därav, att fastighetsböckerna blivit förstörda genom brand.

I detta sammanhang må slutligen anmärkas, dels att Svea hovrätt i skrivelse den 25 augusti 1927 i anledning av framställning om uppläggande för staden Ludvika av fastighetsbok såsom för stad på närmare angivna skäl ifrågasatt, huruvida icke, sedan arbetet med jordregistret vore avslutat för så gott som hela riket samt stadsfastighetsregister inom några år torde vara slutfört beträffande alla de samhällen, för vilka sådant register skulle föras, tiden vore inne att taga i närmare öfvervägande den vilande frågan om nya för land och stad gemensamma bestämmelser om fastighetsbokföring, dels ock att fastighetsregisterkommissionen i skrivelse den 4 mars 1929 föreslagit sådan ändring av 21 § i 1875 års kungörelse, att öfvergång till fastighetsbokföring för stad skulle beträffande alla samhällen, där fastighetsregister såsom för stad anmälts upplagt, få ske utan särskilt förordnande.

De sakkunnigas förslag.

Frågan om en allmän omläggning av fastighetsbokföringen har upptagits av de sakkunniga i deras den 3 december 1930 avlämnade betänkande. I detta betänkande framhålltes, att behovet av nya fastighetsböcker i stort sett icke är aktuellt för städerna, då deras fastighetsböcker enligt gällande föreskrifter äro specialiserade och varje fastighet i regel har sitt särskilda upplägg i boken. Dessa böcker, på vilkas förande allmänt nedlagts stor omsorg, anses av de sakkunniga i huvudsak fylla de krav, som i fråga om överskådlighet och reda borde ställas på en inskrivningsurkund.

Beträffande fastighetsböckerna för landet framhålla de sakkunniga — efter att hava erinrat att vissa brister visserligen avhjälppts genom att registerbe-teckningarna införts i böckerna och kommit till användning vid beviljandet av lagfarter och in-teckningar — att det alltjämt bestående grundfelet vore böcker-nas bristande överskådlighet. Härom anföra de sakkunniga följande:

Fastighetsböckerna vore grundade på jordeboken; varje jordeboksenhet (hem-man, lägenhet m. m.) motsvarades av ett upplägg i fastighetsboken. Den fa-stighetsindelning, som en gång legat till grund för jordeboken hade emellertid icke mycket gemensamt med de nu bestående förhållandena. Jorddelningen hade, särskilt under de senaste decennierna, fortskridit i raskt tempo. Indus-trialismen, järnvägarna, egnahemsrörelsen och andra faktorer hade påskyndat densamma. Nya samhällen med tät bebyggelse, ofta av rent stadsmässig ka-raktär, hade uppvuxit flerstädes på landsbygden. Ett hemman som för femtio år sedan varit en odelad enhet kunde nu vara delat i hundratals särskilda fastig-heter. Även i orter, som bibehållit sina ursprungliga agrara egenskaper, kunde fastighetsindelningen under tidernas lopp hava undergått betydande föränd-ringar genom delningar och sammanläggningar. Det insåges lätt, att en dylik utveckling haft ett ödesdigert inflytande på fastighetsbokföringen. Alla till en jordeboksenhet hörande fastigheter upptoges i fastighetsböckerna å samma upplägg. Vid sådant förhållande kunde ett upplägg komma att innehålla ett över hövan stort antal inskrivningar. Stundom kunde antalet växa alldeles enormt; man hade exempel på upplägg, som kommit att omfatta ända till 7,000 in-teckningsrunn. Då inskrivningarna å varje särskilt upplägg givetvis måste ske i kronologisk ordning, komme redan ett medelstort upplägg att bliva all-deles ööverskådligt.

I följd av denna bristande överskådlighet kunde även en i fastighetsförhål-landen invigd person icke med någon säkerhet direkt ur in-teckningsboken för-skaffa sig upplysning om en fastighets gravationer. För erhållande av upp-lysningar vore man i regel hänvisad till det av domhavanden utfärdade grava-tionsbeviset. Men för domhavanden vore uppgörandet av ett gravationsbevis icke alltid någon lätt uppgift. Befunne sig fastigheten på något av de större uppläggen, kunde ett gravationsbevis vålla stor möda och tidsspillan. Då härtill komme att risken för felaktigheter icke vore ringa, kunde ett grava-tionsbevis ingalunda utlämnas, när helst detsamma rekvisiterades. Rekvirenten måste i regel underkasta sig en väntetid, som för honom kunde medföra den allvarligaste olägenhet. Den olämpliga anordningen av fastighetsbokföringen medförde på så sätt ett försvagande eller hämmande av själva fastighetskrediten.

Efter att hava vitsordat, att de största missförhållandena avhjälppts eller vore på väg att bliva avhjälppta genom uppläggande av stadsfastighetsböcker för vissa tätbebyggda samhällen å landet, anföra de sakkunniga vidare:

Ett fortsättande på de partiella förbättringarnas väg kunde icke vara till-fyllest, därest man inom rimlig tid ville ernå en rationell anordning av vår fastighetsbokföring. Behovet av nya fastighetsböcker kunde icke anses in-skränkt till de stadsliknande samhällena. Olägenheterna av det nuvarande systemet framträdde även, om ock i mindre grad, i orter med glesare bebyggelse. Ej ens i rena jordbruksdistrikt kunde böckerna anses fylla de krav på över-skådlighet och reda, som måste ställas på dylika urkunder. Visserligen kunde en partiell omläggning av bokföringen avhjälpa de allvarligaste missförhål-landena. Uppdelningen av några utav de största uppläggen kunde tydligen inne-bära en väsentlig lättnad i domsagoarbetet. En omläggning, som allenast av-såge de tätbebyggda områdena, berörde emellertid i regel endast en mindre del

av fastighetsbokens innehåll. Åtskilliga stora och medelstora upplägg bleve kvarstående, och utfärdandet av gravationsbevis bleve alltjämt — särskilt i betraktande av deras numera stora talrikhet — mycket betungande för domaren, ett onus som med en rationell fastighetsbokföring borde vara tämligen obefintligt. Härtill komme, att en partiell omläggning icke träffade det onda i dess rot. Den berörde icke systemet såsom sådant. Men detta bure inom sig fröet till en ständigt fortskridande försämring. Med den fortgående jorddelningen och inskrivningarnas, även oberoende härav, växande antal bleve uppläggen allt vidlyftigare. De för ett upplägg ursprungligen avsedda bladen räckte icke till, nya blad måste reserveras i samma eller nytt band, och dessa överföringar kors och tvärs bidroge i sin mån till att öka oredan. Den partiella omläggningen kunde endast till en del hämma denna utveckling; ville man däremot ernå en varaktig förbättring, hade man ingen annan utväg än en fullständig omläggning. Slutligen kunde anmärkas, att en fortsatt partiell reformering på ett ogynnsamt sätt kunde komma att föregripa en verklig systemförändring. Då en sådan — vilket nog syntes vara ofrånkomligt — en gång komme till stånd, vore det ju icke säkert, att de särskilda böcker som upplagts för vissa samhällen i alla avseenden befunnas lämpliga. I alla händelser föreläge risken för en olämplig bandindelning.

Vid en allmän omläggning av fastighetsbokföringen finge jordeboken icke längre vara bestämmande för fastighetsböckernas uppställning. Fastighetsböckerna måste i stället anknytas till den aktuella fastighetsindelningen. Denna avspeglades i de båda fastighetsregistren. Om dessa lades till grund för fastighetsbokföringen, kunde således sambandet mellan fastighetsböckerna och de å marken bestående förhållandena ständigt upprätthållas.

Vid uppläggandet av nya fastighetsböcker borde emellertid sambandet mellan jordregistret och inskrivningarna fastslås jämväl i sådana fall, då det bestode skiljaktighet mellan jordregistrets och fastighetsbokens redovisning av fastigheterna eller eljest identifiering av registerfastigheterna med de lagfarna fastigheterna icke kunnat ske. Dylik skiljaktighet plögade ofta framträda i form av bristande överensstämmelse mellan de i fastighetsboken å visst upplägg redovisade skattetalen samt de skattetal, som redovisades å motsvarande upplägg i jordregistret. Detta förhållande hade också uppmärksamrats av riksdagen i dess skrivelse den 26 april 1930, nr 168, däri riksdagen hemställt om utredning i ämnet. Orsakerna till dessa och jämväl andra felaktigheter vore bland annat att söka i de missförhållanden, som i äldre tid varit rådande med avseende å jordavsöndring och som bestått däri, att för avsöndring icke fordrats karta, att de avsöndrade områdena ofta varit till läge och gränser otydligt beskrivna i upplåtelsehandlingarna och att avsöndring kunnat lagfaras utan att särskild fastställelse dessförinnan meddelats å densamma. För att undanröja dylika oklarheter i fastighetsförhållandena borde domaren — så framt klarhet icke kunde vinnas genom en enkel besiktning å ort och ställe — anställa undersökning vid särskilt sammanträde, som där så prövades nödigt finge hållas å den ort, där den eller de ifrågavarande fastigheterna vore belägna. Till sammanträdet borde inkallas sakägare och i mån av behov andra genom vilkas hörande upplysning kunde förväntas. Till biträde vid undersökningen borde lantmätare eller annan sakkunnig person få anlitas. Undersökningens resultat bleve bestämmande för de åtgärder, som därefter skulle företagas. Undersökningen kunde leda till rättelse eller komplettering i jordregister eller fastighetsbok eller i bådadera. Om vid inskrivning fastighetsregisterbeteckning eller skattetal oriktigt angivits eller annat sådant fel förelupit, borde för inskrivningens överföring till vederbörligt upplägg och för vinnande av överensstämmelse med fastighetsregistret rättelse i nämnda avseende företagas. Då en dylik rättelse av fastighetsbeteckningarna

borde kunna ske jämväl i sådana fall, då motsvarigheten mellan registerfastighet och lagfaren fastighet icke kunnat tillförlitligen konstateras, krävdes särskilda åtgärder till beredande av skydd för sakägare mot sådan rättelse, som skulle kunna tänkas medföra en materiell rättsändring till hans nackdel. På grund härav finge rättelse i sådana fall ej ske, med mindre de personer, vilkas rätt vore av frågan beroende, beretts tillfälle att avgiva yttrande å sådant sammanträde, som förut nämnts. Beslut om rättelse jämte meddelande om vad sakägare hade att iakttaga till förvarande av sin talan borde bringas till sakägarnas kännedom.

De sakkunniga föreslå, i huvudsaklig överensstämmelse med lagberedningens förslag 1907, att nya specialiserade fastighetsböcker på grundval av de båda fastighetsregistren uppläggas för samtliga domsagor å landet. I fastighetsböckerna — där med vissa undantag alla fastigheter skola redovisas — skola fastigheterna upptagas under de beteckningar, som de hava i fastighetsregistret (11—12 §§). För varje registerfastighet skall finnas särskilt upplägg; dock få fastigheter, som äro i en ägares hand, sammanföras å ett gemensamt upplägg, om det lämpligen kan ske (13 §). Lagfarter och in-teckningar skola upptagas i samma bok. Uppläggen i fastighetsboken skola innehålla tre avdelningar eller spalter, en för anteckningar om fastigheten och därmed timade förändringar, en för lagfarter och en för in-teckningar och andra inskrifningar (14 §). För att bokföringen på ett överskådligt och smidigt sätt skall kunna följa den fortgående fastighetsbildningen och utrymmet så mycket som möjligt tillvaratagas, skola de nya fastighetsböckerna inrättas såsom skruvliggare och till blad i dessa böcker användas blanketter av flera olika slag. Vid uppläggandet av fastighetsboken skola inskrifningarna ex officio överföras från de gamla till de nya böckerna och varje upplägg färdigställas i ett sammanhang (43 §). Om tveksamhet yppas till vilket upplägg i den nya boken viss inskrifning bör hänföras, skall frågan utredas å sammanträde, som må hållas å den ort, där den eller de ifrågavarande fastigheterna äro belägna (44 §). Felaktiga fastighetsbeteckningar skola efter sakägarnas hörande få rättas (45 §).

Av de hörda myndigheterna och sammanslutningarna hava nära nog alla tillstyrkt eller förklarat sig ej hava något att erinra mot att specialiserade fastighetsböcker uppläggas för landet på grundval av fastighetsregistren. Dock hava ett par domhavande motsatt sig en allmän omläggning av fastighetsbokföringen och ansett reformen böra inskränkas till uppläggande av nya fastighetsböcker för tätbebyggda samhällen eller omskrifning av särskilt överbeltade upplägg. Några domhavande hava uttalat betänkligheter mot en övergång till ny fastighetsbokföring, innan rättsreglerna rörande lagfart och in-teckning undergått reformering. Svea och Göta hovrätter ävensom häradshövdingför-eningen och vissa domhavande hava framhållit önskvärldheten av lagstadgad skyldighet för tingslag att hålla kansli-lokal, som möjliggör brandsäker för-
varing av fastighetsböcker och arkivalier.

Beträffande Kopparbergs län föreligga delade meningar. Sålunda hava över-lantmä-taren och tre domhavande i sagda län tillstyrkt eller ej haft något att

Yttranden
ö-ver de sak-
kunnigas
förslag.

erinra mot inrättandet av nya fastighetsböcker. En domhavande har ställt sig tveksam, och två domhavande hava ansett de invecklade jordförhållandena motivera anstånd med de nya böckernas uppläggande. Svea hovrätt har funnit dylikt anstånd erforderligt beträffande vissa delar av länet. Dalautredningen har, efter en redogörelse för de säregna skiftesförhållandena inom nämnda län, ifrågasatt att anstånd med böckernas uppläggande för viss socken eller visst område borde bero på beslut av Kungl. Maj:t i varje särskilt fall.

I fråga om införande av skruvliggarsystemet hava trettiotta domhavande tillstyrkt eller ej haft något att erinra mot förslaget, femtionio i likhet med häradshövdingföreningen funnit ytterligare erfarenhet böra inhämtas och elva ställt sig avvisande. Av övriga myndigheter hava samtliga hovrätter ävensom riksarlivet och lantmäteristyrelsen förordat förslaget, varemot fastighetsregisterkommissionen i vissa avseenden framfört betänkligheter.

De sakkunnigas förslag om vidtagande av särskilda åtgärder för vinnande av överensstämmelse mellan jordregistrets och fastighetsbokens redovisning av fastigheterna synes icke hava givit upphov till principiella anmärkningar. Vissa överlantmätare och domhavande framhålla angelägenheten, att jordregisterarbetet fullständigas, för såvitt jordregistret skall kunna läggas till grund för de nya fastighetsböckerna. Lantmäteristyrelsen anser behov föreligga såväl av särskilda undersökningar rörande oklara fastighetsförhållanden som ock av en särskild procedur för rättande av felaktiga fastighetsbeteckningar. Enligt lantmäteristyrelsens åsikt vore den bristande överensstämmelsen mellan fastighetsbok och jordregister betydande och måhända i det hela större än vad de sakkunniga antagit. Oavsett frågan om uppläggande av nya fastighetsböcker vore nämnda skiljaktigheter av den beskaffenhet och omfattning, att särskilda åtgärder vore oundgängliga för att avlägsna dem. Jordregistret måste under alla omständigheter undergå en med undersökningar å marken förenad revision.

**Departements-
chefen.**

Såsom de sakkunniga framhållit, utgör det en allvarlig brist i de nu gällande reglerna för fastighetsbokföringen beträffande landsbygden, att grundvalen för denna än i dag utgöres av jordeboken. Härav har följden blivit, att den fastighetsbildning, som efter jordebokens uppläggande ägt rum, icke på ett tillförlitligt och överskådligt sätt kommit att redovisas i fastighetsböckerna. Principen för dessa böckers uppställning har med den fortgående fastighetsbildningen visat sig alltmer otjänlig. Då ett och samma upplägg användes till inskrivningar rörande alla de fastigheter, som bildats av samma jordeboksenhet, kommer fastighetsboken att sakna överskådlighet. Härav vållas osäkerhet i inskrivningsväsendet samt mycken möda och tidsutdräkt vid dess handhavande. Om utvecklingen får pågå ohämmad, föreligger fara, att reda och ordning givas till spillo, tilliten till böckerna rubbas och fastighetskrediten skadas. Någon meningsskiljaktighet synes ej heller föreligga därom att åtgärder äro i hög grad av behovet påkallade för att åstadkomma en bättre anordning av fastighetsbokföringen för landsbygden.

De nu antydda olägenheterna hava sedan lång tid tillbaka varit föremål för statsmakternas uppmärksamhet samt jämväl föranlett åtgärder av olika slag. I detta hänseende må främst erinras om det under ett flertal år pågående, numera i det närmaste slutförda arbetet med uppläggande av jordregister.

Jordregistret, som krävt ett synnerligen omfattande arbete och varit förenat med stora kostnader för statsverket, har huvudsakligen tillkommit i syfte att tjäna som underlag för fastighetsbokföringen. Om än jordregistret redan under nuvarande förhållanden fyller vissa uppgifter av icke ringa betydelse, är det tydligt, att nyttan av detsamma icke kan uppväga de därmed förenade kostnaderna, med mindre det kommer till avsedd användning för fastighetsbokföringen. Där så ej sker, torde det ej kunna undvikas, att sambandet mellan jordregistret och fastighetsböckerna kommer att brytas — särskilt i följd därav att inskrivningarna icke alltid hänföras till bestämda registerfastigheter — samt att redan förefintliga skiljaktigheter mellan jordregistret och fastighetsböckerna bliva allt större och mera svårutredda. Ju längre reformen uppskjutes, dess mer ökas sålunda svårigheterna och kostnaderna vid dess genomförande.

Åtgärder hava ock i viss utsträckning vidtagits för uppläggande av nya fastighetsböcker efter de nyss angivna riktlinjerna. Sålunda hava omläggningar av fastighetsbokföringen kommit till stånd i fråga om vissa samhällen och mera tätbebyggda områden. Dessa från fall till fall beslutade åtgärder avse dock allenast en jämförelsevis ringa del av fastighetsböckernas innehåll. Vad som redan utförts är emellertid tillräckligt för att visa, att den väg, som sålunda beträffs, i hög grad är ägnad att leda till målet. Enighet torde jämväl råda därom, att fastighetsböckerna för landet, i likhet med fastighetsböckerna i städerna, böra göras specialiserade med särskilt upplägg för varje fastighet, liksom ock att jordregistret bör läggas till grund för fastighetsbokföringen.

En särskild anledning att nu igångsätta fullföljandet av de arbeten, som redan utförts i syfte att åstadkomma en förbättrad fastighetsbokföring, utgör den blivande processreformen. Den omdaning av rättegångsförfarandet, som nu synes vara inom relativt nära räckhåll, förutsätter i stor utsträckning, att underrätterna erhålla lättnad i de arbetsuppgifter av olika slag, som för närvarande åvila dem utöver den egentliga dömande verksamheten. Såsom jag framhållit i den vid 1931 års riksdag framlagda propositionen angående huvudgrunderna för en rättegångsreform, är en revision av inskrivningsväsendet den betydelsefullaste åtgärden för vinnande av lindring i nyssnämnda arbetsuppgifter. Och enligt vad riksdagen uttalade ingår inskrivningsväsendets ordnande bland de åtgärder, som böra vidtagas för förberedande av rättegångsreformen. Fastighetsbokföringens omläggning är härutinnan av den största betydelse. Innan frågan härom vinner sin lösning, läser en verklig förbättring av inskrivningsväsendet icke kunna åstadkommas.

Av vad jag sålunda anfört framgår, att jag finner nya fastighetsböcker för landet böra inrättas, grundade på jordregistret. En önskvärd anpassning efter den fortgående fastighetsbildningen torde underlättas genom skruv-

liggarsystemet, vilket redan kommit till användning inom vissa domsagor. Med den kännedom jag inhämtat rörande detta system anser jag mig böra förorda, att de nya fastighetsböckerna anordnas såsom skruvliggare. Genom inrättandet av överskådliga fastighetsböcker enligt nu angivna huvudgrunder beredes allmänheten fördelen av säkrare och snabbare handläggning av ärenden och expediering av gravationsbevis, av mera lättillgängliga upplysningar rörande inskrivningsväsendet samt bättre ordning och reda i fråga om jordredovisning och fastighetsbeteckningar, samtidigt som reformen för domaren och kanslipersonalen medför stor arbetsbesparing och ökad trygghet.

Uppenbart är, att en dylik omläggning av fastighetsbokföringen bör ske efter allmängiltiga normer, som garantera planmässighet i arbetets utförande och behörig hänsyn till skilda intressen. Vid fastighetsböckernas uppläggande måste noga tillses, att redovisningen av fastigheterna blir riktig och att inskrivningarna på ett för rättssäkerheten fullt betryggande sätt överförs till vederbörliga upplägg. Där osäkerhet är rådande i fråga om fastigheters redovisning i jordregistret eller beträffande registerfastigheters identifiering med lagfarna fastigheter, måste nödiga rättelser och kompletteringar i registerarbetet verkställas. I sådant avseende lära undersökningar å marken med lantmäteriteknisk hjälp understundom bliva erforderliga. Önskemålet att alla inskrivningar skola hänföras till den i registret redovisade fastighetsindelningen torde i åtskilliga fall jämväl påkalla viss rättelse av de vid inskrivning använda fastighetsbeteckningarna. Enär sådana åtgärder till säkerställande av sambandet mellan fastighetsregister och fastighetsbok förutsätta bestämmelser av allmän lags natur, lärer det vara lämpligt, att samtliga grundläggande bestämmelser om nya fastighetsböcker meddelas i enahanda ordning.

Handläggning av inskrivningsärenden.

Handläggningens överflyttande å inskrivningsdomare.

**Gällande
rätt.**

Inskrivningen av rättsförvärv rörande fast egendom har i vårt land städse omhänderhaftas av domstolarna. Enligt 1875 års lagstiftning, på vilken det svenska inskrivningsväsendet ännu i huvudsak vilar, skola lagfarts- och in-teckningsärenden upptagas och prövas av rätten. Jämlikt 20 § lagfartsförordningen och 63 § in-teckningsförordningen må sådana ärenden — med visst undantag — upptagas å landet endast på lagtima ting (allmänt tingssammanträde) samt i stad endast å viss veckodag. Emellertid få inskrivningsärenden numera upptagas jämväl å sådana tingssammanträden med tremansnämnd, som jämlikt lagen den 7 maj 1918 om särskilda tingssammanträden för handläggning av vissa mål och ärenden kunna hållas i tingslag, där Kungl. Maj:t med hänsyn till ortsförhållandena så prövar nödigt.

Vid 1901 års riksdag väckte justitieombudsmannen förslag om inskrivningsärendenas överflyttande från häradsrätten till domaren. Enligt justitieombudsmannen borde det stadgas i lag, att häradshövdingen två gånger i varje månad, t. ex. den första och den tredje lördagen i månaden eller, om helgdag då inträffade, nästa helgfria dag skulle under vissa timmar på sitt kansli tillhandagå allmänheten med handläggning av lagfarts- och inteckningsärenden. Fördelarna av en sådan reform vore enligt justitieombudsmannens mening i främsta rummet, att de rättssökande finge bekvämare tillgång att få sina ifrågavarande ärenden snabbt utträttade och att allmänheten finge visshet att två bestämda dagar i varje månad träffa häradshövdingen hemma. Några avsevärda olägenheter av reformen skulle, så vitt justitieombudsmannen kunde förutse, ej uppkomma. Häradsnämnden vore enligt praxis utesluten från allt inflytande på avgörandet av lagfarts- och inteckningsärenden, och med hänsyn till dessa ärendens beskaffenhet vore uppenbart, att ringaste nytta ej kunde vara att förvänta av nämndens deltagande i dem. Visserligen måste det medgivas att den offentlighet, som i fråga om lagfartsärenden åstadkommes genom tingläsningen, vore till obestriddlig nytta. Därest det skulle anses, att lagfartsärendenas publicitet bleve alltför mycket kringskuren genom den ifrågasatta reformen, kunde emellertid den gammalmodiga tingläsningen lätt ersättas med ett annat och mycket kraftigare medel för kungörandet, nämligen införande i ortstidningarna av kortfattade, med i ögonen fallande rubriker uppställda notiser.

Lagutskottet vid 1901 års riksdag avstyrkte justitieombudsmannens fram- *Lagutskottet*
ställning och anförde därvid huvudsakligen följande: *1901.*

Utskottet funne icke att nämndens deltagande i handläggningen av lagfarts- och inteckningsärenden nedsjunkit till en tom formalitet. Även om berörda ärenden i de flesta fall vore av beskaffenhet att kunna avgöras utan att nämndens biträde därvid erfordrades, borde å andra sidan icke förgätas hurusom, efter vad erfarenheten utvisat, i åtskilliga fall, särskilt då det gällde frågor om lagfart på grund av arv o. d., nämnden ofta kunde vara i tillfälle att meddela upplysningar som för ärendenas avgörande kunde vara av betydelse. Ävenledes vore den offentlighet, vilken bereddes ifrågavarande ärenden genom deras föredragning inför häradsrätten, av mycket större betydelse än justitieombudsmannen velat tillmäta densamma. Tingläsningen erbjöde en särdeles kraftig garanti emot lagfarts eller intecknings meddelande åt obehörig person och de rättsförvecklingar som därav kunde uppkomma. Särskilt såsom skydd mot försök att på grundvalen av falska handlingar erhålla lagfart eller inteckning måste offentliggörandet vid tinget anses verksamt, och det vore att befara, att en försämring härutinnan skulle inträda, därest ärendena överflyttades från häradsrätten till häradshövdingen. Offentligheten vid ärendenas behandling hade betydelse även så till vida, att särskilt bevis om emottagande av de för lagfart eller inteckning ingivna handlingarna därigenom gjordes obehörligt. Slutligen vore det ur synpunkten av häradsrättens egen ställning och auktoritet inför befolkningen av stor vikt, att handläggningen av lagfarts- och inteckningsärenden fortfarande där ägde rum. Häradsrättens allmänna aktning och förtroende sammanhängde nämligen i avsevärd mån med den av ålder gällande rättssedvänjan, att häradsrätten hade sig anförtrodd ej blott egentliga rättegångsmål utan även en hel del ärenden av administrativ och ekonomisk

Äldre reformförslag.

Justitieombudsmannen 1901.

natur, vilka föranledde livlig beröring mellan häradsrätten och ortens befolkning.

Utskottets hemställan godkändes av riksdagen.

Lagberedningen 1907.

I den av lagberedningen den 31 december 1907 framlagda andra avdelningen av förslag till ny jordabalk m. m. upptogs ånyo frågan, huruvida inskrivningsärendenas handläggning vid rätten borde bibehållas. Lagberedningen utgick från att själva systemet borde förändras därhän, att rättsverkan fästes icke vid rättens förhandling och beslut utan vid inskrivningen i fastighetsboken. Åt fastighetsboken skulle tilläggas självständig betydelse. I följd av denna förändring kunde inskrivningsärendena enligt lagberedningens tanke icke längre ligga under rättens kompetens. Fastighetsbokens förande skulle ankomma på en särskild ledamot av rätten, å landet domaren eller häradsrättens ordförande. Därav följde emellertid icke, att dessa ärenden borde helt och hållet skiljas från rättens handläggning. Visserligen skulle vad anginge landet det såtillvida vara fördelaktigt, om inskrivningsärendena handlades av domaren ensam, som därigenom skulle kunna lätteligen beredas allmänheten ökade tillfällen att få dylika ärenden handlagda. Emellertid skulle en sådan överflyttning knappast kunna genomföras utan att samtidigt ett fast kansli för häradsrätterna upprättades — en fråga som lagberedningen icke ansåge sig böra upptaga. Och om än nämndens deltagande i prövningen vore av underordnad betydelse och i själva verket föga mer än ett sken, vore det av viss vikt, att inskrivningsärendena anmäldes vid rätten och sålunda bleve inom orten kunniga, likasom därigenom kunde beredas tillgång till upplysningar, vilka inverkade på saken. Men framför allt medförde en dylik anordning den fördel, att företrädet mellan inskrivningarna kunde på ett enkelt sätt bestämmas genom att hänföras till tiden för en sådan fullt kontrollerad offentlig anmälan. Att anordna regelbundna offentliga sessioner för domarens handläggning av inskrivningsärenden var enligt lagberedningens uppfattning med dåvarande rättegångsordning praktiskt omöjligt. Vid sådant förhållande fann lagberedningen gällande ordning böra såtillvida bibehållas, att inskrivningsärendena fortfarande skulle anmälas vid rätten och där underkastas den förberedande behandling som kunde erfordras, under det att däremot beslutanderätten jämte verkställandet av inskrivningarna skulle tillkomma å landet domaren och i stad viss ledamot av rätten.

Åtskilliga av de myndigheter, som avgåvo yttranden över lagberedningens förslag, förordade inskrivningsärendenas handläggning av domaren ensam. Den dubbla handläggningen av domstol och inskrivningsdomare ansågs olämplig och onödig. En häradshövding föreslog, att åt allmänheten lämnades tillfälle att varje söckendag, då inskrivningsdomaren ej var förhindrad av ting eller annan tjänsteförrättning, få inskrivningsärenden handlagda å domarkansliet. Vissa häradshövdingar tänkte sig särskilda inskrivningsdagar, å vilka sådan handläggning skulle äga rum.

Processkommissionen 1926.

I processkommissionens förslag till domstolsorganisation var det avsett, att rätten (lagmansrätten) formellt skulle bibehållas såsom inskrivningsmyndighet. Emellertid ansåg processkommissionen, att inskrivningsärendenas be-

handling borde omläggas till rena kansligöromål. Den domare, som handhade dessa ärenden, måste vara lätt tillgänglig å sitt kansli, och det skulle innebära ett betänkligt försvårande och fördröjande av ärendenas prövning, om han icke ägde besluta, med mindre nämndemännen vore närvarande. Vid handläggning av inskrivningsärenden skulle därför enligt processkommissionens förslag rätten utgöras allenast av en lagfaren domare. Handläggningen skulle ske å regelbundna offentliga sammanträden och anknytas till domsagokansliet, där tillgång till fastighetsböckerna finnes. I domsaga bestående av flera tingslag skulle alla inskrivningsärenden handläggas å det tingsställe, vid vilket domsagans kansli vore anordnat.

Förslag om inskrivningsärendenas överflyttande från rätten till domaren har framlagts av de sakkunniga, vilka härutinnan anföra huvudsakligen följande. Vad nämndens deltagande i själva prövningen av inskrivningsärendena anginge, vore det uppenbart, att därmed intet stode att vinna. Den formellt juridiska karaktären hos dessa ärenden gjorde varje inflytande från lekmannahåll på det rättsliga bedömandet överflödigt. Det gagn, som nämnden genom att tillhandagå med upplysningar i enstaka undantagsfall skulle kunna åstadkomma, stode icke i rimlig proportion till de olägenheter, som föranleddes av inskrivningsärendenas sammankoppling med den tungrodda tingsapparaten. För övrigt vore den tid redan förbi, då nämnden verkligen utövade en viss medverkan vid handläggning av inskrivningsärenden. Utvecklingen i praxis hade reducerat rättens befattning med dessa ärenden till en ren fiktion; men det formella sambandet med domstolsförhandlingarna stode alltjämt hindrande i vägen för en snabbare och mera tidsenlig procedur. Att man för landsbygdens vidkommande måste eftersträva en sådan anordning, varigenom domaren ensam finge kompetensen att pröva och avgöra inskrivningsärendena, syntes således otvivelaktigt. Men även vad städerna anginge syntes det mindre lämpligt eller i varje fall onödigt, att dessa ärenden handlades av rådhusrätten såsom kollegial domstol. Säkerligen kunde ifrågavarande ärenden — såsom i stor utsträckning förekomme — överlämnas till avgörande av en av rättens lagfarna ledamöter. Härigenom vunnnes åtskillig arbetsbesparing utan att någon nämnvärd risk för mindre omsorgsfull prövning därav kunde befaras.

I enlighet härmed föreslå de sakkunniga, att inskrivningsärendena skola handläggas och avgöras av en inskrivningsdomare. Såsom sådan skall å landet i regel häradshövdingen fungera. I stad skall en av rättens lagfarna befattningshavare vara inskrivningsdomare (2 §).

Vid övervägande, huruvida handläggningen av inskrivningsärendena borde liksom nu anknytas till bestämda sammanträden eller ske omedelbart allt efter som ärendena inkomme, hava de sakkunniga, med hänsyn till nuvarande domstolsorganisation och arbetskrafter, stannat för det förra alternativet. Inskrivningssammanträdena anses emellertid böra anordnas tätare än nu. De sakkunniga förorda alltså, att i varje domsaga skall hållas inskrivningssammanträde å bestämd dag en gång i veckan (3 §). Där svårigheter för en sådan ordning yppa sig, såsom möjligen i vissa norrländska domsagor, skall Kungl.

De sakkunnigas förslag.

Maj:t äga fastställa ett mindre antal sammanträden. I fråga om rådhusrätterna anses den nuvarande anordningen med sammanträden en gång i veckan böra bibehållas med rätt likväl för Kungl. Maj:t att, där så anses erforderligt, bestämman ett större antal sammanträden.

Enligt de sakkunnigas mening skulle inskrivningsärendenas överflyttande från rätten till inskrivningsdomaren icke innebära någon avsevärd försämring av publiciteten vid ärendenas behandling. Det gammalmodiga publikations-sätt, som inrymdes i föreskriften om handlingarnas uppläsande vid rätten, hade i praxis nästan helt fallit ur bruk. De sakkunniga föreslå dock vissa åtgärder i syfte att stärka publiciteten. Sålunda skall inskrivningsdomaren efter varje sammanträde upprätta förteckning över de ansökningar om lagfart och in-teckning, som blivit behandlade å sammanträdet. Förteckningen skall anslås å rättens dörr samt, i vad den angår lagfarter, översändas till minst två av ortens tidningar (8 §).

Yttranden
över de
sakkun-
nigas för-
slag.

Av de hörda myndigheterna hava nära nog samtliga domhavande, flertalet rådhusrätter, samtliga hovrätter och jämväl övriga myndigheter på något undantag när antingen tillstyrkt eller ej haft något att erinra mot att inskrivningsärendena överflyttas från rätten till inskrivningsdomare. Förslaget i denna del har ock lämnats utan anmärkning av såväl häradshövdingföreningen som stadsdomarföreningen. Endast några få rådhusrätter hava direkt avstyrkt förslaget. Sålunda framhåller rådhusrätten i Göteborg, att inskrivningsärendena, som där handlades av särskild expeditionshavande, i viss omfattning granskades av ordföranden eller annan ledamot av rätten, att denna kontroll mången gång visat sig mycket värdefull samt att, då den stode att vinna utan större uppoffring av arbetskraft, den nuvarande ordningen åtminstone för närvarande borde bibehållas och slutlig ståndpunkt till frågan tagas först i samband med den blivande rättegångsreformen.

I fråga om inskrivningssammanträdenas antal har i åtskilliga yttranden framhållits, att sammanträdena icke borde i regel hållas så ofta som en gång i veckan. Sålunda har häradshövdingföreningen, med vilken flertalet domhavande instämt, på anförda skäl funnit lämpligast, att inskrivningssammanträden i regel hölles en dag varannan vecka, med rätt för Kungl. Maj:t att bestämman om sammanträde en gång i veckan i de domsagor, där sådant kunde ske utan svårighet. Dock torde i varje fall nedsättning till hälften så många sammanträden kunna utan olägenhet äga rum under månaderna juli och augusti. Vissa domhavande hava ansett anledning saknas att frångå den nuvarande ordningen med i regel ett sammanträde i månaden. Av hovrätterna hava Svea hovrätt och hovrätten över Skåne och Blekinge uttalat, att inskrivningssammanträden i regel icke behövde hållas oftare än var fjortonde dag. Denna åsikt har även omfattats av fastighetsregisterkommissionen.

De sakkunnigas förslag om särskilda publicitetsåtgärder har mötts av invändningar från flera håll. Sålunda finner häradshövdingföreningen, med instämmande av de flesta domhavande, anslag å rättens dörr otjänligt för publikationssyfte samt översändandet av lagfartsförteckningar till tidningarna

onyttigt och olämpligt. Stadsdomarföreningen, med vilken de flesta rådhusrätter instämma, finner översändandet av lagfartsförteckningar till tidningarna icke vara av behovet påkallat samt ifrågasätter, huruvida anslag å rättens dörr — vilka i större städer skulle bliva synnerligen vidlyftiga och taga mycken arbetskraft i anspråk — kunna vara till gagn. Av hovrätterna finner Svea hovrätt de föreslagna bestämmelserna mindre ändamålsenliga eller olämpliga, medan däremot hovrätten över Skåne och Blekinge lämnar förslaget i denna del utan erinran. Göta hovrätt anser, att de sakkunniga överskattat betydelsen av offentlighet vid ärendenas behandling, samt uttalar, att särskilda publicitetsåtgärder såsom kompensation för den nuvarande tingläsningen icke erfordras. Av länsstyrelserna anmärker länsstyrelsen i Stockholms län, att någon olägenhet av tingläsningens bortfallande icke försports, samt uttalar, att offentligheten bleve tillräckligt tillgodosedd genom den lätthet, varmed en intresserad själv kunde i fastighetsboken taga del av en fastighets lagfarts- och inteckningsförhållanden. Länsstyrelsen i Uppsala län, som anser översändandet av lagfartsförteckning till ortstidningar icke komma att få stor betydelse, ifrågasätter, om icke den gamla föreskriften om intagande i länskungörelserna av lagfartsförteckningar borde återupplivas. Ytterligare två länsstyrelser framföra anmärkningar mot förslaget i denna del.

Någon meningsskiljaktighet synes knappast föreligga därom, att inskrivningsärendena, vad landsbygden angår, böra frigöras från sambandet med tingsförhandlingarna och överflyttas å en särskild inskrivningsdomare. Då dessa ärenden, enligt den utveckling som ägt rum, knappast någonstädes handläggas eller prövas i sittande rätt, skulle det redan ur formell synpunkt vara oegentligt att bibehålla rättens behörighet i dylika ärenden. Till förmån för den angivna förändringen talar emellertid framför allt det viktiga skälet, att inskrivningsärendena därigenom skulle kunna handläggas vida oftare och snabbare än vad nu är fallet. De rättssökande skulle få sina inskrivningsärenden behandlade och expedierade utan den långa väntetid, som de nu i allmänhet måste underkasta sig. Genom tätare tillfällen till inskrivning vinnas i åtskilliga avseenden lättnader i den ekonomiska samfärdseln, liksom ock ökad trygghet beredes genom att förändringarna i det materiella rättslivet snabbare komma till synes i fastighetsböckerna. Det lider intet tvivel, att nutidens kreditväsen i stigande grad kräver en reform i denna riktning.

De sålunda anförda skälen hava icke i allo samma giltighet för städernas vidkommande. Då inskrivningsärenden redan nu upptagas vid rådhusrätterna varje vecka, torde det åtminstone i flertalet städer knappast föreligga något starkare behov av tätare tillfällen till inskrivning. Flertalet rådhusrätter har emellertid givit förslaget i denna del sin anslutning, och de skäl, som av ett fåtal rådhusrätter anförts mot förslaget, synas mig icke vara av den styrka, att det naturliga önskemålet om likformighet bör eftergivnas.

I likhet med de sakkunniga finner jag sålunda behörigheten att upptaga och pröva inskrivningsärenden inom varje domkrets böra tillkomma en särskild inskrivningsdomare. Jag delar ock de sakkunnigas uppfattning, att inskrivnings-

Departements-
chefen.

ärendena må upptagas allenast å vissa bestämda dagar. Huru ofta handläggningen bör ske, har varit föremål för delade meningar. De sakkunnigas förslag, att inskrivningssammanträde i regel skulle hållas varje vecka även i domsagorna, har sålunda framkallat erinringar. Vid avgörandet av denna fråga synes i främsta rummet avseende böra fästas vid de önskemål, som ur synpunkten av fastighetskreditens underlättande göra sig gällande. Enligt min mening torde det få anses såsom ett rimligt krav, att jämväl på landet inskrivningsärenden handläggas i regel en gång i veckan. Något avgörande hinder mot en sådan ordning torde i det stora hela icke föreligga. Med hänsyn härtill har det syntts mig angeläget att principen om inskrivningsdag varje vecka kommer till uttryck i lagen. Det är tydligt, att en sådan princip för lantdomstolarnas del icke kan upprätthållas över hela linjen. De skiftande förhållandena såväl i anseende till behovet av tätare handläggning som beträffande organisationens förmåga att uppbära denna nödvändigöra undantag i åtskilliga fall. Åt Kungl. Maj:t lärers böra överlåtas att i förevarande avseende träffa avgörande under behörigt hänsynstagande till de synpunkter och önskemål, som kunna framkomma. Särskilt under övergångsåren torde det bliva erforderligt att i ganska stor utsträckning medgiva avvikelser från den uppställda huvudregeln. Å andra sidan bör Kungl. Maj:t, närmast för de större städernas vidkommande, äga bestämma, att inskrivningsdag skall hållas mer än en gång i veckan.

Vad slutligen angår frågan, huruvida ärendenas överflyttande från rätten till inskrivningsdomaren påkallar särskilda åtgärder i syfte att upprätthålla eller stärka publiciteten kring ärendenas behandling, synes flertalet anse, att några sådana åtgärder icke äro erforderliga. De erinringar, som framkommit mot de sakkunnigas förslag i denna del, torde icke sakna fog. De ifrågasatta åtgärderna synas icke garantera en verkligt effektiv publicering och te sig även ur vissa andra synpunkter mindre lämpliga. Med hänsyn härtill och då nyttan av en publicering icke torde komma att uppväga därmed förknippade kostnader och besvär, har jag icke ansett mig böra föreslå några bestämmelser om särskilda publiceringsåtgärder.

Inskrivningssystemets förenkling.

Gällande
rätt.

De vid domstolen handlagda inskrivningsärendena redovisas i kronologisk följd i protokoll, vilka jämlikt förordningen den 16 juni 1875 angående särskilda protokoll över lagfarter, in-teckningar och andra ärenden föras särskilt för lagfarts- och särskilt för in-teckningsärenden. I dessa protokoll åter-givas varje ansökan och varje i anledning därav meddelat beslut. Vad protokol-len i övrigt skola innehålla regleras delvis genom lagbestämmelser. Så-lunda skall jämlikt 4 § lagfartsförordningen och 3 § in-teckningsförordningen i protokollet intagas den handling, på grund varav lagfart respektive in-teckning sökes. Och när lagfart sökes, skall jämlikt 7 § lagfartsförordningen förre ägarens laga åtkomst tecknas i protokollet. I övrigt är protokolleringens nu-varande omfattning till stor del ett resultat av praxis. Protokollet innehåller i regel en uppteckning av de utav domstolen konstaterade fakta, vilka varit av betydelse för det meddelade beslutet.

Vid sidan av protokollen och i överensstämmelse med dessa föras fastighets-

böckerna. Då böckerna endast återgiva vad som antecknats i protokollet, hava de icke något vitsord gentemot detta. De äro närmast inrättade för att tjäna som register till protokollet. Intill senaste tid hava också gravationsbevisen utfärdats på grundval av protokollen. Härutinnan har emellertid en viktig förändring inträtt. Genom kungörelsen den 5 juli 1923 med vissa föreskrifter rörande utfärdande av gravationsbevis — sedermera ersatt genom kungörelse i samma ämne den 13 februari 1925 — har stadgats skyldighet för häradshövding att verkställa granskning, dels huruvida vad under de tio sista åren före granskningens avslutande i in-teckningsprotokollet influ-tit av beskaffenhet att skola i in-teckningsbok antecknas blivit där rätteligen infört, dels ock huruvida samtliga i in-teckningsboken beträffande nämnda tid gjorda införingar ägde motsvarighet i protokollet. Detta arbete skulle vara färdigt före utgången av år 1927. Därefter åligger det häradshövding att inom viss tid efter varje års början hava granskat de under föregående år gjorda införingarna. I följd av sådan granskning — varom bevis tecknas i fastighetsböckerna — befrias den, som utfärdar gravationsbevis, från skyldig-heten att genomgå in-teckningsprotokollen, såvitt angår tiden före granskningens avslutande.

I fråga om det sätt, varpå inskrivningssökanden erhåller besked om domstolens beslut, gäller att i varje ärende utfärdas särskilda expeditioner, vilka sökanden är skyldig att utlösa. Huvudexpeditionen utgöres av utdrag av protokollet. När lagfart beviljas, meddelas därjämte särskilt lagfartsbevis. Utdrag av fastighetsboken införes i varje ärende antingen å protokollutdraget eller å lagfartsbeviset. Slutligen tecknas särskilt bevis å den handling, varå ansökningen grundas.

Enligt bestämmelser i nyssnämnda 1875 års förordning skola lagfarts- och in-teckningsprotokollen renoveras. Det renoverade exemplaret skall inom viss tid översändas till hovrätten för att därstädes förvaras. Detta exemplar ligger jämväl till grund för den av advokatfiskalen i hovrätten verkställda granskningen av handlingarnas stämpelbeläggning. Erforderliga uppgifter för stämpelns beräkning finnas nämligen antecknade å brädden till protokollet.

I de av lagberedningen framlagda andra och tredje avdelningarna av förslag till ny jordabalk m. m. upptogs jämväl frågan angående en omläggning av inskrivningsväsendet. Därvid framhöll lagberedningen fördelarna av det fastighetsbokssystem, som utbildats i Tyskland och införts även i vissa andra främmande länder. Genom den rättsliga verkan, som enligt detta system tillades inskrivningen i fastighetsboken, sörjdes för att boken finge en obetingad of-fentlig trovärdighet. Den som inläte sig i ett rättsärende angående en fastighet kunde förlita sig på att bokens innehåll vore riktigt och uttömmande — att en rättsförändring, som vore inskriven, också gällde och att en sådan, där den icke vore inskriven, icke skulle störande inverka på hans rättsförvärv — allt under förutsättning att han vore i god tro.

Lagberedningen fann vårt gällande inskrivningsväsen endast mycket ofullständigt motsvara ett fastighetsbokssystem av sagda typ. Den prövning av inskrivningsansökningen, som försigginge vid domstolen, och det beslut, som

Lagberedningen 1907 och 1909.

domstolen meddelade, saknade betydelse i fråga om rättsförvärvets giltighet; därom finge oberoende av lagfart eller in-teckning tvistas. Själva proceduren vore i övrigt behäftad med sådana brister, att densamma, enligt lagberedningens mening, icke på ett tillfredsställande sätt kunde fylla sin uppgift. Härom anförde lagberedningen följande:

Då den rättliga betydelsen icke låge i vad som skriftligen upptecknades utan i vad som förekomme vid domstolen, kunde en rättsförändring bliva publicerad, oaktat protokollet därom ingenting förmälde, eller ock kunde den vara av annat innehåll än protokollet utmärkte. Även om protokollet finge antagas vara riktigt, gjorde det som upplysningsmedel dålig tjänst. Det vore såsom sådant för den enskilde praktiskt obrukbart; han kunde icke underkasta sig mödan att genomforsa protokollen för en lång tidrymd och han skulle av en sådan forskning icke kunna hämta synnerligt gagn. Protokollet vore för allmänheten en slutet bok. För vinnande av erforderlig upplysning måste i regel domarens medverkan anlitas; det vore han som skulle utleta och sammanställa vad som rörde den egendom varom upplysning söktes. Detta möjliggjordes genom fastighetsboken. Emellertid hade denna icke någon självständig betydelse; den vore ingenting annat än ett register till protokollet. Vore anteckningarna i boken icke överensstämmande med protokollet, vore det protokollet som gällde. Fastighetsboken kunde bliva en anledning till misstag från domarens sida och därigenom till allmänhetens missledande.

Emellertid kunde man enligt lagberedningens mening icke omedelbart övergå till ett genomfört fastighetsbokssystem. Att tillägga fastighetsboken obetingad offentlig trovärdighet vore berättigat endast när det vore sörjt för att boken också förtjänade detta. Men så länge inskrivningsväsendet vore sammanbundet med domstolsinrättningen mötte, såvitt anginge landet, bestämt hinder för införande av en sådan ordning; först i sammanhang med en förändring av domstolsorganisationen kunde detta hinder undanröjas. Ej heller befunde sig fastighetsförhållandena ännu i det skick, att införande av bestämmelser, som tillade verkställda inskrivningar ovillkorlig giltighet, skulle vara försvarligt. Därjämte yppades farhågor med hänsyn till den formalisering av äganderättsförvärvet, som ansåges böra åtfölja en dylik reform. För att ändå, så långt lämpligen ske kunde, närma sig det utbildade fastighetsbokssystemet, föreslog lagberedningen sådan förändring, att rättsverkan fästes icke vid domstolens förhandling och beslut utan vid själva inskrivningen i fastighetsboken.

Då inskrivningen sålunda bleve det avgörande, borde denna enligt lagberedningens åsikt vara så fullständig, att den fullt kunde ersätta protokollet. Där-
emot kunde protokollet inskränkas till en summarisk uppgift å anmälda ärenden, med upptagande av vad som förekommit vid förhandling inför rätten, där sådan ägt rum. Givet vore emellertid, att även de handlingar, vilka låge till grund för ansökningen, alltid borde finnas tillgängliga, och det kunde ifrågasättas att för sådant ändamål fordra, att dessa handlingar av sökanden ingäves jämväl i avskrift, då av dessa avskrifter kunde för varje ärende bildas en akt. Av olika skäl hade emellertid lagberedningen funnit handlingarna fortfarande böra upptagas i ett protokoll.

Enligt lagberedningens förslag (11 §) skildes mellan sådana fall, då inskrivningsdomarens beslut skulle framträda allenast genom inskrivning i fa-

stighetsboken, och sådana, då beslutet skulle förläggas till ett protokoll men i boken endast anmärkas. Ur boken allenast skulle beslutet framgå, när ansökningen bifölles; beslutet härom skulle inskrivas direkt i boken. Föreläge icke förutsättningarna för den sökta inskrivningen, hade inskrivningsdomaren att meddela ett beslut, varigenom ansökningen antingen avsloges eller dess slutbehandling uppsköttes på viss tid eller ärendet förklarades vilande. I dylika ärenden skulle själva beslutet protokolleras i ett särskilt, av inskrivningsdomaren fört protokoll samt i boken allenast anmärkas ansökningens och beslutets innehåll. Och då det vore anmärkandet i fastighetsboken, som vore av betydelse för tredje man, skulle beslutets rättsverkan gentemot honom vara beroende därav, att en sådan anmärkning inkomme i boken.

Såsom fördelar av det föreslagna systemet framhöll lagberedningen, att dubbelheten i inskrivningen — rättsens beslut, protokollet, fastighetsböckerna — skulle upphöra och den därav alstrade osäkerheten försvinna; det skulle finnas en enda källa för upplysning om fastigheternas rättsliga förhållanden; boken skulle utgöra ett tillförlitligt, överskådligt och lätt tillgängligt medel att här om vinna kunskap. Faran för misstag vid beslutets överflyttande till protokollet, från detta till fastighetsboken samt slutligen vid uppgifternas sammanställande i gravationsbeviset skulle vara avlägsnad. Väl skulle någon obetingad offentlig trovärdighet icke tillkomma inskrivningarna i boken. Men i vissa avseenden hade lagberedningen trots det rättsskydd, som nu tillkomme tredje man, kunna icke oväsentligt utsträckas. Och i samma mån inskrivningsurkunden bleve tillförlitligare, stärktes också helt naturligt förtroendet till densamma och därmed också fastighetskrediten. Sedan grunden till ett verkligt fastighetsbokssystem sålunda blivit lagd, fölle det sig lätt att även rättsligt tillägga boken ökad giltighet, i den mån förutsättningarna därför kunde åvägbringas. Den gradvisa utvecklingen fölle sedan av sig själv.

De sakkunniga hava i likhet med lagberedningen funnit en obetingad tillit till fastighetsboken böra eftersträvas. I detta hänseende erinra de sakkunniga till en början om de svagheter, som utöver vad redan anförts vidlåda vårt inskrivningsväsen, samt anföra härutinnan:

De sakkunnigas förslag.

Den som ville vinna kunskap om en fastighets rättsliga förhållanden vore uteslutande hänvisad till fastighetsboken. Vid bristande överensstämmelse mellan protokollet och fastighetsboken vore det emellertid protokollet som gällde, i följd varav tredje man i dylikt fall erhöle oriktig uppgift.

Det dubbla antecknandet i både protokoll och fastighetsbok innebure ur arbetssynpunkt en onödig vidlyftighet. Att såsom nu ofta skedde först i protokollet göra anteckning från fastighetsboken rörande den såsom åtkomst åberopade lagfarten, därefter i protokollet formulera ett beslut med upprepande av de fastighetsbeteckningar, som angivits i åtkomsten, och slutligen överföra detta beslut till fastighetsboken, kunde icke vara överensstämmande med god praktisk ordning. Risker att fel beginges vid överföringen från protokoll till fastighetsbok vore icke ringa. Då protokolleringen uppfattades såsom det viktigaste momentet i proceduren, medan kollationeringen av fastighetsboken stundom finge träda tillbaka för ärenden av mera brådskande natur, framträdde denna risk desto mera. Själva protokolleringen såsom sådan vore otids-

enlig och opraktisk. Det stora flertalet ärenden vore av den schablonmässiga struktur, att ett enkelt registreringsförfarande skulle vara alldeles tillräckligt. Med protokolleringen sammanhängde i viss mån det över hövan vidlyftiga expeditionssättet. Att sökanden exempelvis i ett lagfartsärende erhöle fullständigt protokollsutdrag jämte lagfartsbevis, utdrag av lagfartsbok och bevis å handling innebure ett stort slöseri med tid, arbete och skrivmaterial.

Det sätt varpå handlingarna emottoges och förvarades å domstolskanslierna syntes icke erbjuda tillräcklig trygghet och kontroll över att ansökningarna i vederbörlig tid behandlades. Vad som i detta avseende saknades vore en författningsenligt ordnad diarieföring.

I syfte att avhjälpa dessa brister — och samtidigt bereda väg för en framdeles skeende materiell inskrivningsreform, genom vilken problemet om inskrivningens offentliga trovärdighet kunde vinna en slutgiltig lösning — föreslå de sakkunniga, att fastighetsboken skall övertaga protokollets uppgift såsom inskrivningsurkund. Med utgångspunkt härifrån förorda de sakkunniga vidare, att inskrivningsärendenas behandling skall försiggå i följande ordning.

Över alla inskrivningsärenden föres särskild dagbok (10 §). I denna antecknas ärendena, allt efter som de inkomma till inskrivningsdomaren, i tidsföljd med löpande nummer under särskild rubrik för varje inskrivningssammanträde. Dagboken skall innehålla kortfattade uppgifter angående den som ingivit ansökningen, den till grund för ansökningen återopade handlingens beskaffenhet och utgivningsdag, personerna i det rättsförhållande handlingen angår, den sökta inskrivningsåtgärden och den egendom, som därav beröres. Dagboken skall även utgöra underlag för stämpelkontrollen och därför innehålla erforderliga uppgifter för stämpelavgiftens beräknande.

Ansökan i inskrivningsärende skall anses gjord först då ärendet vinner behandling å inskrivningssammanträde (5 §). Emellertid skall det åligga inskrivningsdomaren såsom ämbetsplikt att, såframt ej återkallelse sker, företaga inkommet ärende till behandling å först infallande sammanträde. Fastighetsboken skall utgöra bevismedlet för vad som förekommer vid sammanträdet. Beslut, varigenom inskrivningsansökan bifalles, skall icke återgivas i protokoll utan allenast i fastighetsboken. Något muntligt avkunnande av beslutet skall icke ske; beslutet skall framträda utåt allenast såsom ett ifyllande av fastighetsbokens kolumner. Även vid uppskov, vilandeförklaring eller avslag skall själva beslutet återgivas i fastighetsboken. Däremot skola i dessa fall grunderna för beslutet upptagas i dagboken (16 §).

Dagbok och fastighetsbok skola kompletteras genom aktbildning. Den till grund för ansökan om lagfart eller inteckning återopade handlingen skall vid ingivandet vara åtföljd av två avskrifter. Den ena av dessa skall bevaras hos inskrivningsdomaren och den andra användas till renovationen (21 §). De sakkunniga anse, att uppteckning av utredningsmaterial behöver ske endast i ringa omfattning. De nuvarande anteckningarna om åtkomst hade redan i följd av fastighetsböckernas tillkomst samt fastigheternas individualisering genom fastighetsregistren förlorat det mesta av sin betydelse. Av övriga utredningsfakta behövde sådana, vilka konstaterades med ledning av vid domstolen förda protokoll eller böcker, icke utförligt refereras; man kunde nöja sig med en

enkel hänvisning till vederbörande urkund. I den mån dylika hänvisningar eller eventuellt andra anteckningar erfordras, skola de göras å den hos inskrivningsdomaren bevarade handlingsavskriften (23 §). Där i något fall utförligare uppteckning kräves, skall för detta ändamål användas särskild bilaga (25 §).

Handlingsavskrifter och bilagor skola sammanföras i akter (22 §). För varje fastighet skall inrättas en akt, däri alla handlingar rörande fastigheten skola förvaras (realaktsystem). De sakkunniga anse ett dylikt systematiskt grupperande av materialet medföra avsevärda praktiska fördelar vid själva kansliarbetet och vid lämnandet av upplysningar åt allmänheten. Med nämnda anordning avses jämväl att möjliggöra en gallring av arkivalierna. Sålunda skall, när fordringsinteckning dödas eller eljest upphör, skuldebrevsavskriften uttagas ur akten och efter viss tids förlopp makuleras (förslaget till kungörelse 14 §). Genom sådan gallring skulle enligt de sakkunniga anhopningen i offentliga arkiv väsentligen motverkas. Emellertid finna de sakkunniga — särskilt med hänsyn till saknaden av permanent anställda biträden samt svårigheterna att anskaffa och i lämpliga lokaler inrymma de för akternas förvarande erforderliga skåpen — hinder mot realaktsystemets omedelbara införande på sina håll föreligga. Med hänsyn härtill förordas, att ett kronologiskt aktsystem får tillämpas vid de domstolar, där Kungl. Maj:t så medgiver. Enligt sistnämnda system skola de till varje ärende hörande handlingarna sammanslutas i en akt samt de sålunda bildade akterna samlas i tidsföljd och inbindas.

Såsom en konsekvens av förutnämnda förändringar skall den nuvarande protokollsutskriften upphöra. Däremot skola utdrag av fastighetsboken och bevis å den till grund för ansökningen återopade handlingen liksom nu tillhandahållas inskrivningssökanden (27 och 28 §§). Det särskilda lagfartsbeviset skall förenklas, så att detsamma allenast innefattar en tryckt text, som hänvisar till det å baksidan tecknade utdraget av fastighetsboken. Vid avslag, vilandeförklaring eller uppskov skall sökanden jämväl erhålla utdrag av dagboken och, i den mån anteckningar gjorts å särskild bilaga, avskrift därav.

Dagboken, fastighetsboken och den grundläggande handlingen skola renoveras. Renovationsexemplaret av dagboken skall insändas till hovrätten att tjäna som grundval för stämpelkontrollen. Däremot skall renovationen av fastighetsboken och handlingarna insändas till länets lantmäterikontor (19 och 21 §§).

De sakkunnigas förslag har givit anledning till skiftande omdömen. I stort sett råder dock enighet därom, att det nuvarande systemet för inskrivningsärendenas behandling tarvar förenklingar. Huru långt man i detta avseende bör gå, är emellertid föremål för delade meningar.

Bland underdomstolarna och domarföreningarna kunna allt efter yttrandenas innehåll särskiljas tre huvudgrupper.

Den första gruppen omfattar stadsdomarföreningen, ett fyrtiotal rådhus-

Yttranden
över de sak-
kunnigas
förslag.

Underdom-
stolarna.

rätter och några domhavande. Dessa motsätta sig den föreslagna grundsatsen, att fastighetsboken skulle övertaga protokollets uppgift såsom inskrivningens huvudurkund, och förorda att protokollet alltjämt skall återgiva beslutet, vare sig ansökan bifalles eller icke. Åtskilliga rådhusrätter anse dock en förenkling av protokollsföringen böra komma till stånd. Vissa rådhusrätter ansluta sig till de sakkunnigas förslag, i vad det avser skyldighet för sökande att ingiva avskrift av åberopade handlingar. Beträffande expeditionerna äro meningarna inom denna grupp rätt växlande. Några anse, att protokollsutskrift icke erfordras i ärende, där ansökan bifalles. Andra — däribland stadsdomarföreningen — anse att protokollet alltjämt bör utskrivas, dock med undantag för ärenden angående förnyelse eller dödning av in-teckning. I fråga om renovationen förordas, att den nuvarande anordningen bibehålles.

Av de till denna grupp hörande underdomstolarna hava flera grundat sitt avstyrkande på farhågan, att protokollets avskaffande vore ägnat att minska säkerheten vid ärendenas behandling. Stadsdomarföreningen framhåller särskilt, att de olägenheter, vilka enligt de sakkunnigas åsikt skulle vara förknippade med protokollets och fastighetsbokens inbördes konkurrens såsom bevismedel, vore i väsentlig grad konstruerade. Bristande överensstämmelse mellan protokoll och fastighetsbok tillhörde undantagsfallen och kunde icke gärna tagas till intäkt för en systemförändring. Från flera håll göres gällande, att jämväl enligt sakkunnigförslaget en viss 'konflikt' skulle uppstå mellan den kronologiska urkunden och fastighetsboken. Ävenledes erinras från åtskilliga håll, att fastighetsboken redan nu författningsenligt ligger till grund för gravationsbevisen. Stockholms rådstuvurätt — där dock vissa ledamöter anse fastighetsboken böra tilläggas vitsord — framhåller, att de vid rådstuvurätten utfärdade gravationsbevisen plägade kontrolläsas dels emot fastighetsböckerna och dels emot särskilda, med ledning av konceptprotokollet upprättade kontrollböcker, samt att tillvaron av dessa kontrollböcker enligt rådstuvurättens mening utgjorde det viktigaste skälet för protokollets bibehållande.

Den andra gruppen omfattar häradshövdingföreningen, ett åttiotal domhavande och inemot tjugu rådhusrätter. Dessa ansluta sig till principen om fastighetsbokens övertagande av protokollets uppgift såsom inskrivningens huvudurkund. Däremot avstyrka de införandet av dagboks- och aktsystem. De förorda, att alla ärenden skola redovisas i ett fortlöpande, ehuru förenklat protokoll, som i de fall, då ansökan bifalles, ej borde återgiva beslutet utan allenast innehålla hänvisning till fastighetsboken. I allmänhet förordas, att ett särskilt diarium bör föras över ingivna handlingar. För den händelse aktsystem skulle införas, synas de flesta föredraga kronologiska akter framför realakter. Den nuvarande ordningen med handlings ingivande i allenast ett exemplar och densammes avskrivande å domarkansliet anses i allmänhet vara att föredraga framför skyldighet för sökanden att ingiva avskrifter. I fråga om expeditionerna ansluter sig denna grupp i huvudsak till de sakkunnigas ståndpunkt. Renovationen tänkes anordnad liksom nu, genom att en avskrift av protokollet översändes till hovrätten.

Häradshövdingföreningen har till närmare utveckling av sin ställning till frågan om dagboks- och aktsystem anført följande:

Gentemot realaktsystemet vore åtskilligt att erinra. Det finge ej förbises, att den pågående jorddelningen medförde stora svårigheter att ordna aktmaterialet och bibehålla överskådligheten, då esomoftast akter måste uppdelas, därvid hänvisningar behövde göras från den ena akten till den andra, där handlingar funnes, som hade gemensamt intresse. Frågan om utrymmesbehovet finge ej heller bagatelliseras, ty det komme att på många håll krävas större utrymme i kanslilokalerna än som nu stode till förfogande. Den största olägenheten berodde emellertid därpå, att den personal, som biträdde med inskrivningsärendenas behandling, vore alltför växlande. Särskilt ur denna synpunkt passade icke realaktsystemet under nuvarande förhållanden vid lantdomstolarna. Den fördel, som de sakkunniga ansåge ligga däri, att man hade samlat på ett ställe allt vad som rödde en fastighet, ansåge föreningen vara av jämförelsevis underordnad betydelse. Den skulle i allt fall ej förefinnas för fastigheter, för vilka på grund av jorddelning aktmaterialet fördelats på flera akter. Emot det föreslagna systemet att formlösa noteringar skulle göras å handlingarna kunde slutligen göras den viktiga anmärkningen, att de icke finge den nödiga karaktär av pålitlighet och säkerhet som i ett av vederbörande domare med underskrift verifierat protokoll.

Efter att hava framhållit svårigheterna för en tillfredsställande anordning av fastighetsboksrenovationen anför häradshövdingföreningen vidare:

Om man jämförde de båda systemen, dagboks- och aktsystemet å ena samt protokollssystemet å andra sidan, ur arbetstidens synpunkt, borde först uppmärksammas, att om protokollet bibehölles, dagboken kunde betydligt förenklas och ej behövde innehålla mer än det nödvändiga för att motsvara ett diarium, där varje nummer redovisades genom hänvisning till fastighetsboken. Vidare kunde protokollet förenklas, så att anteckningarna om behörighet, åtkomst m. m. i regel gjordes formlöst utan fullständig satsbildning, och i de fall, då ansökan bifölles, krävdes endast hänvisning till fastighetsboken, vilket ju även vore lämpligast med hänsyn därtill, att fastighetsboken vore huvudurkund för beslut om inskrivning. Anteckningarna i dagboken jämte förekommande anteckningar å dokumenten bleve ungefär lika omfattande som protokollet i dess förenklade form, varför föreningen icke kunde finna, att systemet med dagbok och akter medförde någon arbets- och tidsbesparing, under det detta system i fråga om säkerhet vore underlägset, i det att anteckningarna å dokumenten icke vore verifierade med underskrift.

Om protokollet bibehölles med de förenklingar, som här antytts, löste sig frågan om stämpelkontrollen och renovationen på enklaste sätt, i det att liksom nu avskrift av protokollet med de anteckningar, som gjordes i brädden av protokollet angående stämpelförhållandena, lämnades till hovrätten. Renovation av fastighetsboken bleve då obehövlig, ty i händelse av dess förstöring kunde den rekonstrueras med stöd av protokollen.

De till denna grupp hörande underdomstolarna hava i sin kritik mot sakkunnigförslaget huvudsakligen anlagt samma synpunkter, som kommit till uttryck i häradshövdingföreningens utlåtande. De flesta domhavande åberopa direkt vad häradshövdingföreningen anført. Vissa domhavande understryka häradshövdingföreningens kritik, varvid än den ena än den andra synpunkten sättes i förgrunden. Några domhavande göra särskilt gällande, att protokolleringens ersättande med anteckningar å handlingarna skulle försvaga kontrollen över

ärendenas rätta behandling. Från åtskilliga håll uttalas farhågor för att handlingar lätteligen skulle bliva insatta i orätta akter eller att i akterna ingående handlingar skulle kunna bortslarvas. En domhavande framhåller, att aktsystemet icke läte förena sig med domsagokansliernas egenskap av undervisnings- och utbildningsanstalter för de unga juristerna. Särskilda betänkligheter anföres med hänsyn till akternas utrymmesbehov och kostnaden för anskaffande av lämpliga anordningar för akternas förvarande. Slutligen anse vissa underdomstolar, att ett förenklat protokollssystem skulle medföra större arbetsbesparing än dagboks- och aktsystemet. I detta avseende framhålles särskilt, att förändret av dagbok och handlingarnas inordnande i akter skulle kräva mycket arbete. En rådhusrätt anser, att behovet av diarieföring skulle bliva tillräckligt tillgodosett, om alla inskrivningsärenden redovisades i den förteckning, som enligt generalpoststyrelsens föreskrifter skall föras över i förskott uppburna stämpelmedel.

Den tredje gruppen omfattar tjugufem domhavande och femton rådhusrätter. Dessa ansluta sig helt eller åtminstone i huvudsak till sakkunnigförslagets grundlinjer. I valet mellan aktsystem synas dock vissa underdomstolar föredraga kronologiska akter framför realakter. Åtskilliga underdomstolar hava närmare motiverat sin anslutning till dagboks- och aktsystemet. Vissa domhavande hava därvid bemött häradsövdingföreningens utlåtande. Några hava särskilt betonat, att dagboks- och aktsystemet syntes medföra större arbets- och tidsbesparing än det förenklade protokollssystemet.

Hovrätterna.

Hovrätterna, som vid avgivande av sina utlåtanden haft tillfälle att taga del av dem underlydande domstolars yttranden, hava i huvudsak anslutit sig till sakkunnigförslagets grundlinjer. Göta hovrätt har dock ansett, att kronologiska akter borde i lantdomsagorna föredragas framför realakter. Svea hovrätt anser, att all renovation bör ingå till hovrätt. Göta hovrätt och hovrätten över Skåne och Blekinge anse särskild fastighetsboksrenovation överflödig och förorda, med hänsyn till stämpelkontrollen, att den övriga renovationen insändes till hovrätt.

Svea hovrätt har närmare utvecklat sin uppfattning sålunda:

Det arbete, som för närvarande inom vårt land nedlades på uppsättande, utskrivande och kollationering av protokoll, protokollsutdrag och renovationer i inskrivningsärenden, vore ingalunda obetydligt. Vål vore i flertalet fall dessa ärenden av så enkel beskaffenhet, att protokollets avfattande knappast krävde några andra intellektuella förutsättningar än den noggranna uppmärksamhet, som även i händelse av protokollens avskaffande bleve av nöden för ärendenas behöriga handläggning; och ofta nog överlämnades i själva verket arbetet — naturligtvis med tanke på vederbörlig justering — åt biträden utan rättsbildning. Ej alltför sällan förekomme emellertid ock, att arbetet helt eller delvis uppdroges åt en eller flera av de å kansliet tjänstgörande unga juristerna, något som under den första utbildningstiden kunde äga sitt berättigande men, när det gällde ett mera framskridet utbildningsstadium, måste karakteriseras såsom utnyttjande av överkvalificerad arbetskraft. I alla händelser vore det uppenbart, att såframt arbetet utan verklig olägenhet kunde bortfalla, det ur samhällsekonomiens synpunkt vore en fördel att så skedde. Även i fråga om arbete med renskrivning och kollationering av protokollsutskrifter och

renovationsexemplar av protokollen gällde naturligtvis, att bibehållandet av dessa i hög grad tidsödande arbeten läte sig försvaras endast såvitt detta ur rättssäkerhetens synpunkt eller på grund av andra omständigheter vore angeläget. Hovrätten kunde ej finna annat än att ur rättssäkerhetens synpunkt det föreslagna förfarandet erbjöde lika goda garantier som det nu rådande. Såsom ett företräde hos detta senare hade från något håll gjorts gällande, att protokollföreningen i och för sig skulle vara ägnad att framtinga en noggrannhet i inskrivningsärendenas behandling, som därförutan ej vore att med säkerhet påräkna. Ett dylikt påstående torde emellertid knappast äga fog. I varje fall syntes det ej bekräftas av erfarenheten från områden där eljest registrering utgjorde det enda officiella medlet för konstaterande av ett rättsfaktum eller ett annat förhållande av vikt. Icke heller syntes allt för stort avseende böra fästas vid en mot det föreslagna förfarandet riktad anmärkning av innebörd att protokollens ersättande med särskilda akter skulle kunna leda till sammanblandning av handlingar rörande olika fastigheter och därav följande oreda i inskrivningsväsendet. Vad de sakkunnige anförde i fråga om betänkligheter av denna art syntes giva vid handen, att de befarade olägenheterna icke kunde väntas bliva avsevärda. Fastmera erbjöde ur rättssäkerhetens synpunkt de sakkunnigas förslag så till vida obestriddliga fördelar, som det innebure åliggande för inskrivningsmyndigheterna att i den vid sidan av själva fastighetsboken förda dagboken införa anteckningar om mottagande av handling och om syftet med varje särskild ansökning, vilka omständigheter för närvarande konstaterades först i det längre fram förda protokollet. Ur andra synpunkter än rättssäkerhetens hade emellertid mot förslaget om den obligatoriska protokollföreningens avskaffande riktats anmärkningar, som icke kunde utan vidare avvisas. Sålunda hade bland annat av de sakkunniga själva framhållits, att den föreslagna aktbildningen måste medföra ej obetydliga kostnader för åstadkommande av ändamålsenliga anordningar för akternas förvarande i vederbörande arkivlokaler, och att de lokaler, som för närvarande stode till buds, ofta nog komme att visa sig otillräckliga för inrymmande av akterna. En konsekvens av de sakkunniges förslag torde i själva verket bliva att i fråga om rättslokaler på landet måste meddelas bestämmelser, som ginge vida utöver nuvarande regler och måhända skulle möta motstånd. En annan svårighet låge i anordnandet av den renovation av fånges- och in-teckningshandlingar och av inskrifningar i fastighetsböcker och dagböcker, som icke syntes kunna undvaras. De konsekvenser av administrativ och ekonomisk art, hovrätten alltså ansett sig böra framhålla såsom förknippade med de sakkunniges förslag, torde emellertid, på sätt redan antytts, ingalunda uppväga de fördelar, som förslagen vore ägnade att medföra. Vad särskilt beträffade frågan om kansli- och arkivlokaler i domsagorna torde det, även bortsett från ifrågavarande förslag, bliva nödvändigt att i lagstiftningsväg snarast sörja för åstadkommande av tillfredsställande rättslokaler, där sådana ej redan funnes; och den tillökning i kostnad, som till äventyrs föranleddes av aktbildning i inskrivningsärendena och uppläggande av vidlyftigare fastighetsböcker, torde ej bliva av alltför avsevärd beskaffenhet.

En ledamot av Svea hovrätt anser realaktsystemet böra kombineras med obligatorisk protokollförening i alla ärenden, varvid protokollen skulle intagas i akterna såsom bilagor.

Gotha hovrätt har till stöd för sin ståndpunkt anförde följande:

På grund av de olägenheter, som enligt vad de sakkunniga själva anförde, onekligen vore förknippade med realaktsystemet — vilka olägenheter ytterligare understrukits i de avgivna yttrandena — och då fördelarna med detta system icke syntes överväga nackdelarna, ansåge sig hovrätten icke kunna till-

styrka införande av realaktsystem. Under erkännande av att skäl kunde tala för ett förenklat protokollssystem, ville hovrätten dock giva sitt förord till det kronologiska aktsystemet, kombinerat med dagboksanteckningar och aktprotokoll där sådant erfordrades. Med den ställning fastighetsböckerna skulle komma att intaga i det nya inskrivningssystemet syntes det kronologiska aktsystemet, anordnat såsom de sakkunniga föreslagit, på ett fullt tillfredsställande sätt tillgodose berättigade krav på fullständighet och säkerhet samtidigt som det ur arbetssynpunkt ställde sig enkelt. För sådana städer, där särskild fast personal funnes för handhavande av inskrivningsväsendet och där någon uppdelning av fastigheterna ej förekomme, kunde måhända realaktsystemet vara det lämpligaste.

Hovrätten över Skåne och Blekinge har yttrat följande:

Hovrätten funne det föreslagna systemet med realakter vara tilltalande. Liksom i fastighetsboken å ett upplägg skulle vara inskrivna i sammanträngd form de viktigaste uppgifterna rörande en fastighet, så gäve realakten möjlighet att på ett ställe samla fastigheten rörande handlingar. Fördelarna härav vore ögonskenliga. Av de mot systemet gjorda erinringarna vore det enligt hovrättens förmenande endast de, som vilade på ekonomisk grund, som hade någon tyngd. Om det vore så, att systemet skulle draga med sig avsevärda kostnader för anskaffande av ökade utrymmen, kunde nog starka betänkligheter resas mot att förorda systemet, men hovrätten hade kommit till en motsatt uppfattning.

*Administrativa myndigheter
m. fl.*

Överståthållarämbetet och de flesta länsstyrelser hava i huvudsak icke haft något att erinra mot de sakkunnigas förslag. Två länsstyrelser ställa sig dock avvisande mot dagboks- och aktsystemet och förorda bibehållandet av protokollen.

Riksarkivet framhåller såsom bestämda förtjänster hos det föreslagna systemet dels tillkomsten av en enhetligt ordnad diarieföring dels planläggandet vid själva arkivbildningen av ett lätt tillämpat gallringsförfarande. Vattenfallsstyrelsen finner sakkunnigförslaget i stort sett innebära en icke ringa förenkling av inskrivningsväsendet men ändock skänka större trygghet och överskådlighet. Kammarkollegiet betonar kravet på rättssäkerhet såsom av särskild betydelse i fråga om aktsystemet. Järnvägsstyrelsen och arméförvaltningens fortifikationsdepartement lämna sakkunnigförslaget utan erinran. Domänstyrelsen, som uttalat viss betänklighet med hänsyn till kostnaderna för inskrivningsreformens genomförande, synes lämna förslaget i förevarande delar utan erinran.

Fastighetsregisterkommissionen anser det vara tämligen självklart, att de nya fastighetsböckerna bör tilldelas en annan och betydligt självständigare funktion än de nuvarande böckerna. Det underlag, varpå de nya böckerna skulle vila, jordregister samt fastighetsregister för stad, hade nämligen tillkommit just för möjliggörande av en sådan förändring. Enligt kommissionens mening hade de sakkunniga på ett ganska lyckligt sätt lyckats lösa de härutinnan föreliggande problemen. Däremot ifrågasätter kommissionen, huruvida avskaffandet av protokollen och deras ersättande med dagbok skulle vara någon behöflig reform eller medföra någon verklig förenkling eller arbetsbesparing. I fråga om renovationen erinras, att denna bör ingå till hovrätt, i

den mån inskrivningarna avse fastigheter i stad eller sådant samhälle å landet, för vilket föres fastighetsregister såsom för stad.

Överlantmätarna hava i allmänhet begränsat sina yttranden till de delar av sakkunnigförslaget, som äro av omedelbart intresse för lantmåteriväsendet. Åtskilliga överlantmätare hava dock uttalat sin tillfredsställelse över sakkunnigförslagets grundlinjer. I fråga om renovationen hava tolv överlantmätare livligt förordat och fem ej haft något att erinra mot förslaget. Två överlantmätare erkänna renovationens värde för lantmåterikontoret men ifrågasätta, huruvida detta värde motsvarar de med anordningen förenade, ej obetydliga kostnaderna. En överlantmätare tillstyrker förslaget, i vad det avser renovation av fastighetsboken, men avstyrker i fråga om renovation av handlingarna. En överlantmätare erkänner, att renovationen kan bliva av värde för lantmåterikontoret, men anser sig dock böra avstyrka förslaget i denna del. Ytterligare tre överlantmätare avstyrka förslaget beträffande renovationen. Såsom skäl för avstyrkandet anföres, att renovationerna icke skulle vara av större värde för lantmåterikontorens verksamhet och uppgifter, att deras mottagande, förtecknande, förvarande och förevisande skulle kräva ett betydande arbete och i de flesta fall ökning av kontorens personal, samt att det skulle bereda svårigheter att i kontorens lokaler bereda utrymme för dessa handlingar, vilka så småningom skulle växa till ett betydande antal.

Lantmåteristyrelsen har uttalat, att ett genomförande av de sakkunnigas förslag efter i huvudsak angivna riktlinjer skulle medföra stora fördelar för landets fastighetsförhållanden och vad därmed ägde samband. Styrelsen tillstyrker förslaget jämväl i fråga om renovationen. Såsom skäl härför anföres, att det för lantmåterikontorens verksamhet skulle vara av mycket stort värde att äga bekväm tillgång till avskrifter av fastighetsboken och de handlingar, som legat till grund för införingar i densamma. Dessa renovationer skulle utgöra ett naturligt och mycket värdefullt komplement till de å lantmåterikontoret nu förvarade akterna. De skulle därvid bliva lättare tillgängliga för allmänheten än på något annat ställe, och genom tillgång till dem skulle endast genom besök på lantmåterikontoret kunna göras åtskilliga utredningar, som eljest skulle kräva besök även på domsagens kansli. Ehuru renovationernas förvaring på lantmåterikontoren i viss mån måste öka arbetet och lokalbehovet för dessa kontor, kunde styrelsen icke finna detta förhållande böra hindra genomförandet av den föreslagna anordningen.

Advokatsamfundet, som icke framställt några principiella anmärkningar, har funnit de föreslagna anordningarna medföra förenkling av inskrivningsförfarandet, större säkerhet och överskådlighet samt snabbare och i längden även billigare handläggning.

Svenska bankföreningen har, om ock med vissa förbehåll i avseende å protokolleringen, i huvudsak anslutit sig till sakkunnigförslagets grundlinjer, varvid föreningens styrelse anfört följande:

Styrelsen hade icke något att erinra mot införandet av realakter i stället för fortlöpande protokoll. Däremot ansåge styrelsen, att protokollens generella

*Vissa sam-
manslut-
ningar.*

ersättande med allenast anteckning i fastighetsboken krävde synnerligt övervägande, innan detsamma godtoges. Styrelsen erkände de fördelar beträffande snabbhet och lättnad i arbetet, som genom sistnämnda förändring skulle vinnas, och hoppades att det skulle visa sig möjligt att jämväl på denna punkt följa sakkunnigförslaget. Beträktat uteslutande från säkerhetssynpunkt syntes det nuvarande systemet med protokoll, i vilket varje ansökning och varje beslut redovisades och från vilket överföringen till fastighetsboken företoges, vara att föredraga. Det dubbla arbetet minskade vådan av misstag och, om misstag dock gjordes, vore utsikterna merendels goda för deras upptäckande och rättande. Tillvaron av protokoll betryggade möjligheterna att i fall av behov rekonstruera ärendena och klarlägga deras historia. Skulle man för det stora flertalet fall åtnöja sig med, i stället för protokoll, anteckningar i dagbok och de i en akt uppsamlade handlingarna med därå gjorda anteckningar, måste mycket stora krav ställas på ordentligheten och samvetsgrannheten hos den, som förde dagboken och som handhade aktbildandet, hölle ordning i akterna samt sovrade det material, som där samlades. Stora krav på omdöme och ambition måste ock ställas på den, som skulle bedöma, när och i vad mån ett ärendes mera invecklade beskaffenhet skäligen borde föranleda det ökade besväret med uppsättande av protokoll. Tvivelsutan borde landets ordinarie domarkår anses motsvara dessa krav. Funnes säkerhet för att det viktiga inskrivningsväsendet alltid handhades av de ordinarie domhavandena, skulle antagligen nu antydda tveksamhet inför reformen icke böra föreligga. För närvarande vore emellertid förhållandet icke sådant. Det vore i stor utsträckning tillfälliga domare med ganska ringa erfarenhet och stundom otillräckligt intresse för domsagans fastighetsväsen, som på eget ansvar handhade inskrivningsärendena. Denna svaghet i nuvarande förhållandena skulle, om åtgärd mot densamma icke vidtoges, efter övergång till det föreslagna systemet, bliva ännu mera framträdande. Enligt styrelsens mening vore det beträffande inskrivningsärendena mera än beträffande någon annan del av göromålen hos underdomstolarna av vikt, att desamma handlades eller oavlättligt kontrollerades av ordinarie domare. I sammanhang med inskrivningsreformens genomförande borde betryggande anordningar med sådant syfte vidtagas. Styrelsen hölle för antagligt, att detta icke kunde möta några oöverkomliga svårigheter. Skulle dylika anordningar icke anses lämpliga eller möjliga, kunde det ifrågasättas, om icke protokolleringen av inskrivningsärendena borde bibehållas, om ock i en mycket förenklad form. Protokollen borde i så fall upprättas separat för varje ärende och infogas i vederbörande akt. De borde i de allra flesta fall kunna givas ett ytterst koncentrerat innehåll och upprättas med tillhjälp av tryckta blanketter.

Svenska sparbanksföreningen förordar bibehållande av protokoll, skrivet i sammanhängande följd och upptagande alla ärenden. Föreningens styrelse anför härom följande:

Genom protokollet vunnas trygghet för att intet ärende komme bort, en trygghet som de sakkunniga eftersträfvade medelst dagboken men som denna knappast fullt garanterade. Naturligtvis avsåge styrelsen ingalunda att förorda bibehållandet av den nu brukliga, utförliga protokolleringen; fastmera borde protokollet kunna vara snart sagt hur kortfattat som helst, måhända uppställt ungefär som den föreslagna dagboken, med tillägg av utförliga uppteckningar av inskrivningsmyndighetens beslut. En anmärkning skulle kunna riktas mot den föreslagna skyldigheten att ingiva avskrifter av bl. a. in-teckningshandlingar. Huruvida gagnet härav skulle motsvara den tunga, skyldigheten skulle komma att innebära för allmänheten, syntes tvivelaktigt.

För en sparbank med omfattande inteckningsportfölj skulle tungan bli ganska kännbar. I varje fall syntes det bli nödvändigt att träffa försiktighetsmått mot sådana lätt tänkbara missbruk, som att fastighetsägare lockades att utställa ett flertal huvudskrifter av inteckningshandlingar i stället för de påbjudna avskrifterna.

I de avgivna yttrandena har med ganska stor samstämmighet vitsordats, att det nuvarande protokollsväsendet med därtill knutet expeditionssätt är alltför vidlyftigt och omständligt. De flesta hava ock tillstyrkt vittgående förändringar, i viss mån berörande jämväl själva protokollet och dess betydelse såsom bevismedel.

Utmärkande för vårt nuvarande system är den utförliga protokollering, som föregår uppgifternas antecknande i fastighetsboken. Protokollet är den egentliga inskrivningsurkunden, ehuru det är fastighetsboken, som till allmänheten förmedlar kännedomen om de inskrivna rättigheterna. Denna dubbelhet i anordningen verkar tyngande på ärendenas behandling och nödvändiggör en mera omfattande kontroll än som skulle varit erforderlig, därest inskrivningen skett direkt i fastighetsboken. Den vidlyftighet, varmed protokollen i allmänhet avfattas, och den omständlighet, varmed besluten expedieras, bidraga ock till en betydande ökning av domstolarnas arbetsböda. Ur synpunkten av önskvärd arbetsbesparing skulle därför en förändring, varigenom protokolleringen helt eller delvis avskaffades samt fastighetsboken finge övertaga protokollets uppgift såsom inskrivningsurkund, vara väl motiverad.

Givet är att en sådan ändring icke bör ifrågakomma, därest den skulle ske på bekostnad av säkerheten i inskrivningsväsendet. Med hänsyn till de företräden, som de i vissa främmande länder genomförda fastighetsbokssystemen ur åtskilliga synpunkter visat sig besitta i fråga om trygghet för den allmänna omsättningen, kan det icke antagas, att en förändring i antydd riktning skulle medföra någon försämring av säkerheten. Att inskrivningens tyngdpunkt förläggas till fastighetsboken synes fastmera i detta hänseende medföra fördelar. Särskilt skulle därigenom avhjälpas den svaghet, som måste anses ligga däri, att fastighetsboken icke besitter vitsord gentemot protokollet.

På vad sätt ett nytt system närmare bör utformas är en fråga, varom råda olika uppfattningar. De flesta av de hörda myndigheterna hava ställt sig betänksamma till den av de sakkunniga anvisade vägen. Det lär emellertid icke kunna förnekas, att det föreslagna aktsystemet besitter åtskilliga förtjänster, särskilt i fråga om tids- och arbetsbesparing. Visserligen skulle förändret av dagbok komma att innebära en ny arbetsuppgift för de domstolar, vilka icke redan på frivillighetens väg sört för fullständig diarieföring av inkommande handlingar. Dylik diarieföring torde emellertid även under nuvarande förhållanden och i allt fall, om handhavandet av inskrivningsväsendet överflyttas från rätten till inskrivningsdomaren, få anses behöflig och bör därför göras obligatorisk, på vad sätt än inskrivningsväsendet i övrigt anordnas. Oaktat tillkomsten av ett särskilt diarium synes aktsystemet kräva mindre arbete än vårt nuvarande system. Det fortlöpande protokollet över alla ärenden skulle försvinna, och den härigenom vunna arbetsbesparingen skulle föga motverkas

**Departement-
chefen.**

därav, att diarietföringen något utökades och att i vissa ärenden akterna finge kompletteras med kortfattade anteckningar eller hänvisningar. Vad beträffar realaktsystemet torde det systematiska ordnandet av handlingarna ur vissa synpunkter erbjuda beaktansvärda fördelar och, särskilt med hänsyn till möjligheten att utgallra 'dött' material, innebära en rationell anordning i avseende å arkivvården. Slutligen skulle aktsystemet medföra, att de vidlyftiga protokollsutdragen av sig självt bortföle. Emellertid vill det synas, som om ytterligare arbetsbesparing skulle stå att vinna, därest vissa jämkningar vidtoges i de sakkunnigas förslag. Bland annat torde renovationen böra anordnas på ett enklare sätt än vad de sakkunniga föreslagit.

De anmärkningar, som närmast ur rättssäkerhetens synpunkt riktats mot aktsystemet, synas hava skjutit över målet, i vad de rikta sig mot systemet såsom sådant. Även med detta system torde kunna sörjas för att ärendena ägnas en omsorgsfull prövning samt att inskrivningens riktighet blir fullt kontrollerbar. Betänkligheter i detta hänseende lära ej heller hava något stöd i den erfarenhet, som kunnat vinnas från rättsområden, där ett registreringsförfarande anordnats utan protokollering. Inskrivningssystemen i åtskilliga främmande länder giva exempel därpå, att aktbildning låter väl förena sig med förekomsten av ingående och omsorgsfull prövning. Vad slutligen angår farhågan att de i akterna ingående handlingsavskrifterna lätteligen skulle kunna förläggas eller eljest komma i oordning, torde helt visst sådana anordningar, tekniska och andra, kunna vidtagas, att hinder mot systemets godkännande ur denna synpunkt icke behöver möta.

Ehuru sålunda vägande erinringar icke torde kunna göras mot aktsystemet i och för sig, är jag likväl av den uppfattningen, att detsamma icke för närvarande bör allmänt och på en gång införas vid rikets domstolar. Då det här gäller ett nytt och för våra förhållanden oprövat system, lärer det vara angeläget att före dess allmänna införande söka vinna närmare erfarenhet genom att under någon tid tillämpa detsamma vid ett mera begränsat antal domstolar. Vad särskilt angår anordningen med realakter synes det mig tydligt, att denna redan med hänsyn till de täta växlingarna i personalen ävensom de ej sällan mycket begränsade kansliutrymmena vid domstolarna allenast successivt bör bringas i tillämpning. För lantdomsagornas vidkommande torde emellertid det viktigaste skälet för anstånd med det nya systemets införande ligga däri, att fastighetsredovisningen i de nuvarande fastighetsböckerna är av den bristfälliga beskaffenhet, att viss protokollering med åtkomstanteckningar och annan utredning i många domsagor icke utan olägenhet torde kunna undvaras. Där sådana förhållanden göra sig gällande, synes den nuvarande anordningen av protokollet, där utredningsmaterialet på ett överskådligt sätt sammanställas, erbjuda vissa företräden. De sakkunniga hava ock utformat systemet under den förutsättning, att specialiserade fastighetsböcker blivit upplagda, även om de funnit betänkligheterna mot systemets tillämpning dessförinnan icke vara avgörande. I enlighet med den uppfattning, varåt jag nu givit uttryck, torde det böra överlåtas åt Kungl. Maj:t att beträffande viss stad eller domsaga, där det med hänsyn till fastighetsförhållandena och andra

omständigheter prövas lämpligen kunna ske, meddela förordnande av innebörd att aktsystemet skall införas.

Även om sålunda det av de sakkunniga föreslagna systemet icke nu låter sig allmänt genomföras, torde vissa förenklingar i det nuvarande protokolls- och expeditionsväsendet böra vidtagas. Genom dessa förenklingar torde i allt väsentligt vinnas de fördelar, som de sakkunniga åsyftat med införande av s. k. kronologiskt aktsystem.

Vad till en början angår diariet, synes denna med hänsyn till att protokollet bibehålles böra anordnas på ett något enklare sätt än de sakkunniga föreslagit. Det torde således icke böra fordras mera än att diariet nöjaktigt redovisar ansökningarna samt erbjuder kontroll över att inga handlingar förkomma. Huruvida diariet bör övertaga vissa uppgifter i avseende å bokföringen av inbetalta stämpelmedel är en fråga, som bör tagas under övervägande i samband med det fastställande av formulär till dagbok, som kan ifrågakomma.

Beträffande återgivandet i protokollet av återropade handlingar synes den förenklingen böra vidtagas, att de rättssökande själva få ingiva avskrifter, vilka kunna insättas i protokollet såsom bilagor. Denna metod synes ägnad att bereda avsevärd lättnad för kanslipersonalen. Den medför ock, att ett onödigt dubbelarbete undviks, för så vitt maskinskrivning med genomslag kommer till användning vid handlingarnas upprättande. Då såsom antagligt är bruket av skrivmaskin alltmer kommer att ökas, lär betydelsen av sagda metod efter hand bliva allt större. Givet är emellertid, att möjligheten att mot skäligen avgift få handlingar avskrivna å domstolskansliet icke bör betagas de rättssökande.

I fråga om protokollets anordnande i övrigt hava häradsrättens förening och många domstolar föreslagit att ur protokollet utesluta bifallsresolutionerna. Ifrågavarande förändring torde hava förordats närmast i syfte att därmed tillförsäkra fastighetsboken vitsord. Ur denna synpunkt skulle förändringen tydligen innebära viss fördel. Emellertid lär det med protokollets uppgift vara mest förenligt, att utgången i ärendet redovisas jämväl när ansökan bifalles. En annan fråga är, huruvida protokollet i varje sådant ärende skall behöva upptaga en resolution av det utförliga innehåll, som för närvarande torde vara gängse. Härutinnan lär böra förfaras på sätt som efter omständigheterna ur arbets- och andra synpunkter kan finnas lämpligast.

Med instämmande av flertalet domhavande har häradsrättens förening vidare framhållit, att konceptprotokollet jämväl i andra hänseenden kan och bör förenklas. Sålunda har förordats, att anteckningarna om behörighet, åtkomst med mera i regel skulle göras formlöst utan fullständig satsbildning. Dessa uttalanden anser jag mig böra understryka. Särskilda författningsföreskrifter i ämnet torde dock icke vara påkallade. Möjligen kan det visa sig önskvärt, att för vinnande av viss likformighet eller eljest anvisningar meddelas till ledning för protokollets avfattande i olika fall. I följd av det expeditionssätt, jag ämnar föreslå, torde det emellertid komma att ligga i inskrivningsdomarens eget intresse att icke göra protokollet vidlyftigare än sakens natur kräver.

En mycket betydande förenkling kan slutligen vidtagas i fråga om expeditionssättet. Såsom i det föregående erinrats, expedieras besluten i inskrivningsärenden genom att sökanden tillhandahållas icke blott bevis å den grundläggande handlingen utan jämväl utdrag av såväl protokollet som boken, varjämte angående beviljad lagfart meddelas särskilt lagfartsbevis. Med det av de sakkunniga förordade aktsystemet skulle protokollsutdragen bortfalla. Flertalet domstolar hava ej haft något att erinra mot att så får ske i ärende, där ansökan bifalles. Det torde ock vara otvivelaktigt, att det utskrivna protokollet i dylika ärenden icke kan vara av någon större betydelse för de rättsökande. Den till grund för detta expeditionssätt liggande tanken, att allmänheten med ledning av protokollet skulle kunna kontrollera, huruvida ett ärende blivit rätt behandlat, lär knappast i verkligheten kunna i nämnvärd omfattning realiseras. I sådana ärenden, där ansökan ej bifalles, torde visserligen protokollsutskrift mången gång vara av betydelse för den rättssökande. Emellertid lär även i dessa fall det lämpligen böra bero på särskild begäran, om protokoll skall utskrivas. Jag vill sålunda förorda, att expediering av beslut icke vidare skall ske genom meddelande av protokollsutdrag.

Emellertid är jag benägen att gå ett steg längre. Det synes mig på goda grunder kunna ifrågasättas, huruvida de särskilda utdrag av fastighetsboken, som för närvarande utfärdas i inskrivningsärenden, fylla något verkligt behov. Föreskrifterna om utdragen lära hava tillkommit i syfte att sätta den rättsökande i stånd att kontrollera, huruvida införingen i fastighetsboken rätteligen skett. Möjligheten att på denna väg upptäcka felaktigheter torde emellertid vara skäligen ringa. Erfarenheten har ock ådagalagt, att från allmänhetens sida något större intresse för dessa utdrag icke finnes. Med hänsyn till erforderlig kontroll, att införing i fastighetsboken verkligen blir gjord, lär det vara till fyllest, att i beviset å den i ärendet åberopade handlingen intages uppgift å det rum i fastighetsboken, vari inskrivning verkstälts. Jag anser mig alltså kunna tillstyrka, att särskilda utdrag av fastighetsboken icke vidare skola utfärdas.

Reformens genomförande.

De sakkunnigas förslag.

I fråga om arbetet med uppläggande av nya fastighetsböcker förordade de sakkunniga, att arbetet skulle ske omedelbart i ett sammanhang, så att böckerna i samtliga domsagor föreläge färdiga före utgången av år 1938. Ledningen av arbetet borde i regel ankomma på häradshövdingen. Då häradshövdingen icke i allmänhet förmådde vid sidan av sin vanliga tjänstgöring medhinka något av arbetet med fastighetsböckerna, borde han komma i åtnjutande av tjänstledighet under vissa tidsperioder. Till vikarie för häradshövdingen under sådana tjänstledighetsperioder skulle, med hänsyn till nu tillämpade normer för domarutbildning, i främsta rummet ifrågakomma sådan domaraspirant, vilken tjänstgjort såsom fiskal i hovrätt. I domsaga, där

arbetet med fastighetsböckernas uppläggande icke lämpligen kunde åläggas häradshövdingen, skulle detsamma utföras av någon av hovrätten särskilt förordnad person. Såsom skrivhjälp vid arbetet skulle i varje domsaga anställas ett särskilt skrivbiträde. Detta skrivbiträde skulle permanent, och sålunda även å tid, då häradshövdingen vore upptagen med sin vanliga tjänstgöring, sysselsättas med böckernas uppläggande. Förutom häradshövdingen och hans skrivbiträde skulle — ehuru mera tillfälligt — även viss annan arbetskraft tagas i anspråk. Sålunda skulle häradshövdingen vid särskild undersökning å ort och ställe i regel komma att biträdas av lantmätare.

Beträffande kostnaderna för uppläggande av nya fastighetsböcker framhöllo de sakkunniga, att kostnaderna i stort sett kunde hänföras till följande poster, nämligen avlöningar till vikarier för häradshövdingar, avlöningar till särskilt anställda skrivbiträden å domsagokanslierna, ersättningar för särskilda sammanträden angående fastighetsförhållandena och kostnader för böckerna. Vid beräkandet av kostnaden för vikarier antogo de sakkunniga, att häradshövdingen i genomsnitt skulle behöva ledighet under två månader årligen under den tid av sex år, varunder arbetet beräknades pågå. Beträffande de domsagor, där biträdande domare funnes, ansågs behovet av vikarier i stort sett kunna tillgodoses med i dessa domsagor tillgängliga arbetskrafter. I följd härav kunde man rent schematiskt utgå från att i envar av 100 domsagor skulle anställas en vikarie med fiskalskompetens under en tid av två månader för varje kalenderår. Den årliga kostnaden skattades vid sådant förhållande till 100,000 kronor. Skrivarbetet, som de sakkunniga ansågo kräva en tid av högst sex år i en större domsaga, beräknades årligen kosta 280,000 kronor. I fråga om utgifterna för särskilda sammanträden utgingo de sakkunniga från en kostnad av 30,000 kronor per år. Beträffande böckerna räknade de sakkunniga med en utgift av 75 kronor för varje skruvliggarband med tillhörande blad. Utgående från att i varje domsaga genomsnittligen erfordrades 60 band, innehållande sammanlagt 9,000 upplägg, skattades den årliga kostnaden till 90,000 kronor. Med ledning av denna överslagsberäkning funno de sakkunniga, att den sammanlagda årliga kostnaden för statsverket skulle uppgå till 500,000 kronor. Dock antogs, att denna kostnad efter ett par års förlopp skulle successivt minskas, i den mån arbetet i de mindre domsagorna avslutades.

De sakkunniga ansågo, att inskrivningsärendenas överflyttande från rätten till inskrivningsdomaren och det föreslagna systemet med dagbok och akter borde vinna tillämpning omedelbart och utan avbidan på de nya fastighetsböckerna. Såsom skäl härför åberopades särskilt, att det nya systemet skulle frigöra en betydande arbetskraft, som kunde komma till god användning vid uppläggandet av nya fastighetsböcker.

För att den av de sakkunniga föreslagna reformen icke skulle medföra någon reell minskning i de sportelinkomster, som under nuvarande förhållanden tillkomma domarämbetenas innehavare, föreslogo de sakkunniga en omreglering av lösenberäkningen för lagfarts- och inteckningsexpeditionerna. De sakkunniga utgingo därvid från principen, att lösen för utdrag av fastighetsbok skulle

höjas så mycket, att full kompensation vunnas för den lösen, som nu debiteras för protokollsutdrag. Emellertid funno de sakkunniga, att man vid bestämmandet av lösen måste taga hänsyn till den besparing av arbetskostnad och skrivmaterial, som det nya systemet vore ägnat att medföra för domaren. Då avdraget härför enligt de sakkunnigas beräkning skäligen borde bestämmas till 65 öre per ärende men domaren borde tillgodoräknas 15 öre per ärende såsom gottgörelse för den lösen, som i ärenden där protokollet omfattar mera än ett ark debiteras för varje ark utöver det första, funno de sakkunniga, att man vid bestämmandet av de nya lösensatserna borde företaga en nedsättning av 50 öre per ärende.

I fråga om stämpeldebiteringen å utgående expeditioner uttalade de sakkunniga, att det med hänsyn till de avsevärda fördelar, som den föreslagna reformen vore ägnad att medföra för allmänheten och i betraktande av de betydande kostnader, som reformens genomförande måste förorsaka staten, icke vore ur vägen, att stämpelbeloppen underginge en viss höjning. Då de sakkunniga emellertid icke ansågo sig böra taga initiativ härtill, föreslogs ingen annan ändring än att nuvarande stämpel å första protokollsarket överflyttades till utdraget av fastighetsboken.

**Yttranden
öfver de sak-
kunnigas
förslag.**

I olikhet mot de sakkunniga har häradshövdingföreningen med instämmande av flertalet domhavande framhållit, att uppläggandet av fastighetsboken i regel borde verkställas genom särskilt förordnade personer, därvid såsom skäl huvudsakligen anförts, att det skulle vara till men för rättsskipningen, om häradshövdingen årligen, under den tidslängd som fastighetsbokens uppläggande krävde, skulle åt vikarie överlämna de egentliga domargöromålen. Åtskilliga domhavande hava emellertid framhållit, att om ifrågavarande viktiga arbete skulle uppdragas åt särskilt förordnade personer, man finge räkna med ständigt ombyte i ledningen och att denna bristande kontinuitet skulle medföra större olägenheter, än om de egentliga domargöromålen även under större delen av året överlämnades till vikarier. Vidare har uttalats, att arbetets svårighetsgrad, åtminstone i domsagor med invecklade jordförhållanden, nödvändiggjorde häradshövdingens handhavande av ledningen. Slutligen har erinrats, att arbetet skulle gå vida snabbare, om det överlämnades åt häradshövdingen än om det anförtroddes åt annan person.

Svea hovrätt har förordnat de sakkunnigas ståndpunkt i denna del och därvid anført följande:

Hovrätten funne starka och avgörande skäl tala för att de nya böckernas uppläggande i regel leddes av häradshövdingen och icke av särskilda för ändamålet förordnade personer. Väl måste under de år, arbetet med fastighetsböckerna påginge, öppnas möjlighet för häradshövdingen till en ej oväsentlig befrielse från andra göromål. Det syntes emellertid hovrätten, som om den nuvarande mot ungefär en tredjedel av domargöromålen svarande normalledigheten — vilken i viss mån vore beräknad med hänsyn till de unga tingsbiträdenas intresse av egen utbildning — skulle kunna i någon mån inskränkas, såvitt fråga vore om en period, varunder dessa biträden ändock, just på grund av häradshövdingarnas sysslande med fastighetsböckerna, erhöles tillfällen till

förordnanden, något som för övrigt skulle ur statsfinansiell synpunkt medföra den fördelen, att behovet av särskilt avlönade vikarier komme att något minskas. I alla händelser hölle hovrätten före, att olägenheterna av den temporära utsträckning av vikarieväsendet vid lantdomstolarna, som kunde förändras av ifrågasatt arbete, vore i förhållande till vikten av detta arbetes snara utförande alltför underordnade för att härvidlag få stå i vägen.

Göta hovrätt har lämnat de sakkunnigas förslag i denna punkt utan erinran, medan hovrätten över Skåne och Blekinge ifrågasatt lämpligheten av att under den långa tid, som bleve erforderlig, taga i anspråk den ordinarie domaren för ifrågasatt arbete.

I fråga om de sakkunnigas beräkningar av kostnaderna för fastighetsböckernas uppläggande hava åtskilliga av de hörda myndigheterna funnit dem alltför låga, därvid särskilt framhållits, att den för arbetet erforderliga tiden vore för knappt tillmätt. Sålunda har häradshövdingföreningen utgått från att i en medelstor domsaga behov av vikarier föreläge under den dubbla tiden eller sammanlagt två år ävensom att vikarier ingalunda kunde undvaras i domsaga med biträdande domare. Även skivarbetet droge längre tid än de sakkunniga beräknat.

Häradshövdingföreningen har med instämmande av flertalet domhavande ansett det nya expeditionssättet ej böra komma i tillämpning, förrän fastighetsboksreformen vore fullt genomförd i hela riket. Däremot hava samtliga hovrätter tillstyrkt eller ej haft något att erinra mot att en förenkling av inskrivningsväsendet vidtoges utan avbidan på de nya fastighetsböckerna.

Vad slutligen angår regleringen av lösensatserna hava häradshövdingföreningen och ett stort antal underdomstolar funnit de sakkunnigas beräkning av sparade skrivkostnader vara ohållbar och vid flertalet domstolar leda till avsevärd minskning av vederbörande sportelhavares nettointkomst. Härutinnan har särskilt framhållits, att i domsaga, där endast ett skrivbiträde vore anställt, det bleve omöjligt att genom inskränkning av antalet arbetstimmar eller eljest minska utgifterna till skrivbitrådets avlöning.

Såsom framgår av den lämnade redogörelsen råder stor meningsskiljaktighet, huruvida ledningen av det viktiga och omfattande arbetet med fastighetsböckernas uppläggande bör åläggas häradshövdingen eller anförtros åt särskilt förordnad person. Det förra alternativet medför såsom en följd, att häradshövdingen åtminstone i viss utsträckning måste erhålla befrielse från övriga ämbetsgörömmål. Denna utökning av vikariatsystemet vid häradsrätterna innebär en olägenhet. Emellertid synas andra skäl tala till förmån för att denna väg likväl beträdes. Det betydande ansvar, varmed förevarande arbete är förenat, läser icke utan tvingande skäl böra läggas å en tillfällig vikarie. Om arbetet anförtros åt annan än häradshövdingen, torde talrika ombyten i ledningen komma att ske samt planmässigheten och säkerheten i arbetets utförande i följd härav bliva lidande. Redan av dessa skäl vill jag därför ansluta mig till de sakkunnigas ståndpunkt, att arbetet med böckernas uppläggande i regel bör ske under häradshövdingens ledning och på hans ansvar. De nackdelar för den egentliga rättsskipningen, som härav kunna inträda, torde

**Departement-
chefen.**

ej oväsentligt minskas, därest arbetet kommer att bedrivas i den ordning, som jag ämnar förorda.

Den av de sakkunniga härutinnan uppgjorda planen torde i betraktande av de därmed förbundna betydande kostnaderna icke kunna genomföras. Såsom jag framhållit i innevarande års statsverksproposition (andra huvudtiteln s. 22 ff.), måste arbetet med fastighetsböckernas uppläggande bedrivas på lång sikt och i övrigt anpassas efter tillgången på medel och andra under olika tider växlande förhållanden. Endast under förutsättning att arbetet fördelas på en längre tidrymd synes en väg bliva framkomlig, på vilken reformen kan komma till stånd med jämförelsevis måttliga kostnader för det allmänna.

På sätt jag tidigare anført, torde vissa förenklingar av inskrivningsväsendet — i främsta rummet avskaffandet av protokollsutskrift och utdrag av fastighetsboken — böra genomföras utan avbidan på de nya böckernas uppläggande. I följd av dessa förenklingar torde otvivelaktigt, åtminstone under vissa perioder, å domstolskanslierna frigöras arbetskraft, såväl rättsbildad som annan, som kan komma till god användning vid uppläggandet av nya fastighetsböcker. Tillgången på sådan arbetskraft synes mig även böra öva inflytande på den plan, efter vilken arbetet bör bedrivas. Att nu fastställa en viss tidpunkt, vid vilken böckerna inom samtliga domsagor skola föreligga färdiga, lär icke vara lämpligt.

Genom att frigjorda arbetskrafter kunna tagas i anspråk för upprättande av åtkomstledning, hjälpregister och andra förberedelser, som ifrågakomma, torde häradshövdingens sysslande med böckerna i det stora hela kunna inskränkas till att, såsom avsett är, leda och övervaka arbetet. Behovet av tjänstledighet kommer tydligen att växla i olika domsagor, och frågan om beviljande av sådan torde få avgöras efter omständigheterna. Det torde emellertid kunna antagas, att om häradshövdingen för böckernas uppläggande årligen erhåller ledighet under en månad med rätt till befrielse från ett allmänt tingssammanträde eller däremot svarande antal rättegångsdagar, häradshövdingen därigenom skall vinna så mycken tid för arbetet med böckerna, att deras färdigställande icke onödigtvis försenas.

De sakkunniga hava föreslagit, att till domarvikarier huvudsakligen skulle anlitas sådana domaraspiranter, vilka tjänstgjort såsom fiskaler i hovrätt. Uppenbarligen är det synnerligen önskvärt, att förordnande lämnas åt sådan aspirant, som genom någon tids hovrättstjänstgöring ådagalagt lämplighet för domarvärv. Att härutinnan uppställa en allmän regel lär dock knappast vara lämpligt. Frågan om val av vikarie torde böra avgöras efter omständigheterna i det särskilda fallet med beaktande av tillgången på lämpliga arbetskrafter och andra omständigheter, som vid olika tider kunna vara av betydelse. I enlighet med vad jag nu anført och med hänsyn jämväl till den begränsning av tjänstledighet för häradshövding, varmed jag räknat, torde utgifterna för rättsbildad arbetskraft kunna väsentligt nedbringas under vad de sakkunniga beräknat.

Innan jag ingår på frågan om kostnaden för skrivhjälpen vid fastighetsböckernas uppläggande torde jag först få beröra en fråga, som har ett visst sam-

band därmed. Jag syftar på den ändring i lösen- och stämpelberäkningen, som kan föranledas av den föreslagna förenklingen av expeditionssättet i inskrivningsärenden. Det torde vara rimligt, att den besparing, som vinnes genom nämnda förenkling, på sätt de sakkunniga ock antytt kommer statsverket till godo såsom bidrag till böckernas uppläggande. Den närmast till hands liggande utvägen vore den, att lösen för expeditionerna minskades med det belopp, som skäligen kunde anses motsvara besparingen i arbetskostnad och skrivmaterial, under det att stämpeln underginge motsvarande förhöjning. Givet är emellertid, att en dylik reglering av bestämmelserna om lösen och stämpel möter avsevärda svårigheter. De skiftande förhållanden, som framträda vid olika domstolar, synas omöjliggöra varje försök att utan hjälp av löneutjämning fastställa lösensatserna på ett sätt, som varken medför förlust för den ene eller opåkallad vinst för den andre. Då härtill kommer, att de besparingsmöjligheter, som stå till buds vid de särskilda domstolarna, knappast kunna överblickas och än mindre med någon säkerhet bestämmas, förrän verkningarna av reformen genom någon tids erfarenhet blivit skönjbara, torde det vara lämpligast, att frågan om nedsättning av lösen och däremot svarande höjning av stämpelavgiften tills vidare lämnas åsido och upptages till behandling först efter någon tid. Tillfälle därtill torde erbjuda sig i samband med den vart femte år återkommande regleringen av de ersättningsbelopp, som sedan åtskilliga år tillbaka utgå till häradshövdingarna såsom partiell löneförbättring. Den nu löpande regleringsperioden utgår visserligen redan med budgetåret 1933/1934. Det synes emellertid böra tagas i övervägande, huruvida icke en provisorisk förlängning av nämnda regleringsperiod bör äga rum, så att vid en omräkning av ersättningsbeloppen de ändrade förhållandena med avseende å inskrivningsärendenas handläggning kunna komma i betraktande. Vad nu sagts gäller lantdomstolarna. För stadsdomstolarna ställer sig saken ur olika synpunkter annorlunda. Då uppläggande av nya fastighetsböcker icke avser stad med rådhusrätt samt några kostnader i detta hänseende alltså icke åsamkas statsverket, torde tillräcklig anledning icke föreligga att i förevarande fall öka statsverkets stämpelinkomst. Huruvida den minskning av arbetsbördan, som reformen medför för städerna, bör leda till en omreglering av avlöningvillkoren i fråga om stadsdomstolarna, lärer vara en fråga, som bör ankomma på städernas eget avgörande. Förhållandena vid dessa domstolar torde för övrigt vara allt för skiftande för att en omreglering av stämpel- och lösenbeloppen i detta sammanhang skulle kunna allmänt genomföras. Med denna min uppfattning böra sålunda såväl vid häradsrätt som rådhusrätt de lösenberättigade få tillsvidare uppbära samma löseninkomst som för närvarande. Dock torde viss jämkning föranledas därav, att någon särskild debitering för flera protokollsark i samma ärende ej längre skall förekomma.

Frågan om de ändrade bestämmelserna i lösen- och stämpelförordningarna, som kunna bliva en följd av det föreslagna expeditionssättet, torde chefen för finansdepartementet framdeles komma att underställa Kungl. Maj:t.

I fråga om kostnaden för skrivhjälp för fastighetsböckernas uppläggande hava de sakkunniga föreslagit, att denna skulle gäldas av statsverket. Därest

emellertid härads hövdingarna, såsom jag förordat, tills vidare under ett eller annat år få behålla sin nuvarande lösen, synes det rimligt, att den arbetskraft i domsagorna, som genom inskrivningsväsendets förenkling frigöres, på härads hövdingarnas bekostnad under angivna tid ställes till förfogande för fastighetsböckernas uppläggande. I fråga om den närmare regleringen av hithörande spörsmål torde det böra ankomma på Kungl. Maj:t att meddela föreskrifter.

I enlighet med vad i det föregående utvecklats skulle sålunda kostnaderna för reformens genomförande under de närmaste åren komma att väsentligen avse kostnaden för böckernas anskaffande. Antalet erforderliga böcker torde någorlunda tillförlitligt kunna beräknas med ledning av registerfastigheternas antal. Härom hava under år 1931 uppgifter införskaffats från överlantmätnarna. Dessa uppgifter giva vid handen, att antalet registerfastigheter i medeltal per domsaga — Kopparbergs län dock frånräknat — för närvarande utgör omkring 9,500. Härifrån bör frånräknas ett ganska stort antal fastigheter, som antingen redan äro upptagna i nya fastighetsböcker eller ock äro av beskaffenhet att icke böra däri redovisas. Vidare skola åtskilliga fastigheter bokföras å gemensamma upplägg. Med hänsyn härtill torde antalet upplägg kunna skattas till i medeltal 8,000 för varje domsaga. Då varje skruvliggarband lämpligen kan inrymma 160 upplägg (omkring 300 blad), synas omkring 50 skruvliggarband erfordras i medeltal för varje domsaga. Banden jämte tillhörande blad torde för närvarande kunna erhållas för en kostnad av 60 kronor per styck. Kostnaden för banden skulle sålunda för hela riket utom Kopparbergs län komma att uppgå till omkring 340,000 kronor.

Jag torde härefter få övergå till specialmotiveringen av de båda lagförslagen.

Förslaget till lag om uppläggande av nya fastighetsböcker för landet.

1 §.

I första stycket uttalas den regeln, att nya fastighetsböcker skola inrättas för varje domsaga å landet. Dessa fastighetsböcker skola i likhet med de nuvarande fastighetsböckerna för stad bliva gemensamma för lagfarts- och in-teckningsärenden. Då de stadsfastighetsböcker, som redan blivit upplagda för vissa till domsagorna hörande samhällen eller områden, i stort sett fylla de krav, som i förevarande lagförslag uppställas, är det icke avsett, att någon omskrivning av dessa böcker skall företagas. Det har icke ansetts erforderligt att i lagtexten särskilt utmärka detta.

Till motivering av andra stycket, som motsvarar 42 § i de sakkunnigas förslag, torde jag få hänvisa till vad jag tidigare anfört vid behandlingen av frågan om förslagets genomförande. Regeln att uppläggandet av fastighetsboken ankommer på härads hövdingen har, med tanke på nuvarande domstolsorganisation, ansetts böra gälla jämväl i sådan domsaga, där biträdande domare omhänderhar inskrivningsärendena. I detta avseende föreligger en olikhet mot

de sakkunnigas förslag. Emellertid torde Kungl. Maj:t beträffande domsaga, där inskrivningsväsendet ständigt handhaves av särskild befattningshavare, som kan förväntas kvarstanna i domsagan under ej alltför kort tid, komma att medgiva undantag från regeln.

2 §.

Denna paragraf motsvarar 12 § i de sakkunnigas förslag. Jämlikt 2 § 1 mom. i 1875 års kungörelse, sådan denna paragraf lyder enligt kungörelse den 14 juni 1929 (nr 167), skall upplägg i lagfarts- och inteckningsböckerna göras för varje av de under särskilda nummer i jordeboken uppförda hemman, kvarnar, fisken och torp eller andra lägenheter. För fastighet, som är anslagen till boställe eller from stiftelse eller för Kungl. Maj:ts och kronans räkning utarrenderad eller eljest under dess omedelbara disposition, är dock enligt kungörelsen upplägg ej erforderligt, förrän lagfarts- eller inteckningsärende rörande sådan fastighet förekommer. Anledningen till att fastigheter av sistnämnda art icke hittills redovisats i fastighetsböckerna är tydligen den, att i fråga om dessa fastigheter några rättsförändringar icke ansetts vara att förvänta. Emellertid hava kronan tillhöriga fastigheter i allt större omfattning blivit upptagna i fastighetsböckerna. Detta gäller icke blott sådana fastigheter, å vilka kronan i senare tid sökt lagfart. Även äldre kronoegendomar hava upptagits i fastighetsböckerna i följd därav, att vid lagfart å något från sådan egendom fransålt område upplägg för egendomen blivit inrättat i boken. Det stora flertalet av från äldre tid i statens ägo befintliga eller under statens uppsikt stående egendomar (kronodomäner och ecklesiastika boställen m. fl.), å vilka åtkomsthandlingar aldrig funnits, äro dock alltjämt uteslutna ur fastighetsböckerna.

De sakkunniga torde hava avsett att i fråga om fastigheternas redovisning i fastighetsböckerna bibehålla samma inskränkningar, som gälla för närvarande. Vissa av de över sakkunnigförslaget hörda myndigheterna, däribland lantmäteristyrelsen, vattenfallsstyrelsen och arméförvaltningens fortifikationsdepartement, hava däremot uttalat önskvärdheten av att samtliga fastigheter eller i allt fall samtliga kronan tillhöriga fastigheter bleve upptagna i de nya fastighetsböckerna. En dylik fullständighet i redovisningen synes mig dock än så länge knappast vara av verkligt behov påkallad. Fastighetsboken bör icke onödigtvis belastas med upptagande av fastigheter, vilka icke annat än i undantagsfall kunna antagas bliva föremål för inskrivning. Att nu i fastighetsböckerna införa samtliga i publik ägo av ålder befintliga egendomar skulle för övrigt, med hänsyn till nödvändigheten att införskaffa uppgifter rörande dessa egendomar — vilka icke alltid äro upptagna i jordebok eller jordregister — i icke ringa mån öka arbetet med fastighetsböckernas uppläggande. Jag har därför anslutit mig till de sakkunnigas förslag i denna del.

Om fastighet av angivet slag, i följd av redan skedd inskrivning, finnes upptagen i lagfarts- och inteckningsböckerna, skall fastigheten uppenbarligen införas i den nya boken utan avbidan på nytt inskrivningsärende rörande fastigheten.

3 och 4 §§.

Dessa paragrafer, som motsvara föreskrifter i 11 och 13 §§ i de sakkunnigas förslag, angiva huvudgrunderna för sambandet mellan fastighetsregister och fastighetsbok. Såsom jag tidigare anført, bör fastighetsregistret (jordregister resp. fastighetsregister för stad) tjäna till grund och ledning vid de nya fastighetsböckernas uppläggande. Fastighetsböckerna böra återgiva samma fastighetsindelning, som redovisas i fastighetsregistret. I 3 § första stycket har upptagits ett allmänt stadgande, som avser att giva uttryck häråt. De följande bestämmelserna reglera vidare, huru sambandet mellan fastighetsregister och fastighetsbok skall upprätthållas.

Enligt 3 § andra stycket skall i regel särskilt upplägg i fastighetsboken göras för varje registerfastighet. Det är huvudsakligen härigenom som den med reformen åsyftade specialiseringen och överskådligheten ernås. I detta sammanhang torde emellertid få anmärkas, att förekomsten av sänjedelningar kan öva viss ogynnsam inverkan å fastighetsbokföringen. Då jordregistret såsom grundat å skiftesakterna allenast utvisar den i rättslig mening bestående fastighetsindelningen, komma de särskilda bruksdelar, i vilka de vid skiftet utlagda fastigheterna kunna hava uppdelats genom sänjedelning, icke till något uttryck i registret. Att en registerfastighet sålunda understundom består av ett flertal områden, tillhörande olika ägare, och att sänjelotter till och med kunna hava bildats av mark från skilda registerfastigheter medför tyvärr — såsom redan högsta domstolen vid granskningen av förslaget till jordregisterförordning anmärkt — att en på jordregistret grundad fastighetsbok icke överallt erhåller den fullständiga specialisering, som i och för sig varit önskvärd. Frågan om sänjelotterna har jämväl uppmärksamrats i ett par av de yttranden, som avgivits över de sakkunnigas förslag. Sålunda har en domhavande föreslagit, att sänjelott skulle i fastighetsboken få uppföras å särskilt upplägg under en provisorisk benämning, bestående av registerfastighetens beteckning jämte särskild littera. Då emellertid en sådan metod i icke ringa grad synes äventyra sambandet mellan registrering och fastighetsbokföring och det i praktiskt avseende läser möta svårigheter att vid meddelande av inskrivning avgöra, huruvida den med ansöknigen avsedda egendomen utgöres av en sänjelott eller allenast en ideell fastighetsandel, har jag icke ansett mig kunna biträda nyssnämnda förslag. Att i bokföringshänseende behandla sänjelotterna såsom särskilda fastigheter läser knappast kunna ske under annan förutsättning än att möjlighet beredes för särskild registrering av dessa områden. Då emellertid frågan om sänjelotterna synes nära sammanhänga med det ingripande materiellrättsliga spörsmålet, huruvida det bör vara tillåtet att lagfara eller inteckna kvotdel av en fastighet, synes med frågans lösning tills vidare böra anstå. Någon avsevärd olägenhet torde icke härav uppkomma. Inom stora delar av riket lära sänjedelningarna vara sällsynta, och även i orter, där de äro relativt vanliga, kommer fastighetsbokens förändrade uppställning i allmänhet att innebära en stor förbättring i fråga om överskådlighet och pålitlighet. Skulle å viss ort sänjedelning förekomma i särskilt stor utsträckning, kan det vara påkallat, att arbetet med uppläggan-

det av fastighetsboken för den orten tills vidare undanskjutes. Till frågan om uppläggandet av fastighetsbok för domsaga inom Kopparbergs län återkommer jag i det följande.

5 §.

För att fastighetsboken skall kunna fylla sin uppgift att vara en upplysningskälla rörande rättigheter i fast egendom måste i nuvarande lagfarts- och inteckningsböcker förekommande inskrivningar överföras till fastighetsboken och inordnas i den nya, på fastighetsregistret grundade indelningen. Bestämmelser härom äro meddelade i förevarande paragraf, som med vissa huvudsakligen redaktionella jämkningar återgiver 43 § i de sakkunnigas förslag.

Vid inskrivningarnas överflyttande till fastighetsboken måste tillses, att icke boken onödigtvis belastas med sådana inskrivningar, som i verkligheten mist varje betydelse. Beträffande särskilt nyttjanderättsinteckningar är det ganska vanligt, att dessa formellt kvarstå i böckerna, oaktat tiden för rättighetens bestånd utlupit. Även servitutsinteckningar torde mången gång hava förlorat all betydelse. Med hänsyn härtill har i paragrafen upptagits en allmän bestämmelse, enligt vilken den som upplägger fastighetsboken har att vid överflyttningen utgallra sådana inteckningar och inskrivningar, som uppenbarligen sakna betydelse.

6 §.

Denna paragraf motsvarar 44 § i de sakkunnigas förslag.

Erfarenheten från jordregisterarbetet giver vid handen, att det i en del fall icke är möjligt att genom åtkomstledning eller eljest av tillgängliga handlingar med full säkerhet fastställa sambandet mellan viss registerfastighet och de i lagfarts- och inteckningsböckerna återgivna rättsförhållandena. Svårigheterna härutinnan framträda särskilt i sådana fall då — såsom av olika orsaker kan inträffa — skiljaktighet uppkommit i jordregistrets och lagfartsbokens redovisning av fastigheterna. För att i dylika fall kunna överföra inskrivningarna till vederbörliga upplägg i den nya fastighetsboken lærer det ej sällan bliva nödvändigt att genom särskild jordrannsakan förvissa sig om vem som äger varje registerfastighet inom den ifrågavarande kamerala enheten eller eljest förskaffa sig erforderliga upplysningar.

I likhet med de sakkunniga förutsätter jag, att den som upplägger fastighetsboken skall så vitt möjligt försöka att under hand förskaffa sig all nödig utredning rörande fastighetsförhållandena. Ur kostnadssynpunkt är det helt naturligt en fördel, om undersökningen sålunda kan inskränkas till exempelvis en enkel besiktning å marken. Med paragrafen avses emellertid att reglera förfarandet i sådana fall, då en mera omfattande utredning, eventuellt med lantmäteriteknisk hjälp, är av behovet påkallad. Då vid en dylik undersökning upplysningar måste inhämtas från sakägare och andra, som kunna antagas vara förtrogna med förhållandena i fråga, lærer det vara nödigt att genom uttryckliga lagbestämmelser tillförsäkra domaren dessa personers medverkan. I sådant hänseende synes det lämpligt att de personer, som skola höras, i föreskriven ordning inkallas till ett formligt sammanträde med förständigande att förete till-

gängliga handlingar, vilka kunna tjäna till upplysning i saken. Då ändamålet med undersökningen närmast är av betydelse för det allmänna, torde densamma böra bekostas av statsverket. Rätt till ersättning synes dock böra göras beroende av en skälighetsprövning. Sålunda lärer det i allmänhet vara rimligt, att den, som har ett eget intresse av att undersökning kommer till stånd, själv vidkännes kostnaden för sin inställelse.

I olikhet mot de sakkunniga har jag icke ansett erforderligt att stadga skyldighet för den, som uteblivit från sammanträde, att gälda kostnaden för nytt sammanträde, som förorsakats av utevaron. Såsom framgår av 7 §, kan emellertid den sakägare, som underlåter att hörsamma kallelsen, icke påräkna att bliva hörd för det fall, att fråga uppkommer om ändring i fastighetsbeteckningen. Genom borttagandet av den föreslagna utevaropåföljden har det syntts möjligt att förenkla det av de sakkunniga förordade delgivningssättet. Jag har sålunda upptagit föreskrift om att kallelsen till sammanträdet skall tillsändas vederbörande i rekommenderat brev.

7 §.

Denna paragraf, som i huvudsak återger 45 § i de sakkunnigas förslag, föränledes av de skiljaktigheter, som på vissa håll uppkommit mellan fastighetsregistrets samt lagfarts- och in-teckningsböckernas redovisning av fastigheterna. Sålunda kunna inskrivningar hava meddelats i skatte- eller jordtal, till vilka någon motsvarighet i fastighetsregistret icke finnes. Dubbelföringar kunna hava uppstått genom att samma egendom vid skilda tillfällen under olika benämningar blivit föremål för lagfart. Och stundom torde inskrivningar hava meddelats, vilka i verkligheten sakna reellt föremål. Även vid registerbeteckningars införande i lagfartsböckerna kunna fel hava blivit begångna, så att dessa beteckningar vid inskrivningarna utmärka andra fastigheter än dem, för vilka beteckningarna enligt fastighetsregistret äro avsedda. Rörande dessa förhållanden torde jag få hänvisa till den utförliga framställning i ämnet, de sakkunniga lämnat i sitt betänkande (s. 71—85).

Vid upplägandet av den nya fastighetsboken böra dylika oegentligheter i fastighetsredovisningen undanröjas. I den nya fastighetsboken måste alla inskrivningar hänföras till den fastighetsindelning, som framgår av fastighetsregistret, sedan detta i samband med undersökningarna å marken undergått nödig revision. Oriktiga eller missvisande fastighetsbeteckningar böra därför ändras, så att inskrivningarna kunna inordnas å de upplägg i fastighetsboken, till vilka de efter verkställd undersökning måste anses höra. Sådana åtgärder innebära endast ett tydligare utmärkande av de inskrivna rättigheternas föremål och få sålunda icke medföra förändringar i själva rättsläget. Gentemot faran för misstag vid dylika ändringar måste emellertid vederbörande sakägare skyddas.

I paragrafen har därför upptagits ett stadgande, enligt vilket rättelse ej må ske, med mindre vederbörande sakägare erhållit tillfälle att i ärendet avgiva yttrande. Jag har därvid, i olikhet mot de sakkunniga, icke ansett erforderligt, att sakägares hörande ovillkorligen skall ske å sådant sammanträde, som avses

i 6 §. I ytterligare ett avseende har jag trots villkoren för rättelse böra mildras. Då bland sakägarna kunna finnas jämväl inteckningshavare, lärer det ej sällan bliva omöjligt för den, som upplägger fastighetsboken, att taga reda på vilka sakägarna äro. Med hänsyn härtill torde för rättelse icke i detta avseende böra fordras mera, än att samtliga kända sakägare kallats till sammanträde eller eljest erhållit tillfälle att avgiva yttrande.

De anspråk, vartill rättelse kan giva upphov, böra icke få hållas vid makt under obegränsad tid framåt. I andra stycket har därför upptagits en särskild preklusionsfrist, inom vilken talan skall anhängiggöras, vid äventyr att talarätten eljest går förlorad. Efter fatalitetens förlopp bör parten ej längre få föra någon talan angående sådana omständigheter, som blivit föremål för prövning i rättelseärendet. Däremot kan preklusionen givetvis icke betaga en part möjligheten att på andra grunder föra talan rörande den rättade inskrivningen.

I tredje stycket har införts en uttrycklig föreskrift, att meddelande angående rättelse jämväl skall tillsändas vederbörande registerförare.

8 §.

Stadgandet i denna paragraf innebär, på sätt de sakkunniga förordat, att de nya fastighetsböckerna successivt skola tagas i bruk, allt efter som uppläggningsarbetet fortskrider.

9 §.

Denna paragraf överensstämmer i sak med 11 § tredje stycket i de sakkunnigas förslag.

10 §.

Denna paragraf motsvarar 46 § i de sakkunnigas förslag.

Inom de delar av Kopparbergs län, som undergått storskifte på bekostnad eller med understöd av staten, råda säregna förhållanden i fråga om skiftesväsen och jordredovisning. Den vid storskiftena uppkomna indelningen i åbolotter är i stort sett ännu rättsligen bestående, i det att jorden endast i ringa omfattning blivit föremål för laga skifte. Emellertid hava åbolotterna flerstädes genom sänjedelningar uppdelats i ett stort antal smärre brukningsdelar, vilka icke redovisas i det på skiftesindelningen grundade jordregistret. Innan laga skifte mera allmänt övergått fastigheterna inom dessa landsdelar, skulle således på grundval av jordregistret inrättade fastighetsböcker icke erhålla den specialisering och överskådlighet, som med förevarande reform åsyftas. De nya böckerna skulle i nämnda hänseenden icke bliva mycket bättre än de nuvarande. Jämväl inom de delar av Kopparbergs län, som icke tillhöra de förutnämnda storskiftade områdena, äro fastighetsförhållandena på vissa orter av den beskaffenhet, att ett uppskov med uppläggande av nya fastighetsböcker synes påkallat. Med hänsyn till nu berörda omständigheter har i övergångsbestämmelsen medgivits anstånd med upplägandet av fastighetsböcker inom Kopparbergs län, till dess Konungen annorlunda förordnar.

Förslaget till lag med särskilda bestämmelser om handläggning av inskrivningsärenden.

1 §.

Denna paragraf motsvarar 1 § och vissa övergångsbestämmelser i de sakkunnigas förslag. I olikhet mot de sakkunniga har jag icke ansett erforderligt att i förevarande lagförslag giva någon särskild forumregel. Frågan om forum torde sålunda alltjämt få bedömas jämlikt 1 § lagfartsförordningen respektive 3 § in-teckningsförordningen.

Då de i förevarande lagförslag upptagna bestämmelserna utan olägenhet torde kunna tillämpas jämväl i ärenden angående lagfart av järnväg och in-teckning i järnväg, har bestämmelsen i 1 § andra stycket i de sakkunnigas förslag icke här upptagits. Sådana ärenden skola sålunda få upptagas och prövas av inskrivningsdomare i Stockholm, Jönköping och Kristianstad.

De sakkunniga hava i 29—32 §§ av sitt förslag upptagit vissa bestämmelser rörande besvär över inskrivningsdomarens beslut, innebärande en omläggning av det nuvarande besvärsförfarandet i inskrivningsärenden. Då en sådan förändring icke synes omedelbart påkallad av syftet med förevarande reform, har jag ansett frågan härom icke böra i detta sammanhang upptagas till behandling. Nu gällande regler angående sättet för fullföljd av talan mot underrätts beslut i ärenden och förfarandet därvid skola alltså äga tillämpning å beslut av inskrivningsdomaren.

2 §.

Denna paragraf återgiver med vissa redaktionella jämkningar 2 § i de sakkunnigas förslag. Vad angår rådhusrätt torde i vederbörande arbetsordning böra angivas, vilken av rättens lagfarna befattningshavare skall vara inskrivningsdomare. Bestämmelsen om flera inskrivningsdomare lärer först och främst kunna bliva av betydelse för Stockholm och vissa andra större städer. Vad lantdomsagorna angår torde bestämmelsen få praktiskt värde särskilt i den händelse mindre städer i större utsträckning än hittills komma att i judiciellt hänseende förenas med landsbygd.

3 §.

Första stycket i denna paragraf motsvarar föreskrifter i 3, 5 och 6 §§ i de sakkunnigas förslag. I olikhet mot de sakkunniga har jag icke funnit erforderligt att anknyta handläggningen till sammanträden med bestämda former för förhandling mellan allmänheten och inskrivningsdomaren. Kravet på offentlighet vid ärendenas behandling lärer bliva tillräckligt tillgodosett därigenom att ärendena behandlas och expedieras i en för allmänheten tillgänglig ämbetslokal, d. v. s. domstolskansliet eller särskilt för inskrivningsdomaren avsett tjänsterum.

Ehuru jag icke upptagit någon bestämmelse motsvarande 4 § i sakkunnigförslaget, skola de rättssökande tydligen liksom nu få ingiva sina ansöknings-

handlingar jämväl å andra dagar än de bestämda inskrivningsdagarna. Föreskrifter angående handlingars emottagande å domsagas kansli samt beträffande skyldighet för domare att föredraga ärendena å den efter handlingarnas ingivande först infallande rättegångsdagen finnas för närvarande meddelade i domsagostadgan (38 §). Dessa föreskrifter torde utan vidare bliva tillämpliga jämväl efter ärendenas överflyttande från rätten till domaren. Något hinder för de rättssökande att i samband med tingssammanträde inlämna sina inskrivningshandlingar vare sig till inskrivningsdomaren personligen eller till annan i domsagan tjänstgörande befattningshavare, som är behörig att emotaga sådana handlingar, torde ej heller komma att föreligga.

Emellertid har jag i likhet med de sakkunniga ansett prioritetsrätten icke omedelbart böra anknytas till handlingens ingivande. Av bestämmelsen i första stycket torde följa, att en ansökan ernår rättsverkan först å den inskrivningsdag, varå ärendet upptages till behandling. Med den föreslagna anordningen kommer sålunda ansökningen, liksom även beslutet, städe att hänföras till någon av de bestämda inskrivningsdagarna.

Andra stycket är nytt. För att tillgodose vissa lokala intressen har det syntts önskvärt att öppna möjlighet för en anordning, varigenom inskrivningsdag hålles särskilt för viss del av domsaga. Synnerligast i fråga om sådana städer, vilka i judiciellt hänseende äro eller framdeles kunna bliva förenade med domsagan, torde en sådan anordning understundom vara lämplig. En motsvarande regel har emellertid syntts böra gälla jämväl för stad med rådhusrätt. I fråga om en sådan stad saknar nämligen regeln icke betydelse för det fall, att flera inskrivningsdomare funnits erforderliga och arbetsfördelningen dem emellan ansetts böra ske efter territoriell grund.

I olikhet mot de sakkunniga har jag, särskilt med beaktande av vad jag nyss framhållit i fråga om behovet av särskild inskrivningsdag för viss del av domsaga, ansett lämpligt, att inskrivningsdag må kunna hållas jämväl å annan ort än den, där domstolens kansli är förlagt.

4 §.

Första stycket av denna paragraf motsvarar föreskrifter i 3 § av sakkunnigförslaget. Rörande skälen för bestämmelsen, att inskrivningsdag skall hållas en gång i veckan, så framt förhållandena ej annat föranleda, får jag hänvisa till den allmänna motiveringen.

I anslutning till 20 § tredje stycket och 63 § inteckningsförordningen har i andra stycket upptagits ett stadgande, att om tiden, inom vilken inteckning bör förnyas, går till ända, innan nästa inskrivningsdag infaller, inteckningen må förnyas å dag, som inskrivningsdomaren på anmälan av inteckningens innehavare utsätter.

I detta sammanhang anser jag mig böra erinra därom, att enligt 37 § i de sakkunnigas förslag fordringsinteckning, som blivit meddelad eller förnyad, efter det den av de sakkunniga föreslagna lagen trätt i kraft, sedermera skulle gälla utan förnyelse. I överensstämmelse med den av mig tidigare uttalade

uppfattning, att förevarande reform bör begränsas till den formella sidan av inskrivningsväsendet, har jag icke ansett mig böra nu framlägga förslag om förnyelsepliktens borttagande.

5 §.

Denna paragraf motsvarar föreskrifter i 2 och 3 §§ i de sakkunnigas förslag. Det har syntts lämpligt att i en paragraf sammanföra de stadganden, enligt vilka åt Kungl. Maj:t överlåtes att bestämma vilka dagar skola vara inskrivningsdagar samt i olika hänseenden meddela erforderliga tillämpningsföreskrifter.

6 §.

Denna paragraf återgiver 21 § första punkten i de sakkunnigas lagförslag och 10 § i deras förslag till kungörelse. Till motivering av här upptagna bestämmelser hänvisas till den allmänna motiveringen. Det är avsett, att av de ingivna avskrifterna den ena skall fogas till konceptprotokollet och den andra till det renoverade exemplaret av protokollet, som enligt vad särskilt är stadgat skall insändas till hovrätten. Då enligt 4 § lagfartsförordningen och 3 § in-teckningsförordningen den grundläggande handlingen skall intagas i protokollet, ankommer det själfvallet på inskrivningsdomaren att vid nämnda avskrifters fogande till protokollet tillse, att de äro riktiga. Det har därför ansetts ej erforderligt att, såsom skett i sakkunnigförslaget, giva särskild föreskrift därom, att de ingivna avskrifterna skola besannas av inskrivningsdomaren. Däremot har det ansetts lämpligt föreskriva, att avskrifterna vid ingivandet skola vara till riktigheten bestyrkta, såsom genom vittnen eller eljest. Skulle ingiven avskrift befinnas oriktig, åligger det uppenbarligen inskrivningsdomaren att vidtaga de rättelser, som erfordras, för att avskriften skall överensstämma med originalet. Bestämmelsen i andra punkten, som närmast avser det fall, att handlingen icke åtföljes av avskrifter, torde bliva tillämplig jämväl, när ingiven avskrift är i det bristfälliga skick, att handlingen i dess helhet bör avskrivas å domstolskansliet. För avskrift, som besörjes av inskrivningsdomaren, torde böra utgå skäligen stämpel, varemot lösen icke lärer ifrågakomma.

7 §.

Denna paragraf motsvarar 10 § i de sakkunnigas förslag. På sätt framgår av den allmänna motiveringen avses, att i samtliga domsagor särskilt diarium (dagbok) skall föras i inskrivningsärenden. I domsaga, där aktsystem ej tillämpas, torde dagboken icke behöva upptaga personerna i rättsförhållandet. Den lärar i stort sett till sin omfattning komma att motsvara den förteckning, som för närvarande, så vitt angår stämpelpliktiga handlingar, skall föras över i förskott uppburna stämpelmedel.

Avser ansökan ett flertal fastigheter, må dessa kunna i dagboken upptagas under lämplig, gemensam benämning.

8 §.

Denna paragraf motsvarar 28 § i de sakkunnigas förslag. Lagfartsförordningen innehåller icke någon föreskrift om att bevis rörande lagfartsbeslutet skall åtecknas fångeshandlingen. Däremot finnas i in-teckningsförordningen åtskilliga bestämmelser, enligt vilka bevis om meddelat beslut skall tecknas å den i ärendet åberopade handlingen. Dessa föreskrifter avse dock icke de fall, då beslutet innefattar vilandeförklaring, uppskov eller avslag. Med stöd av vissa äldre stadganden rörande expeditionslösen samt vissa uttalanden i motiven till in-teckningsförordningen har vid domstolarna utbildats den praxis, att såväl lagfarts- som in-teckningshandlingar åtecknas bevis, även om beslutet allenast innefattar vilandeförklaring. På sina håll lära handlingarna förses med bevis även rörande uppskofs- och avslagsbeslut. Då det torde vara av viss vikt, att en handlings identitet kan utrönas, när den på nytt ingives till domstolskansliet, synes en dylik praxis böra för framtiden godkännas. Med hänsyn härtill och då, såsom jag tidigare nämnt, de särskilda utdragen av fastighetsboken icke avses — lika litet som protokollsutdragen — skola bibehållas såsom expeditioner, har jag, utöver vad de sakkunniga föreslagit, utsträckt skyldigheten att åteckna handlingarna bevis till att omfatta jämväl uppskofs- och avslagsbeslut. Likaledes har föreskrivits, att, där ansökan ej bifallits, grunderna för beslutet skola upptagas i beviset. Vad in-teckningsärenden angår kommer beviset å handlingen att bliva den enda expeditionen. När lagfart beviljas, skall däremot jämväl särskilt lagfartsbevis utfärdas enligt stadgandet i 11 § lagfartsförordningen. Därest lagfartsbevisen utskrivs med genomslag, torde dessa lämpligen kunna tillika tjäna såsom lagfartsförteckning enligt 17 § lagfartsförordningen.

I anslutning till vad jag framhållit i den allmänna motiveringen har upptagits föreskrift, att beviset å handlingen skall innehålla uppgift å det rum i fastighetsboken, vari inskrivning verkställes.

9 §.

Denna paragraf återger 38 § andra stycket i de sakkunnigas förslag.

10 §.

Till motivering av denna paragraf torde jag få hänvisa till vad jag i den allmänna motiveringen anført rörande aktsystemet.

11 §.

Denna paragraf motsvarar 10 § i de sakkunnigas lagförslag och föreskrift i 3 § i deras förslag till kungörelse. Då på sätt framgår av 16 § dagboken skall i viss mån tjäna samma syfte som det renoverade exemplaret av protokollet, har det synts önskvärt att i lagen upptagas bestämmelser av innebörd, att dagboken skall jämväl redovisa utgången i de olika ärendena.

12 och 13 §§.

Dessa paragrafer motsvara föreskrifter i 22 § första stycket, 23 och 25 §§ i de sakkunnigas förslag.

I olikhet mot de sakkunniga har jag icke ansett erforderligt att i lag bestämma vilka handlingar böra ingå i akten. Dylika frågor synas mig lämpligen böra regleras genom de tillämpningsföreskrifter, som avses skola meddelas.

Den av de sakkunniga upprätthållna terminologiska åtskillnaden mellan anteckning å handlingsavskrift samt aktprotokoll synes i vissa avseenden ägnad att föranleda missförstånd. Med hänsyn härtill och då därigenom icke skulle föranledas någon rubbning i systemet, torde den utan olägenhet kunna undvaras. Jag förutsätter i likhet med de sakkunniga, att rörande utredningar eller förklaringar av betydelse för ärendenas prövning anteckning, allt efter omständigheterna, antingen sker å den i akten ingående handlingsavskriften eller ock upptages i särskild handling.

I överensstämmelse med från skilda håll framkomna yrkanden har jag funnit angeläget att i lag giva uttrycklig föreskrift därom, att anteckning av nyss nämnda slag bestyrkes av inskrivningsdomaren.

För att förebygga de olägenheter vid aktbildningen, vilka skulle kunna uppstå i sådana fall, då flera fastigheter beröras av samma inskrivningsärende, har jag ansett påkallat att i något större utsträckning än vad de sakkunniga föreslagit medgiva inrättandet av gemensamma akter.

14 §.

Denna paragraf motsvarar 9 § och 16 § första och andra styckena i de sakkunnigas förslag samt innefattar den för frågan om fastighetsbokens vitsord betydelsefulla grundtanken, att inskrivningen skall, utan förmedling av protokoll, ske direkt i fastighetsboken.

I olikhet mot de sakkunniga har jag ansett, att grunderna för beslut om avslag, vilandeförklaring eller uppskov icke böra införas i dagboken utan i stället upptagas i akten. Dagbokens uppgift synes nämligen mera konsekvent böra begränsas till att utgöra ett diarium över inkomna ansökningar.

15 §.

Denna paragraf motsvarar 26 § i de sakkunnigas förslag. Då enligt det nya systemet något fortlöpande protokoll i inskrivningsärenden ej längre skall föras, har det syntts lämpligt, att de uppgifter, som jämlikt 20 och 26 §§ samt 37 § 4 mom. in-teckningsförordningen skola upptagas i in-teckningsprotokollet, i stället antecknas i särskilt protokoll.

16 §.

Denna paragraf, som svarar mot föreskrifter i 19 och 21 §§ av sakkunnig-förslaget, reglerar det sätt, varpå stämpelgranskning och renovation skola anordnas. Beträffande de domstolar, där protokoll alltjämt skall föras, avses

icke någon förändring i förevarande avseenden. Där åter aktsystemet skall tillämpas, torde i stället för protokollet dagboken böra utgöra grundval för stämpelgranskning och renovation.

Vad särskilt angår frågan om renovation torde de sakkunnigas förslag, att utdrag av fastighetsboken skulle insändas till lantmäterikontoret och där förvaras, medföra ej obetydliga svårigheter och kostnader. I betraktande härav anser jag mig icke böra förorda en dylik anordning, även om den i vissa hänseenden skulle varit till fördel för lantmäterikontorens verksamhet. Därest fastighetsboken i något fall skulle genom brand eller eljest förstöras, torde densamma kunna rekonstrueras med ledning av dagboken, helst om, såsom jag förordar, avskrifter av fånges- och in-teckningshandlingar fogas vid dagboken, då densamma insändes till hovrätten.

Med hänsyn därtill att åtskilliga domstolar, där aktsystemet kan komma att tillämpas, torde kunna på ett betryggande sätt sörja för brandsäker förvaring av akter och fastighetsböcker, har jag ansett mig böra föreslå, att Kungl. Maj:t i dylika fall skall äga befogenhet att medgiva eftergift från renovationskyldigheten, såsom t. ex. från insändandet av handlingsavskrift.

17 §.

Denna paragraf motsvarar 20 och 24 §§ i sakkunnigförslaget.

Av allmänna processuella regler lärer följa, att inskrivningsärende, som är anhängigt vid den nya lagens ikraftträdande, skall behandlas enligt samma lag till den del behandlingen faller efter nämnda tidpunkt. Föreskrift motsvarande 39 § i de sakkunnigas förslag har därför icke ansetts erforderlig.

Då på sätt framhållits i den allmänna motiveringen utdrag av fastighetsboken icke längre avses skola utfärdas å expeditioner i inskrivningsärenden, hava 19 § lagfartsförordningen och 62 § in-teckningsförordningen ansetts böra upphävas.»

Föredraganden uppläser härefter de omförmälda förslagen till *lag om uppläggande av nya fastighetsböcker för landet* och *lag med särskilda bestämmelser om handläggning av inskrivningsärenden* av den lydelse, den vid detta protokoll fogade bilagan utvisar, samt hemställer, att lagrådets utlåtande över förslagen måtte för det i § 87 regeringsformen avsedda ändamålet inhämtas genom utdrag av protokollet.

Denna av statsrådets övriga ledamöter biträdda hemställan bifaller Hans Maj:t Konungen.

Ur protokollet:

Axel Wennerholm.

*Bilaga.***F ö r s l a g**

till

L a g**om uppläggande av nya fastighetsböcker för landet.**

Härigenom förordnas som följer:

1 §.

För varje domsaga å landet skall uppläggas fastighetsbok, gemensam för lagfarts- och inteckningsärenden.

Uppläggandet av fastighetsboken skall ske under häradshövdingens ledning och på hans ansvar, där ej Konungen annorlunda föreskriver.

2 §.

I fastighetsboken skola upptagas samtliga inom domsagan belägna fastigheter; dock skall fastighet, som är anslagen till boställe eller from stiftelse eller utarrenderad för kronans räkning eller eljest under dess omedelbara disposition, icke upptagas i fastighetsboken, förrän inskrivningsärende rörande fastigheten förekommer.

3 §.

Fastighetsboken skall uppläggas på grundval av upprättat fastighetsregister.

Varje fastighet skall upptagas å särskilt upplägg; dock må fastigheter, som äro i en ägares hand, sammanföras å gemensamt upplägg, om det lämpligen kan ske.

Med fastighet förstås i denna lag vad som enligt gällande bestämmelser skall såsom särskild fastighet redovisas i fastighetsregister.

4 §.

I fastighetsboken skall fastighet upptagas under den beteckning, som den har i fastighetsregistret.

5 §.

Till upplägget för varje fastighet skola överföras å fastigheten senast meddelad lagfart, i fastigheten gällande inteckningar för fordran så ock, där ansökan om lagfart eller om inteckning för fordran är vilande eller beroende på

prövning, inskrivningen härom. Jämväl övriga inteckningar och andra inskrivningar skola överföras, så framt de icke uppenbarligen sakna betydelse.

6 §.

Där för verkställande av överföring till vederbörligt upplägg i fastighetsboken erforderlig upplysning ej annorledes kan vinnas, skall undersökning anställas vid sammanträde med sakägare och andra, som kunna antagas äga kännedom om förhållandena. Till biträde vid undersökningen må lantmätare eller annan sakkunnig person anlitas. Sammanträde må hållas å ort, där fastigheten är belägen. Vid sammanträdet föres protokoll.

Kallelse till sammanträdet skall avsändas i rekommenderat brev och innehålla anmaning att vid sammanträdet förete tillgängliga handlingar, vilka kunna tjäna till upplysning i saken. Där så prövas erforderligt, må kungörelse om sammanträdet införas i ortstidning eller uppläsas i församlingens kyrka.

För inställelsen njute den, som inkallats, där så prövas skäligt, ersättning enligt de grunder, som gälla för vittnen i brottmål. Beslut härutinnan meddelas av den, som håller sammanträdet; och må i händelse av missnöje talan föras enligt 27 kap. 1 § rättegångsbalken.

Kostnaden för sammanträdet bestrides av statsverket.

7 §.

Finnes vid undersökning, som i 6 § sägs, eller eljest, att fastighet vid inskrivning angivits med felaktig eller missvisande beteckning eller i övrigt oriktigt redovisats, skall vid överföringen till fastighetsboken rättelse i inskrivningen vidtagas. Rättelse må dock ej ske, med mindre vederbörande sakägare kallats till sammanträde eller eljest, där han är känd, erhållit tillfälle att i ärendet avgiva yttrande.

Den som är missnöjd med rättelsen har att vid äventyr av talans förlust inom ett år därefter instämma den eller dem saken rör.

Skriftligt besked om rättelsen, innefattande tillika vad den, som är missnöjd, har att iakttaga, skall ofördröjligen avsändas i rekommenderat brev till varje känd sakägare. Meddelande om rättelsen skall ock tillsändas den, som för fastighetsregistret.

8 §.

Sedan de till viss fastighet hörande inskrivningarna blivit överförda till fastighetsboken, skall inskrivningsärende rörande fastigheten ej längre antecknas i lagfarts- eller inteckningsboken utan införing i stället göras i den nya boken.

9 §.

Vad i denna lag är stadgat om fastighet skall i tillämpliga delar gälla om frälseränta.

10 §.

Närmare bestämmelser angående fastighetsboken och tillämpningen i övrigt av denna lag meddelas av Konungen, som tillika beträffande de särskilda domsagorna meddelar erforderliga föreskrifter angående bedrivandet av arbetet med fastighetsbokens uppläggande.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1933; dock skall med uppläggandet av fastighetsbok för domsaga inom Kopparbergs län anstå, intill dess Konungen annorlunda förordnar.

Förslag

till

Lag

med särskilda bestämmelser om handläggning av inskrivningsärenden.

Häri genom förordnas som följer:

Om inskrivningsärendens upptagande och behandling.

1 §.

Ärenden angående lagfart å fång till fast egendom och inteckning i sådan egendom så ock andra ärenden, vilka antecknas i lagfarts- eller inteckningsprotokollet (inskrivningsärenden), skola, i stället för av rätten, upptagas och behandlas av inskrivningsdomaren; och skall vad i lag eller författning finnes stadgat i avseende å rätten härefter lämpas.

2 §.

Inskrivningsdomare vare i domsaga å landet domaren eller den, som därtill är särskilt förordnad, och i stad med rådstuvurätt den av rättens lagfarna befattningshavare, som därtill är satt.

Om så erfordras, må flera inskrivningsdomare finnas.

3 §.

Inskrivningsärenden må upptagas allenast å särskilda inskrivningsdagar.

Inskrivningsdag må, där det prövas lämpligt, hållas särskilt för viss del av domsagan eller staden, så ock å annan ort än den, där domstolens kansli finnes.

4 §.

Inskrivningsdag skall hållas en gång i veckan, så framt förhållandena ej annat föranleda.

Går tiden, inom vilken inteckning bör förnyas, till ända innan nästa inskrivningsdag infaller, må inteckningen förnyas å dag, som inskrivningsdomaren på anmälan av inteckningens innehavare utsätter.

5 §.

Konungen bestämmer för varje domsaga och stad, vilka dagar skola vara inskrivningsdagar, samt meddelar erforderliga föreskrifter, då fråga uppkommer om tillämpning av 2 § andra stycket eller 3 § andra stycket.

Om kungörande av inskrivningsdag och vad därmed sammanhänger förordnar Konungen.

6 §.

Då lagfart eller inteckning sökes, skall den till grund för ansökningen åberopade handlingen vara åtföljd av två till riktigheten styrkta avskrifter. Äro ej avskrifter ingivna, besörje inskrivningsdomaren på sökandens bekostnad handlingens avskrivande.

7 §.

Över samtliga inskrivningsärenden skall genom inskrivningsdomarens försorg föras dagbok, utvisande för varje ärende dagen då ansökan eller anmälan inkommit, den som ingivit den i ärendet åberopade handlingen, dennas beskaffenhet och utgivningsdag, den ifrågasatta inskrivningsåtgärden samt den egendom, som därav beröres.

8 §.

Om inskrivningsdomarens beslut eller annan i inskrivningsärende vidtagen åtgärd meddelas besked genom bevis, som tecknas å den i ärendet åberopade handlingen. Innefattar beslutet, att ansökan ej bifallits, skola i beviset upptagas jämväl grunderna för beslutet. Beviset skall innehålla uppgift å det rum i fastighetsboken, vari inskrivningen verkställts.

Då lagfart beviljas, meddelas tillika särskilt bevis enligt vad därom är stadgat.

9 §.

Där enligt lag eller författning ansökan bör göras eller fullföljas eller annan åtgärd i inskrivningsärende vidtagas sist å det ting eller tingssammanträde, som först infaller sedan visst förhållande inträtt eller viss därifrån räknad tid förflutit, skall vad sålunda föreskrivits fullgöras senast å den inskrivningsdag, som först infaller efter det förhållandet inträtt eller den angivna tiden därefter förflutit.

Om inskrivningsakter.

10 §.

Beträffande domsaga å landet eller stad med rådstuvurätt, där det med hänsyn till fastighetsförhållandena och andra omständigheter prövas lämpligen kunna ske, må Konungen, efter häradshövdingens eller rådstuvurättens hörande, förordna om inrättande av akter för tillvaratagande av handlingar och utredning i inskrivningsärenden.

Har sådant förordnande meddelats, skola, i stället för vad i lag eller författning är stadgat om protokoll i inskrivningsärenden, bestämmelserna i 11—17 §§ lända till efterrättelse.

11 §.

I dagboken skola, utöver vad i 7 § sägs, antecknas personerna i det rättsförhållande inskrivningsärendet angår, i ärendet meddelat beslut eller vidtagen åtgärd jämte uppgift å det rum i fastighetsboken, vari inskrivningen verkställts, så ock erforderliga uppgifter för stämpelavgiftens beräkning samt dennas belopp.

12 §.

För varje fastighet skall inrättas en akt. I denna sammanföras de handlingar i huvudskrift eller avskrift, som ligga till grund för inskrivning i fastighetsboken. Äro flera fastigheter huvudsakligen besvärade av samma inteckningar, må för dem alla inrättas en gemensam akt.

13 §.

Har i inskrivningsärende sökanden eller annan avgivit förklaring av betydelse för ärendets prövning, eller har särskild utredning i ärendet funnits nödig, skall vad därutinnan antecknats upptagas i akten och bestyrkas av inskrivningsdomaren.

14 §.

Bifalles ansökan i inskrivningsärende, varde i enlighet därmed inskrivning gjord i fastighetsboken. Bifalles ej ansökningen, skall i fastighetsboken ske inskrivning, innefattande allenast att ansökningen avslagits eller förklarats vilande eller att ärendet uppskjutits; grunderna för beslutet upptagas i akten.

Sker anmälan om förhållande, som efter vad i lag eller författning är stadgat skall antecknas i lagfarts- eller inteckningsprotokollet, varde inskrivning därom gjord i fastighetsboken.

15 §.

Då inteckningshandling uppvisas för åtgärd av annan inskrivningsdomare, skall däröver föras särskilt protokoll.

16 §.

Vad i särskilda författningar finnes stadgat om insändande till hovrätt av lagfarts- och inteckningsprotokoll skall, där ej Konungen med hänsyn till fastighetsböckers och akters betryggande förvaring finner eftergift beträffande viss domsaga eller stad kunna medgivas, äga motsvarande tillämpning i fråga om dagboken jämte de handlingar, på grund av vilka lagfart eller inteckning sökts.

17 §.

Närmare bestämmelser angående akter och vad därmed sammanhänger meddelas av Konungen.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1933.

Genom denna lag upphävas 19 § förordningen den 16 juni 1875 angående lagfart å fång till fast egendom samt 62 § förordningen samma dag angående inteckning i fast egendom.

Utdrag av protokollet, hållet i Kungl. Maj:ts lagråd den 15 februari 1932.

N ä r v a r a n d e :

justitieråden CHRISTIANSSON,
EDELSTAM,
STENBECK,
regeringsrådet AFZELIUS.

Enligt lagrådet tillhandakommet utdrag av protokollet över justitiedepartementsärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet den 15 januari 1932, hade Kungl. Maj:t förordnat, att lagrådets utlåtande skulle för det i § 87 regeringsformen omförmälda ändamålet inhämtas över upprättade förslag till *lag om uppläggande av nya fastighetsböcker för landet och till lag med särskilda bestämmelser om handläggning av inskrivningsärenden.*

Förslagen, som finnas bilagda detta protokoll, hade inför lagrådet föredragits av hovrättsassessorn Einar Anderberg.

Lagrådet yttrade:

Förslagen i allmänhet.

Mer än tjugu år hava förgått, sedan lagberedningen avgav sitt slutliga förslag till ny jordabalk. Arbetet på denna del av vår civillagstiftnings revision har därefter i huvudsak icke kunnat fullföljas. Det i den nya jordabalken ingående förslaget till ombildning av inskrivningsväsendet förutsatte såsom underlag ett jordregister, vars uppläggande var i god tid förberett och ännu vid lagarbetets avslutning kunde antagas jämförelsevis snart vara bragt till fullbordan. Denna förväntan gick icke i uppfyllelse; jordregisterarbetet blev högst avsevärt försenat och är först helt nyligen att anse såsom slutfört.

Den närmaste konsekvensen av jordregisterarbetets avslutning har blivit framläggandet av förslag till en partiell reform inom fastighetsrättens område. Även om det måste beklagas, att ett snart återupptagande av arbetet på en systematisk lagrevision icke nu kunnat ställas i utsikt, synes likvisst någon invändning icke kunna göras emot att frågan om ny lagstiftning rörande inskrivningsväsendet med den begränsning, som här iakttagits, upptages till fristående behandling. Övertygande skäl hava nämligen förebragts för att en dylik lagstiftning är nödvändig för tillgodogörandet av det resultat, vilket omsider framgått av det långvariga jordregisterarbetet. Dock må härvid framhållas, att en sådan åtgärd icke bör längre än oundgängligt är undanskjuta ett

mer omfattande lagstiftningsarbete. Ej heller den uppgift, som här närmast varit för handen, blir nu slutgiltigt löst. Redan det yttre skick, vari lagstiftningen om vårt inskrivningsväsen efter de föreliggande förslagens antagande kommer att framträda, måste känneteckna denna lagstiftning såsom ett provisorium. Vid sidan av de nya lagarna skola lagfarts- och inteckningsförordningarna med tillhörande föreskrifter fortfarande gälla utan att i formen hava undergått några väsentliga ändringar, oaktat i sak en ganska vittgående omgestaltning ägt rum. Härav följer en brist på överskådlighet, som måhända icke kan undgå att medföra osäkerhet i tillämpningen. Vidare hava med den begränsning förslagen erhållit vissa viktiga önskemål, såsom exempelvis inteckningsförnyelsens avskaffande, ännu icke blivit föremål för prövning. Väl torde varken för behandlingen av särskilda frågor inom lagfarts- och inteckningslagstiftningen eller för andra lagstiftningsuppgifter inom området för en ny jordabalk de nya fastighetsböckernas färdigställande vara en nödvändig förutsättning. Men en fullständig revision av lagfarts- och inteckningsförordningarna torde näppeligen kunna ske, förrän arbetet på de nya fastighetsböckernas uppläggande slutförts. Icke minst med hänsyn härtill måste såsom välbeträckt betraktas de sakkunnigas förslag, att i lagen skulle angivas en tidsbegränsning för arbetets utförande. Det remitterade förslaget intager i detta avseende en annan ståndpunkt, och de skäl, som härvid torde varit avgörande, utesluta tydligen en hemställan om godkännande redan nu av en lagbestämelse i anslutning till vad de sakkunniga tillstyrkt. Enligt lagrådets uppfattning bör dock, så snart förhållandena det kunna medgiva, denna viktiga punkt upptagas till förnyat övervägande i syfte att på den väg, de sakkunniga anvisat, må kunna förebyggas en eljest kanske oundviklig försening av det nya fastighetsbokssystemets praktiska genomförande.

De nyheter förslagen innebära synas vara att hänföra till fyra delvis av varandra oberoende områden: upprättande av nya fastighetsböcker i full anslutning till fastighetsregistren med särskilt upplägg för varje rättsligen befintlig fastighet, inskrivningsärendenas överflyttning från rätten till en inskrivningsdomare och i samband därmed tätare infallande tider för ärendenas handläggning, ett förenklat expeditionssätt särskilt till undvikande av nuvarande vidlyftighet i de till sökanden utlämnade handlingarna i ärendet, samt slutligen möjlighet till protokollets ersättande med aktsystem.

Den viktigaste av dessa reformer synes vara den förstnämnda: uppläggande av nya specialiserade fastighetsböcker och dessas anordnande från början enligt sådan metod, att de ej såsom de hittillsvarande med tiden bliva alltmer oöverskådliga och för sitt ändamål otjänliga. I detta hänseende torde den tillämnade anordningen med blad insatta i s. k. skruvliggarband erbjuda beaktansvärda fördelar. Att vid de nya böckernas uppläggande intet eftergives, då det gäller att rätta äldre misstag och fylla befintliga luckor beträffande de särskilda fastigheternas identifiering, är av största vikt, liksom ock att detta sker under sådana former, att något intrång i den enskildes rätt därvid icke kan befaras. I förslaget hava ock dessa fordringar vunnit beaktande.

Ärendenas överflyttning från rätten till inskrivningsdomaren har i allmänhet förordats av hörda myndigheter och synes även vara att bestämt tillstyrka, om ock i vissa fall svårigheter kunna visa sig uppstå, särskilt vid fastställande av dagar, som för de olika domsagorna kunna vara lämpliga såsom inskrivningsdagar.

Föreslagna nya anordningar för inskrivningsärendenas behandling, såsom förande av dagbok över inkommande ärenden, förenkling av protokollet och inskränkning av de till sökanden nu utgående expeditionerna, lära dels vara påkallade av ärendenas överflyttning från rätten till dess kansli, dels ock äga betydelse för besparande av arbete utan motsvarande gagn och torde därför böra tillstyrkas.

Vad slutligen beträffar förslaget om protokollets borttagande och dess ersättande med akter, inneslutande handlingar i original eller avskrifter med de påteckningar eller vidfogade anteckningar, som i särskilda fall finnas erforderliga, torde det ej kunna bestridas, att därigenom en — i vissa fall väsentlig — arbetsbesparing kan vinnas. Å andra sidan synes det vara tydligt, att där behov exempelvis av en verklig äganderättsutredning föreligger, ett protokoll innefattar en för framtiden säker och lättillgänglig källa till upplysning rörande utredningen, dess grunder och resultat. I detta hänseende synas knappast anteckningar å den i akten förvarade huvudhandlingen eller å särskilt blad erbjuda fullgod ersättning, och det kan ej bortses från den fara för osäkerhet, i varje fall bristande konsekvens, som kan vara förenad med fristående anteckningar. Där fastighetsförhållandena ännu ej nått den reda och klarhet, som man med ett väl ordnat register- och inskrivningsväsen avser att vinna och bevara, torde det därför vara en fördel, att protokollet om ock i förenklad form behålles. Risker för olägenheter genom skiljaktighet mellan fastighetsbok och protokoll synes enligt erfarenhetens vittnesbörd vara praktiskt så ringa, att den ej bör tillmätas större betydelse. Då förslaget medger protokollets behållande inom alla de domsagor, där det med hänsyn till fastighetsförhållandenas beskaffenhet kan anses påkallat, och det torde få förutsättas, att protokollets ersättande med aktsystem ej kommer att ske i andra fall än då det även av vederbörande myndigheter finnes utan särskilda olägenheter kunna äga rum, anser sig lagrådet ej heller i denna del böra avstyrka förslaget. Där akter skola komma till stånd, synes företräde böra givas åt systemet med s. k. realakter. Att dylika dock ej gärna kunna — vad landet beträffar — med någon fördel inrättas, förrän fastigheterna blivt genom de nya böckernas uppläggande fullt identifierade, förefaller otvivelaktigt.

Förslaget till lag om uppläggande av nya fastighetsböcker för landet.

2 §.

I fråga om de i förevarande paragraf omförmälda fastigheter av publik natur anföres i remissprotokollet, att där en sådan fastighet i följd av redan skedd inskrivning finnes upptagen i lagfarts- och inteckningsböckerna, fastigheten skall utan vidare införas i den nya fastighetsboken. Härmed överens-

stämmer icke den föreslagna lagtexten, vilken anger, att upptagandet i fastighetsboken skall ske först när inskrivningsärende rörande fastigheten förekommer. Vid den jämkning av ordalagen, vilken följaktligen lär vara påkallad, torde emellertid regeln lämpligen böra erhålla det innehåll, att sådan fastighet kommer att upptagas i fastighetsboken, allenast om inskrivningen i lagfarts- eller inteckningsboken på det sätt hänför sig till fastigheten, att för inskrivningens överförande kräves eget upplägg för fastigheten. Avser åter inskrivningen endast en av fastigheten bildad ny fastighet, bör blott denna senare upptagas i fastighetsboken.

3 och 4 §§.

Enligt förevarande lagförslag skall fastighetsbok uppläggas på grundval av upprättat fastighetsregister och var i registret särskilt redovisad fastighet upptagas å särskilt upplägg under den beteckning fastigheten har i registret, i den mån ej undantagsvis flera registerfastigheter böra sammanföras å ett gemensamt upplägg. Härigenom har i avseende å fastighetsbokföringen det sista steget tagits till förverkligande av önskemålet — inskrivningsväsendets ordnande i anslutning till den fastighetsindelning, som upptages i jordregistret. Genom bestämmelserna i 6 och 7 §§ har det såvitt möjligt sörts för att vid överföring av äldre inskrivning från lagfarts- eller inteckningsboken blir fastställt, till vilken registerfastighet inskrivningen rätteligen hänför sig. Allenast i den mån det ej kan undvikas, bör — såsom de sakkunniga föreslagit — provisoriskt upplägg anordnas för fastighet, som icke kunnat fördes med vederbörlig registerbeteckning. Det är naturligen också nödvändigt, att när inskrivning sökes efter det ny fastighetsbok tagits i bruk, det i ärendet utredes, vilken registerfastighet inskrivningen rör. Sådan utredning kan i regel verkställas av inskrivningsdomaren på grund av den åberopade handlingen och för honom i övrigt tillgängliga upplysningar. Men fall kunna förekomma, då tvekan uppstår, huru vid inskrivningen skall förfaras. Och några särskilda regler rörande ärendets behandling i dylikt fall hava ej meddelats.

Emellertid är redan enligt gällande lagstiftning domaren pliktig att, sedan registerbeteckning blivit införd i fastighetsboken, för betecknande av fastigheten använda både fastighetens äldre beteckning och registerbeteckningen. Då lagfart eller inteckning sökes, bör det således utredas, vilken registerfastighet åtgärden avser. Inskrivningens hänförande till den i registret upptagna fastighetsindelningen blir enligt den föreslagna lagstiftningen tillfullo genomfört, sedan ny fastighetsbok tagits i bruk. En säker identifiering av den fastighet, som den sökta åtgärden avser, i förhållande till den i registret upptagna fastighetsindelningen blir därför ett oundgängligt moment vid ärendets prövning. Uppstår tvivel i fråga om identiteten, exempelvis vid en lagfartsansökan, bör således i första hand av sökanden noga uppgivas, om ansökningen avser viss eller vissa registerfastigheter eller kvotdel av viss eller vissa registerfastigheter. Kan riktigheten av sökandens uppgift rörande fångets innebörd icke anses framgå av köpehandling och för inskrivningsdomaren kända förhållanden, bör säljaren höras över ansökningen och, om enighet mellan dem visar sig ej

föreligga och följaktligen sökandens rätt framstår såsom tvistig, ansökningen förklaras vilande enligt 10 § lagfartsförordningen i avbidan på utgången av tvist. I sådant fall måste inskrivning ske å de upplägg, som med hänsyn till köparens och säljarens påståenden kunna beröras av den sökta inskrivningen. Fall kunna naturligen förekomma, då innebörden av en köpehandling är så oklar, att lagfartsansökningen jämlikt 5 § lagfartsförordningen bör genast avslås. Vidare märkes, att även då enighet mellan kontrahenterna råder beträffande identiteten av den fastighet rättshandlingen avser, det måste noga tillses, att åtkomst föreligger till den sålunda bestämda fastigheten.

Med hänsyn till det anförda är det av vikt, att vid överlåtelse av fast egendom eller vid upplåtelse av rätt till sådan egendom i den därom upprättade avhandlingen noggrant anges egendomens registerbeteckning eller, där den omfattar kvotdel av registerfastighet, detta förhållande. Inskrivningsväsendets ordnande på grundval av den fastighetsindelning, som upptages i fastighetsregistret, måste anses medföra, att i avhandling rörande fast egendom denna skall sålunda individualiseras att den kan sättas i rättsligt förhållande till den i registret upptagna fastighetsindelningen. Och det är uppenbarligen angeläget, att inskrivningsdomaren vid handläggningen av inskrivningsärenden söker komma till klarhet om rättshandlingarnas reella förhållande till den i jordregistret upptagna fastighetsindelningen, då eljest sambandet mellan fastighetsindelningen och inskrivningsväsendet går förlorat.

Inskrivningsväsendets ordnande på grundval av den fastighetsindelning, som upptages i fastighetsregistret, kommer att medföra, att de verkställda inskrivningarnas rättsverkningar måste hänföra sig till nämnda indelning. Skarpast kommer detta, sedan de nya fastighetsböckerna tagits i bruk, att framträda inom de jurisdiktionsområden, där aktsystem införts. Men även där protokoll föres, måste inskrivningsbesluten ansluta sig till den fastighetsindelning, som upptages i fastighetsböckerna, d. v. s. indelningen enligt fastighetsregistret. Där aktsystem råder, kommer fastighetsbokens vitsord att innebära, att en inskrivning, som verkställts å upplägget för en viss registerfastighet, skall gälla just i denna. Emellertid har det visat sig, att redan med nuvarande bestämmelser om fastighetsbokföringen tvivel uppstått om verkan därav, att en inskrivningsåtgärd vid en viss tidpunkt hänförts till en viss registerfastighet. Särskilt hava olika meningar gjort sig gällande rörande det fall, att avstyckning skett från en registerfastighet, och det har ifrågasatts, att inskrivning i nämnda registerfastighet, innan lagfart meddelats å den avstyckade fastigheten, skulle avse även denna i överensstämmelse med vad som i viss omfattning ansetts gälla beträffande avsöndring.¹

Vid bedömandet av liknande spörsmål enligt den föreslagna lagstiftningen måste beaktas, att de i lagfarts- och inteckningsförordningarna beträffande konkurrerande rättigheter givna prioritetsreglerna äga tillämpning, allenast om dessa rättigheter verkligen avse samma fastighet. Genom inskrivningsbesluten fastställas endast, vilka rättigheter som gälla i avseende å en viss

¹ Se häradsövdingföreningens und. framställning den 10 november 1931 (tryckt i Svensk juristtidning 1932 s. 72 o. ff.). Jfr fastighetsregisterkommissionens meddelanden XXVI s. 28 o. ff.

registerfastighet. Vilket område denna fastighet omfattar, är beroende av den då rådande fastighetsindelningen, och genom jordregisterlagstiftningen har man sökt tillgodose önskemålet, att fastighetsboken såvitt möjligt återger den rådande fastighetsindelningen. Varje fastighet skall i fastighetsboken hava samma beteckning som den har i registret, och enligt förslaget 3 § sista stycket avses även i inskrivningshänseende med fastighet »vad som enligt gällande bestämmelser skall såsom särskild fastighet redovisas i fastighetsregister». De anteckningar, som göras i fastighetsboken rörande förändringar i fastighetsindelningen, äro icke förbundna med någon materiell rättsverkan. Om ägaren av en viss registerfastighet Åby 1⁴ begär avstyckning av ett område från fastigheten, är han, efter det fastställelse meddelats å avstyckningen — vilken i jordregistret införes under beteckningen Åby 1⁵ — ägare av två från varandra rättsligen skilda fastigheter Åby 1⁴ och Åby 1⁵. Det är uppenbart, att han sedan kan — om han så önskar — försälja eller med in-teckning belasta allenast endera av de två fastigheterna. Om han försäljer Åby 1⁴ och den nya ägaren söker lagfart, innan nytt upplägg kommit till stånd rörande Åby 1⁵, antecknas lagfarten å upplägget för Åby 1⁴. När sedan särskilt upplägg skall göras för Åby 1⁵, uppkommer fråga, om anteckning rörande lagfarten för den nya ägaren av Åby 1⁴ skall införas å upplägget för Åby 1⁵. Den omständigheten, att då lagfarten meddelades inskrivningsdomaren saknade kännedom om avstyckningen, torde icke kunna anses innebära, att med lagfarten avsågs det område, som ursprungligen tillkom Åby 1⁴. Med lagfarten avsågs en viss fastighet, nämligen den fastighet rättshandlingen gällde, d. v. s. Åby 1⁴ med det område fastigheten ägde enligt den vid tiden för rättshandlingen rådande fastighetsindelningen. Avgörande är här icke tidpunkten för avstyckningens införande i fastighetsregistret utan tidpunkten för avstyckningens fastställande. Naturligen kan det tänkas, att efter avstyckningens fastställande beteckningen Åby 1⁴ i köpehandlingarna använts på grund av misstag, ehuru av kontrahenterna med försäljningen avsetts även det avstyckade området Åby 1⁵. Har vid försäljning av Åby 1⁴ före avstyckningens fastställande avsetts hela det till Åby 1⁴ hörande området — vilket i allmänhet måste antagas vara fallet — eller vid försäljning efter fastställelsen av misstag upptagits endast Åby 1⁴, ehuru jämväl Åby 1⁵ avsetts med försäljningen, skall, om lagfart sökes efter det Åby 1⁵ erhållit särskilt upplägg, inskrivning av lagfarten ske såväl å upplägget för Åby 1⁴ som å upplägget för Åby 1⁵. Har lagfart sökts, innan Åby 1⁵ erhållit särskilt upplägg, skall överföring av inskrivningen ske vid uppläggets inrättande. Skulle en inskrivning redan hava ägt rum rörande Åby 1⁵, måste naturligen den vunna prioriteten respekteras. När vid ansökan om lagfart å en viss registerfastighet inskrivningsdomaren har kännedom om avstyckning därifrån, bör han därför tillse, att sökanden preciserar sin ansökan, och om denna icke äger tillräckligt stöd i den åberopade handlingens avfattning, höra säljaren.

Har, sedan Åby 1⁵ erhållit särskilt upplägg, inskrivning verkställtts rörande Åby 1⁴ utan att anteckning samtidigt skett å upplägget för Åby 1⁵, är

det uppenbart — åtminstone där aktsystem införts — att inskrivningen ej gäller i Åby 1⁵. Och även där aktsystem icke är infört, torde, då i protokollet använts registerbeteckningen Åby 1⁴, inskrivningsbeslutet och den i fastighetsboken verkställda anteckningen i regel giva en bindande tolkning av inskrivningens innebörd. Skulle åter inskrivning hava skett jämväl i Åby 1⁵, är inskrivningen gällande i Åby 1⁵, till dess eventuellt genom rättegång varder fastställt, att rättshandlingen ej avsåg Åby 1⁵, och inskrivning därom sker.

Dylika frågor kunna naturligen uppkomma icke blott beträffande lagfarter utan även rörande inteckningar.

Ehuru inskrivningsväsendets anordnande på grundval av den fastighetsindelning, som upptages i fastighetsregistret, kommer att, på sätt ovan utvecklats, förläna ökad betydelse åt vissa spörsmål, som redan till följd av registerbeteckningarnas införande i lagfarts- och inteckningsböckerna visat sig i vissa fall vålla tvivel, anser sig lagrådet dock icke böra med anledning därav framställa erinran, då dessa spörsmål icke synas vara av beskaffenhet att tills vidare oundgängligen kräva lösning genom lagstiftning.

I 3 och 4 §§, liksom eljest flerstädes i förslaget, användes ordet fastighetsregister såsom en kort beteckning för såväl jordregister som ock fastighetsregister enligt de för stad meddelade bestämmelser. Häremot är i och för sig intet att erinra, men i tydlighetens intresse torde dock i 3 § första stycket, där ordet första gången förekommer, böra angivas dess förutnämnda innebörd. På dyligt sätt hava de sakkunniga förfarit vid avfattandet av 11 § i det av dem utarbetade förslaget till lag om handläggning av inskrivningsärenden.

5 §.

Enligt förevarande paragraf bör vid uppläggandet av ny fastighetsbok överföring till denna icke äga rum av inteckning för annat än fordran eller av annan inskrivning, då inteckningen eller inskrivningen väl är formellt gällande men reellt uppenbarligen saknar betydelse. Skulle emellertid t. ex. en inteckning för nyttjanderätt, på den grund att den i inteckningsboken upptagna tiden för nyttjanderättens bestånd gått till ända, ej bliva överförd till den nya fastighetsboken, oaktat inteckningshavaren i verkligheten har i behåll någon med inteckningen avsedd rätt, lär denna icke gå förlorad till följd av den utblivna överföringen; inteckningen är ej dödad. Motsvarande torde för övrigt gälla beträffande vilken som helst inteckning eller annan inskrivning, som av förbiseende icke överförts, fastän så bort ske. Upptäckes dyligt fel, bör naturligen inskrivningsdomaren omedelbart avhjälpa detsamma i vanlig ordning.

7 §.

För att rättelse, varom i denna paragraf första stycket förmäles, skall få äga rum, kräves enligt där meddelad föreskrift, att vederbörande sakägare kallats till sammanträde eller eljest, där han är känd, erhållit tillfälle att i ären-

det avgiva yttrande. Detta innebär enligt remissprotokollet, att sakägares hörande icke ovillkorligen skall ske å sammanträde samt att tillfälle att yttra sig ej behöver beredas okända sakägare. Föreskriftens nämnda innebörd torde dock framträda tydligare med den lydelsen av villkoret för rättelses vidtagande, att kända sakägare kallats till sammanträde eller eljest satts i tillfälle att i ärendet avgiva yttrande. Hålles sammanträde, synes, såvitt angår känd sakägare som därvid uteblivit, gälla, att sakägare, till vilken jämlikt 6 § avsänts rekommenderat kallelsebrev, är att anse såsom kallad, så snart ej brevet återkommit såsom obeställbart under den angivna adressen, varemot den fakultativa kungörelse, som i samma paragraf omtalas, icke kan i och för sig åberopas såsom kallelse ens till sakägare inom orten eller församlingen. I det fall, att något sammanträde ej anses erforderligt, måste det naturligen vara bevisligt, att tillfälle på motsvarande sätt beretts känd sakägare att avgiva yttrande.

I förevarande paragraf andra stycket stadgas, att den som är missnöjd med rättelse, varom i första stycket sägs, har att vid äventyr av talans förlust inom ett år därefter instämna den eller dem saken rör. Stadgandet synes emellertid lämna rum för olika tolkningar. Sålunda torde den meningen kunna hävdas, att efter ett år från det rättelsen verkställdes den missnöjde under alla förhållanden är avskuren från rätt till klandertalan. Men å andra sidan kan också göras gällande, att den nu ifrågavarande preklusionen drabbar endast känd sakägare, som erhållit tillfälle att yttra sig, och således icke sakägare, vilken, ehuru känd, ej fått sådant tillfälle, samt ej heller okänd sakägare. Då den senare tolkningen — som lär vara den avsedda — jämväl synes vara att föredraga, i det att rätt att efter årets utgång anföra nullitetsbesvär rimligen torde böra föreligga för dylik sakägare, hemställer lagrådet om sådan ändrad lydelse av förevarande stycke, att vad där sägs skall gälla blott den, för vilken tillfälle beretts att i ärendet avgiva yttrande.

Förslaget till lag med särskilda bestämmelser om handläggning av inskrivningsärenden.

1 §.

Med den i förevarande paragraf sista punkten upptagna bestämmelsen avses ej blott att uttala, att vad i lag eller författning är stadgat i avseende å lagfarts- och inteckningsärendens behandling av rätten skall gälla i avseende å sådana ärendens behandling av inskrivningsdomaren. Bestämmelsen äger en allmännare innebörd. Då det remitterade förslaget utgår därifrån, att de i lag eller författning givna stadganden om lagfart och inteckning, vilka ej upphävas eller ersätts genom nya bestämmelser — till sistnämnda slag av stadganden återkommer lagrådet vid övergångsbestämmelsen — fortfarande skola gälla, har det ansetts nödvändigt att i fråga om de stadganden, som i sin avfattning hänföra sig till rättens handläggning av ifrågavarande ärenden, föreskriva, att de vid tillämpningen skola underkastas lämpning med hänsyn till

ärendenas överflyttning å inskrivningsdomaren. Föreskriften, som betingas av förslagets ställning till den äldre lagstiftningen, torde knappast vid användningen erbjuda större svårigheter.

Emellertid märkes, att även de rörande lagfarts- och inteckningsärenden givna stadganden, som hänföra sig till *domarens* befattning med sådana ärenden, exempelvis 38 § i stadgan den 12 juni 1925 med vissa föreskrifter angående domsagornas förvaltning samt åtskilliga stadganden i jordregisterförfattningarna, måste lämpas med hänsyn till dessa ärendens överflyttning å inskrivningsdomaren. Den föreslagna bestämmelsen bör därför sålunda jämkas, att den kommer att gälla jämväl vad som finnes stadgat i avseende å domaren.

Någon särskild föreskrift i lagfarts- och inteckningsförordningarna finnes ej numera rörande fullföljd av talan mot rättens beslut i lagfarts- och inteckningsärenden, utan därutinnan gälla de allmänna reglerna om fullföljd av talan mot domstols beslut. Tillämplighet av dessa allmänna regler synes svårigen kunna vinnas genom den i förevarande paragraf upptagna hänvisningsbestämmelsen. I allt fall lärer det vara att föredraga, att i förslaget — på sätt vanligen skett då genom lagstiftning vissa ärenden överlämnats till domarens prövning — upptages en bestämmelse av innehåll, att klagan över inskrivningsdomarens beslut föres i hovrätten. Av 5 § promulgationslagen till rättegångsbalken följer, om en sådan bestämmelse upptages, att vad som finnes stadgat rörande fullföljd av talan mot allmän underrätts beslut skall äga motsvarande tillämpning i avseende å dylik klagan. En bestämmelse av ovan angivet innehåll torde lämpligen kunna införas efter 9 § i förslaget.

3 §.

Enligt förevarande paragraf första stycket skola inskrivningsärenden upptagas å »inskrivningsdag». Med en sådan avses — på sätt i remissprotokollet framhålles — ej något sammanträde med bestämda former utan allenast en till viss dag förlagd förrättning, vid vilken inskrivningsdomaren skall handlägga tidigare inkomna eller under inskrivningsdagen inkommande ärenden. Föreskrift saknas emellertid rörande inskrivningsdagens längd. Det torde vara åsyftat, att ärenden, som inkomma å inskrivningsdag under tid, då rättens kansli är tillgängligt för allmänheten, skola behandlas å inskrivningsdagen, men att senare under kalenderdagens lopp inkommande ärenden skola handläggas först å nästföljande inskrivningsdag. Att inskrivningsdag omfattar blott viss bestämd tid av kalenderdag synes ock nödvändigt. Det kan icke anses lämpligt eller riktigt, att det skall få bero på inskrivningsdomarens skön, huruvida ett ärende, som inkommit efter det för alla rättssökande utsatta klockslaget, blir behandlat som om det vore inkommet dessförinnan — med därav följande rättsverkningar — eller ock först å nästa inskrivningsdag. Ett uttryckligt stadgande i ämnet är enligt lagrådets uppfattning erforderligt.

Av bestämmelsen, att inskrivningsärenden må upptagas allenast å inskrivningsdag, skall enligt remissprotokollet följa, att inskrivning skall anses vara

sökt först den inskrivningsdag, å vilken ärendet upptages till behandling. När såsom enligt gällande lagstiftning rätten är inskrivningsmyndighet och denna myndighet sålunda träder i funktion allenast å vissa bestämda dagar — rättegångsdagar — är det uppenbart, att ansökan kan anses gjord hos rätten först å den rättegångsdag, varå den företages inför rätten. Det är då utan vidare tydligt, att exempelvis en lagfart icke är sökt och till ansökningen knuten prioritetsrätt således ej heller vunnit redan därigenom, att ansökningshandlingarna ingivits till rättens kansli. Sedan inskrivningsärendenas behandling överflyttats från rätten till inskrivningsdomaren, vilken i åtskilliga hänseenden har att taga beaktning med inskrivningsärenden jämväl mellan inskrivningsdagarna, torde det däremot ej längre komma att för sökanden framstå såsom tydligt, att hans prioritetsrätt icke räknas från handlingarnas inlämnande å kansliet till inskrivningsdomaren utan uppkommer först å den inskrivningsdag, då ansökningen första gången handlägges; bestämmelsen i förevarande paragraf första stycket läser icke ensam för sig innefatta tillräcklig upplysning därutinnan. Lagrådet hemställer förty om införande i förslaget — måhända lämpligast i en särskild paragraf näst efter 5 § — av ett stadgande motsvarande 5 § i de sakkunnigas förslag till lag om handläggning av inskrivningsärenden.

4 §.

Enligt de sakkunnigas förslag (3 §) skulle offentligt sammanträde för handläggning av inskrivningsärenden hållas en gång i veckan, där ej Kungl. Maj:t på grund av särskilda förhållanden funne skäl meddela annan föreskrift. Här till slöt sig bestämmelsen (18 §), att införing i fastighetsboken skulle vara verkställd senast å sjunde dagen efter det inskrivningssammanträde, varå ärendet förevarit. Det remitterade förslaget överensstämmer väsentligen med sakkunnigförslaget, dock att särskilt stadgande icke upptagits om tid, då inskrivningen i fastighetsboken skall vara gjord.

I yttranden över sakkunnigförslaget hava såväl talrika domhavande som föreningen Sveriges härads hövdingar gjort gällande den mening, att såsom regel inskrivningssammanträden med två veckors mellanrum skulle för landsbygdens del fullt motsvara behovet och att hållande av sammanträde under varje vecka måste för arbetet i domsagorna medföra icke oväsentliga olägenheter. För en sådan begränsning av sammanträdenas antal hava ock uttalat sig två av rikets hovrätter.

Denna uppfattning bör tydligen ägnas synnerligt beaktande. Men vid frågans bedömande måste dock i främsta rummet fasthållas, att den oftare återkommande handläggning av inskrivningsärenden, vilken med förslaget är åsyftad, i och för sig innebär en obestridlig fördel, även om mångenstädes i landet något påtagligt behov av en förändring härutinnan tilläventyrs icke framträtt. I detta avseende må hänvisas till de skäl, som av departementschefen åberopats till förmån för den av honom intagna ståndpunkten. Endast om de svårigheter, vilka förslagets genomförande kan medföra för lantdomarens arbete i det hela, måste förväntas bliva större än att de icke kunna i er-

forderlig mån lättas genom användande av den Kungl. Maj:t tillerkända befogenheten att medgiva avvikelser från lagens allmänna regel, synes därför ett frångående av förslaget böra ifrågasättas. Det vill ock förefalla, som om nämnda svårigheter blivit till en viss grad överskattade av hänsyn antingen till de mera ovanliga arbetsförhållanden, som råda i några särskilda domsagor, eller ock till omständigheter, som sammanhånga med ordningen för expeditioners tillhandahållande i inskrivningsärenden. Om, på sätt förslaget avser, inskrivningsdag skall hållas å domsagans kansli i regel då detta ändock skall hållas öppet för allmänheten, kan själva förrättningen, även om den förekommer varje vecka, icke nämnvärt öka domarens arbete. Bleve emellertid med den föreslagna anordningen förbunden en skyldighet för domaren att redan å närmast följande inskrivningsdag utlämna expeditioner i ärenden, som handlagts en vecka tidigare, synes det uppenbart, att i många fall arbetets jämna gång skulle kunna i rätt betänklig grad störas. Ehuru i detta hänseende remissprotokollet icke innehåller något uttalande, läser det dock få antagas, att erforderliga föreskrifter bliva meddelade i syfte att en så betungande expeditionsskyldighet icke kommer att gälla. De sakkunniga hava härutinnan uttalat, att expeditionstiden måste göras relativt lång och att för denna två veckor troligen finge anses såsom ett minimum. I själva verket torde genom föreskrifter av sådan innebörd de från lantdomarhåll framförda betänkligheterna mot förslaget bliva i stort sett undanröjda. Under förutsättning att de önskemål, som i detta avseende måste betraktas såsom befogade, bliva tillgodosedda, har lagrådet funnit sig kunna lämna förslaget utan annan erinran än som följer av det nu anförda.

6 §.

Då det i förevarande paragraf talas om »den till grund för ansökningsåberopade handlingen», avses därmed handling, på grund av vilken lagfart eller inteckning sökes (jfr 16 §). Motsvarande handling benämnes i 7 och 8 §§ »den i ärendet åberopade handlingen». Uttryckssättet i sistnämnda paragrafer läser i tydlighetens intresse böra jämkas efter det i förevarande paragraf använda. I sammanhang härmed torde i enahanda syfte 12 § böra så omformuleras, att de där avsedda handlingar, som enligt paragrafens nuvarande lydelse »ligga till grund» för inskrivning i fastighetsboken, i stället betecknas såsom handlingar, vilka »äro av betydelse» i nämnda hänseende.

10 §.

Enligt förevarande paragraf skall, innan Kungl. Maj:t förordnar om inrättande av aktsystem, yttrande hava inhämtats från vederbörande häradshövding eller rådstuvurätt. Med anledning härav synes böra framhållas, att beträffande domsaga, som har särskild inskrivningsdomare, jämväl från denne bör föreliggande uttalande om den ifrågasatta anordningen.

15 §.

I de fall, då för vinnande av viss åtgärd såsom exempelvis inteckningsförnyelse fordringshandlingen må uppvisas för annan rätt än den som äger verkställa åtgärden, erfordras tydligen, även sedan inteckningsprotokollet blivit ersatt med akter, ett protokoll för anteckning om uppvisande av handling i angivet syfte. I förevarande paragraf har ock detta behov beaktats. Avsikten torde vara, att det särskilda protokoll, som här föreskrives, skall, såsom ock i de sakkunnigas förslag (26 §) utsäges, upptaga dylika ärenden i förlöpande följd och således icke föras särskilt för varje ärende. Till förebyggande av olika tillämpning synes stadgandet i ungefärlig överensstämmelse med sakkunnigförslaget böra angiva, att anteckning om uppvisandet skall göras i särskilt protokoll över sådana ärenden.

16 §.

Enligt förevarande paragraf skall renovationsskyldighet kunna eftergivas, där fastighetsböcker och akter äro förvarade på betryggande sätt. Om denna — först vid ärendets slutliga beredning inom departementet föreslagna — bestämmelse heter det i remissprotokollet, att eftergiften skulle avse exempelvis insändandet av handlingsavskrift samt kunna meddelas i det fall, att böckerna och akterna äro brandsäkert förvarade. Den åsyftade avskriften hänför sig till handling, på grund av vilken lagfart eller inteckning söks.

I 6 § stadgas, att handling, som nyss sagts, skall vid ingivandet vara åtföljd av två avskrifter. Den ena är avsedd just för renovationen. Befrielse från skyldigheten att renovera dylik handling torde därför ej innefatta någon avsevärd förmån för inskrivningsdomaren. Visserligen är det måhända ej uteslutet, att med stöd av bestämmelsen i 17 § det omförmälda stadgandet i 6 § skulle för det fall, om vilket nu är fråga, kunna modifieras sålunda, att blott en enda avskrift av handlingen behövde ingivas; men någon större lättnad för inskrivningssökanden synes dock en sådan anordning ej innebära. I allt fall torde de skäl, som tala emot ett dispenserande från renovationsskyldigheten, vara vida övervägande. Det lär vara förenat med stora svårigheter att avgöra, huruvida ett domstolsarkiv verkligen är fullt brandsäkert. Brand kan dessutom uppkomma, då böcker och akter äro uttagna ur arkivet för användning å kansliet. Åverkan kan göras å en enskild bok eller akt av person, som på ett eller annat sätt fått den i sin hand. Och i utlandet saknas icke exempel därpå, att ett helt arkiv blivit uppsåtligen förstört. Det är därför av stor betydelse, att även om förvaringssäkerheten å de centrala uppsamlingsställena för renovationer ej skulle väsentligt överstiga den säkerhet domstolsarkivet erbjuder, material för upprättande av ny fastighetsbok dock finnes förvarat å två ställen.

På grund av det anförda hemställer lagrådet, att den i förevarande paragraf införda bestämmelsen om dispensrätt måtte uteslutas.

Övergångsbestämmelsen.

Jämte den föreslagna lagen skall i vidsträckt omfattning fortfarande tillämpas nu gällande lagstiftning om lagfart och inteckning. I fråga om flertalet bestämmelser i lagfarts- och inteckningsförordningarna innebär denna ståndpunkt, antingen att bestämmelserna fortfarande komma att gälla efter sin lydelse eller att de skola tillämpas med den lämpning av innehållet, varom i 1 § sista punkten sägs.

Genom förevarande övergångsbestämmelse upphävas endast 19 § lagfartsförordningen och 62 § inteckningsförordningen. Upphävandet av dessa paragrafer föranledes däraf, att besked i inskrivningsärende enligt lagförslaget skall givas allenast i den i 8 § föreskrivna ordning och utdrag ur fastighetsbok icke vidare förekomma. Övergångsbestämmelsen kan emellertid giva anledning till det antagandet, att övriga stadganden i lagfarts- och inteckningsförordningarna fortfarande skola gälla, i vissa fall med den i 1 § omnämnda lämpningen. Att märka är dock, att åtskilliga stadganden i nämnda förordningar ersättas av bestämmelser i förevarande lagförslag. Sälunda ersättas genom bestämmelserna i 8 § dels helt det i 17 § inteckningsförordningen upptagna stadgandet dels ock de föreskrifter, som i övrigt förekomma i nämnda förordning om tecknande av bevis å företedd handling. Vidare är stadgandet i 20 § sista stycket inteckningsförordningen helt ersatt av bestämmelsen i 4 § andra stycket av detta lagförslag. Vad däremot angår stadgandena i 20 § lagfartsförordningen och 63 § inteckningsförordningen kunna de måhända såtillvida ej anses helt ersatta av de i 4 och 5 §§ föreslagna bestämmelserna, som — för den händelse Kungl. Maj:t skulle såsom inskrivningsdag fastställa viss veckodag — en lämpad användning av dem möjligen skulle kunna medföra, att om å sådan veckodag inträffar helgdag, nästkommande söckendag bleve inskrivningsdag. Emellertid skulle en dylik regel kunna medföra olägenheter genom sammanträffande av inskrivningsdag med rättegångsdag, och det synes lagrådet kunna ifrågasättas, om det ej vore lämpligare att vid bestämmande enligt 5 § av viss veckodag såsom inskrivningsdag stadga undantag för inträffande helgdag. Lagrådet hemställer därför, att jämväl 20 § lagfartsförordningen och 63 § inteckningsförordningen upphävas. Då vidare såsom ovan erinrats vissa stadganden ersättas genom bestämmelser i detta lagförslag och följaktligen icke längre skola äga tillämpning, synes jämväl — i överensstämmelse med vad som vanligen iakttages — en allmän föreskrift rörande sådana stadgandens upphävande böra införas, vilken till förhindrande av alltför vittgående slutsatser torde böra innehålla, att förutom ovannämnda paragrafer upphävas de eljest i lag eller författning meddelade stadganden, som ersatts genom bestämmelser i denna lag.

Ur protokollet:

Ragnar Kihlgren.

Utdrag av protokollet över justitiedepartementsärenden, hållet inför Hans Kungl. Höghet Kronprinsen-Regenten i statsrådet å Stockholms slott den 19 februari 1932.

N ä r v a r a n d e:

Statsministern EKMAN, statsråden GÄRDE, VON STOCKENSTRÖM, STADENER, GYLLENSWÄRD, LARSSON, HOLMBÄCK, JEPPSSON, HANSÉN, RUNDQVIST.

Chefen för justitiedepartementet, statsrådet Gärde, anmäler lagrådets den 15 februari 1932 avgivna utlåtande över de den 15 januari 1932 till lagrådet remitterade förslagen till

- 1) lag om uppläggande av nya fastighetsböcker för landet; och
- 2) lag med särskilda bestämmelser om handläggning av inskrivningsärenden.

Efter redogörelse för utlåtandet anför föredraganden:

»Lagrådet har ansett övertygande skäl hava förebragts för att en partiell reform på inskrivningsrättens område nu bör komma till stånd. Lagrådet har sålunda, bland annat, med styrka framhållit vikten av att fastighetsböckernas uppläggande snarast möjligt bringas till fullbordan. Av lagrådet gjorda principuttalanden överensstämma väsentligen med den uppfattning, varåt jag i remissprotokollet givit uttryck.

Beträffande förslaget till lag om uppläggande av nya fastighetsböcker för landet har lagrådet framställt vissa erinringar av huvudsakligen formell natur. Dessa hava samtliga synt mig böra vinna beaktande.

Vidkommande förslaget till lag med särskilda bestämmelser om handläggning av inskrivningsärenden har lagrådet hemställt, att däri måtte upptagas en bestämmelse, varigenom den för prioritetsrätten avgörande förrättningen, inskrivningsdagen, avgränsas till viss tid. Denna hemställan har jag funnit mig böra biträda. Då vidare lagrådet ansett principen om rättsverkningarnas hänförande till inskrivningsdagen böra komma till tydligare uttryck i lagtexten, har jag i förslaget upptagit ett stadgande i sådant syfte. Likaså har jag, i överensstämmelse med vad lagrådet förordat, i förslaget infört en uttrycklig bestämmelse av innehåll att klagan över inskrivningsdomarens beslut föres i hovrätten. Lagrådet har vidare hemställt, att den av mig beträffande aktsystemet föreslagna bestämmelsen om dispensrätt i avseende å renovations-skyldigheten måtte uteslutas. Vad som föranlett mig att föreslå dylik dispensrätt var huvudsakligen den lättnad i fråga om arkivvården, som därigenom

skulle beredas hovrätterna. Uppenbarligen var det avsett, att bestämmelsen skulle få tillämpning endast vid de domstolar, där arkivförhållandena ur brandsäkerhetssynpunkt vore fullt betryggande, såsom vid Stockholms rådstuvurätt, vilken redan nu är befriad från domboksrenovation. Med hänsyn till vad lagrådet anfört har jag dock ansett mig icke böra vidhålla, att bestämmelse om ifrågavarande eftergift nu upptages i lagstiftningen. Sedan aktsystemet någon tid prövats och erfarenhet vunnits om de anordningar, som därvid kunna komma i tillämpning, torde frågan få upptagas till förnyat överbäggande. De erinringar, av huvudsakligen formell natur, vilka lagrådet i övrigt framställt mot förslaget, hava jämväl synt mig böra vinna beaktande. Dessutom har förslaget i vissa andra avseenden underkastats redaktionella jämkningar.»

Föredraganden uppläser härefter förslag till *lag om uppläggande av nya fastighetsböcker för landet och lag med särskilda bestämmelser om handläggning av inskrivningsärenden* samt hemställer, att förslagen måtte med däri nu vidtagna ändringar genom proposition föreläggas riksdagen till antagande.

Med bifall till denna av statsrådets övriga ledamöter biträdda hemställen förordnar Hans Kungl. Höghet Kronprinsen-Regenten, att till riksdagen skall avlätas proposition av den lydelse, bilaga till detta protokoll utvisar.

Ur protokollet:
Axel Wennerholm.

Bilaga.

Förteckning

å samhällen och områden, för vilka enligt Kungl. Maj:ts förordnande skall föras fastighetsbok såsom för stad.

Dag för K. M:ts beslut.	Domsaga	Kommun eller område inom domsagan, som beslutet avser.
7/2 02	Jösse.	Arvika stad.
2/12 10	Torneå.	Haparanda stad.
23/3 17	Tveta, Vista och Mo.	Huskvarna stad.
20/5 21	»	Nässjö stad.
2/3 23	Frosta och Eslövs.	Eslövs stad.
8/6 »	Södra Roslags.	Vissa hemman i Täby socken, lägenheten Enebybergs villastad nr 1 i Danderyds socken.
» »	Sollentuna och Färentuna.	Ett större antal hemman och lägenheter i Sollentuna socken (Tureberg, Väsby och Hässelby m. fl.).
» »	Södertörns.	Saltsjöbadens köping.
12/11 »	Uppsala läns norra.	Tierps köping.
31/12 »	Södra Roslags.	Djursholms stad.
11/4 24	Askims m. fl. härads.	Mölnalds stad samt Västra Frölunda och Partille socknar.
22/4 »	Mjölby.	Mjölby stad, municipalsamhällena Boxholm och Ödeshög samt vissa hemman i Åsbo, Ekeby och Ödeshögs socknar, i den mån hemmanen icke ingå i municipalsamhällena.
22/6 »	Ångermanlands mellersta.	Sollefteå stad.
31/12 »	Luleå.	Bodens stad.
31/12 »	Frosta och Eslövs.	Hörby köping, Höörs municipalsamhälle samt vissa hemman i Högseröds och Hammarlunda socknar.
8/6 25	Södra Roslags.	Lilla Alby municipalsamhälle, 1 mantal Ytterby nr 4 i Österåkers socken, Stocksunds köping. Nya Hagalunds, Nya Huvudsta och Råsunda municipalsamhällen.
7/6 »	Västmanlands mellersta.	Norbergs municipalsamhälle.
9/1 26	Frosta och Eslövs.	Vissa hemman i Holmby, Harlösa, Hurva, Svensköps, Högseröds, Bosjöklosters, Hörby, Östra Sallerups, Höörs och Munkarps socknar.
20/4 »	Hammarkinds, Stegeborgs och Skärkinds.	Valdemarsviks köping.
21/6 »	Södra Roslags.	Vissa hemman i Bo socken.
2/12 »	Södertörns.	Huddinge och Stuvsta villasamhällen.
10/12 »	Frosta och Eslövs.	Vissa hemman i Holmby, Harlösa, Hurva, Svensköps, Högseröds, Bosjöklosters, Hörby, Östra Sallerups, Höörs och Munkarps socknar.

Dag för K. M:ts beslut.	Domsaga.	Kommun eller område inom domsagan, som beslutet avser.
¹¹ / ₃ 27	Södra Roslags.	Vissa hemman i Bo, Värmdö och Österåkers socknar.
²² / ₄ »	Norra Roslags.	Vissa hemman i Häverö socken.
²² / ₄ »	Bollnäs.	Bollnäs köping.
³ / ₈ »	Sollentuna och Färentuna.	Sundbybergs stad samt vissa områden i Spånga och Järfälla socknar.
⁹ / ₉ »	Västerbergslags.	Ludvika stad.
¹¹ / ₁₁ »	Norra Møre och Stranda.	Mönsterås köping.
¹¹ / ₁₁ »	Vadsbo.	Töreboda köping.
³ / ₂ 28	Fryksdals.	Sunne köping.
³ / ₂ »	Falu.	Borlänge köping.
²⁴ / ₂ »	Södra Roslags.	Lidingö stad.
²⁴ / ₂ »	Villands.	Åhus municipalsamhälle.
³¹ / ₃ »	Jämtlands norra.	Strömsunds municipalsamhälle ävensom byarna Bredgård nr 1, Näset nr 1 och Grelsgård nr 1—3, i den mån sagda byar icke ingå i municipalsamhället.
²⁷ / ₇ »	Södersysslets.	Säffle köping.
²⁷ / ₇ »	Flundre, Väne och Bjärke.	Trollhättans stad och Lilla Edets municipalsamhälle.
¹⁰ / ₈ »	Nyköpings.	Oxelösunds municipalsamhälle.
¹³ / ₁₀ »	Torna och Bara.	Lomma municipalsamhälle.
²⁶ / ₁₀ »	Sunnerbo.	Strömsnäs bruks municipalsamhälle.
²⁴ / ₅ 29	Tveta, Vista och Mo.	Forserums municipalsamhälle samt vissa områden inom Mäns arps, Barnarps, Sanderyds, Bankeryds, Rogberga, Hakarp och Nässjö socknar.
⁴ / ₁₀ »	Mjölby.	Fastigheten Boxholm nr 5 i Ekeby socken.
¹ / ₁₁ »	Sunnerbo.	Markaryds köping och Ljungby köping.
¹³ / ₁₂ »	Södertörns.	Dalarö municipalsamhälle, Nynäshamns köping, Segeltorps municipalsamhälle.
²⁰ / ₁₂ »	Södra Roslags.	Vissa delar av Täby och Hagalunds municipalsamhällen samt Inverness villaområde i Danderyds socken.
⁹ / ₁ 30	Askims m. fl. härads.	Askims, Styrso och Öckerö socknar.
¹⁶ / ₅ »	Tveta, Vista och Mo.	Vissa ytterligare områden i Bankeryds och Barkeryds socknar.
³⁰ / ₁₂ »	Kinda och Ydre.	Kisa municipalsamhälle.
¹⁶ / ₇ 31	Gotlands norra.	Hela domsagan.
³⁰ / ₁₀ »	Vemmenhögs, Ljunits och Herrestads.	Skurups köping.